

Riksdagens protokoll

2013/14:42

Måndagen den 9 december

Kl. 11.00 – 16.11

Protokoll
2013/14:42

1 § Justering av protokoll

Protokollet för den 3 december justerades.

2 § Meddelande om skriftliga frågor och svar under juluppehållet

Andre vice talmannen meddelade att skriftliga frågor som lämnats in under tiden *fredagen den 13 december 2013 kl. 10.00–fredagen den 3 januari 2014 kl. 10.00* skulle besvaras senast inom fjorton dagar efter det att frågan framställts.

3 § Anmälan om fördröjda svar på interpellationer

Följande skrivelser hade kommit in:

Interpellation 2013/14:168

Till riksdagen

Interpellation 2013/14:168 Staten och kommunernas ekonomi

av Peter Persson (S)

Interpellationen kommer inte kunna besvaras inom föreskriven tid.

Skälet till dröjsmålet är tjänsteresor och sedan tidigare inbokade engagemang.

Stockholm den 6 december 2013

Finansdepartementet

Anders Borg (M)

Enligt uppdrag

Rikard Jermsten

Expeditions- och rättschef

Interpellation 2013/14:169

Till riksdagen

Interpellation 2013/14:169 Fastanställd personal som ersätts med bemanningsanställda

av Jonas Sjöstedt (V)

Interpellationen kommer att besvaras den 18 december 2013.

Skälet till dröjsmålet är inbokade engagemang och resor som inte kan ändras.

Stockholm den 29 november 2013

Arbetsmarknadsdepartementet

Elisabeth Svantesson (M)

Enligt uppdrag

Monica Rodrigo

Expeditions- och rättschef

Interpellation 2013/14:175

Till riksdagen

Interpellation 2013/14:175 De estetiska ämnenas betydelse

av Gunilla Svantorp (S)

Interpellationen kommer att besvaras tisdagen den 14 januari 2014.

Skälet till dröjsmålet är sedan tidigare inbokade engagemang och resor.

Stockholm den 28 november 2013

Utbildningsdepartementet

Jan Björklund

Interpellation 2013/14:178

Till riksdagen

Interpellation 2013/14:178 FN:s granskning av svensk funktionshinderspolitik

av Lennart Axelsson (S)

Interpellationen kommer att besvaras fredagen den 13 december 2013.

Skälet till dröjsmålet är redan inbokade engagemang.

Stockholm den 27 november 2013

Socialdepartementet

Maria Larsson (KD)

Enligt uppdrag

Marianne Jenryd

Expeditionschef

Interpellation 2013/14:183

Till riksdagen

Interpellation 2013/14:183 Reglering av e-handeln med alkohol

av Eva Olofsson (V)

Interpellationen kommer att besvaras tisdagen den 14 januari 2014.

4 § Ärenden för hänvisning till utskott

Följande dokument hänvisades till utskott:

Motioner

2013/14:K5 till konstitutionsutskottet

2013/14:Sf6–Sf8 till socialförsäkringsutskottet

EU-dokument

KOM(2013) 813 till näringsutskottet

Åttaveckorsfristen för att avge ett motiverat yttrande skulle gå ut *den 30 januari 2014*.

5 § Ärenden för förnyad bordläggning

Följande dokument bordlades för andra gången:

Näringsutskottets betänkande 2013/14:NU1

Utbildningsutskottets betänkanden 2013/14:UbU1 och UbU2

Försvarsutskottets betänkande 2013/14:FöU1

6 § Svar på interpellation 2013/14:73 om ett förstärkt svenskt arbete med FN-resolution 1325

*Svar på
interpellationer*

Anf. 1 Utrikesminister CARL BILDT (M):

Herr talman! Hans Linde har frågat mig vilka initiativ jag avser att ta för att de nuvarande och tidigare handlingsplanerna för FN-resolution 1325 utvärderas tillsammans med det civila samhället samt hur en ny handlingsplan för 1325, i dialog med det civila samhället, ska tas fram.

Hans Linde undrar även om jag avser att verka för att en särskild svensk ambassadör för FN-resolution 1325 tillsätts.

Jämställdhet är en grundläggande målsättning i svensk utrikespolitik vilket bland annat visar sig genom Sveriges starka engagemang för säkerhetsrådsresolution 1325. Sverige antog som ett av de första länderna i världen en nationell handlingsplan och fortsätter att internationellt vara en av de starkaste rösterna för 1325 och dess efterföljande resolutioner om kvinnor, fred och säkerhet.

Det gläder mig att Hans Linde tar upp EU:s handlingsplan för 1325 för vilkens antagande Sverige varit pådrivande. Sverige arbetar kontinuerligt inom olika institutioner, kommittéer och arbetsgrupper för att göra 1325 till en naturlig del i planering, utformning, genomförande och ut-

värdering av GSFP-insatser. Bland annat har Folke Bernadotteakademin ett EU-uppdrag att utarbeta en träningsmodul för 1325 i GSFP-insatser som ska göras tillgänglig för alla medlemsstater.

Det finns för närvarande inga planer på att tillsätta en svensk ambassadör för 1325. Arbetet för jämställdhet genomsyrar all svensk utrikespolitik, och en viktig uppgift för svenska ambassadörer i framför allt konflikt- och postkonfliktländer är att främja implementeringen av 1325.

Sverige tillsätter strategiskt viktiga poster för 1325 både i Sverige och internationellt. Exempelvis bemannar Sverige sedan 2012 en befattning som Gender Advisor vid Natos högkvarter och sekonderar genderrådgivare till internationella insatser i bland annat Afghanistan och Demokratiska republiken Kongo.

Tillsammans med de nordiska länderna har ett Nordic Centre for Gender in Military Operations etablerats vid Försvarsmaktens utbildningscentrum Swedint. Centret utgör ett kunskapscentrum för genderrelaterade frågor kopplade till militär verksamhet.

Regeringen välkomnar det mycket värdefulla arbete inom konfliktförebyggande och fredsfrämjande som många organisationer från det civila samhället genomför, inte minst på marken i konflikt- och postkonfliktländer. Dessa organisationer besitter viktiga kunskaper och erfarenheter. Regeringen stöttar, framför allt genom Sida och FBA, flera av dessa organisationer med betydande bidrag, bland annat till Kvinna till kvinna, Operation 1325 och IKFF.

Under slutet av 2013 inleds en översyn och utvärdering av den svenska nationella handlingsplanen och de tillhörande indikatorerna. Målet är att en ny reviderad handlingsplan ska träda i kraft senast i januari 2016.

En viktig del av översynen blir att i regelbunden dialog med det civila samhället och relevanta myndigheter dra nytta av den expertis som dessa aktörer förfogar över, framför allt kring vilka erfarenheter som har gjorts sedan handlingsplanen implementerades och vilka insatser som ger hållbara resultat.

Deras kunskap ger en viktig förankring och koppling till de kvinnor och flickor som dagligen drabbas av effekterna av krig och konflikt och vars engagemang och inkludering i fredsprocesser och fredsförhandlingar världen över vi självklart eftersträvar.

Anf. 2 HANS LINDE (V):

Herr talman! Jag tackar utrikesministern för svaret.

Bakgrunden till interpellationen är att det nu gått 13 år sedan FN:s säkerhetsråd beslutade att anta resolution 1325 om kvinnor, fred och säkerhet. Det var ett avgörande steg i världssamfundets arbete med frågor som rör fred och säkerhet för att utveckla en säkerhetspolitik som inkluderar hela jordens befolkning.

Om det är något vi har lärt oss av arbete med freds- och konfliktfrågor är det att om vi inte synliggör hur väpnade konflikter och bristande säkerhet tar sig olika uttryck för män och kvinnor och om vi inte ser att konflikter drabbar män och kvinnor på olika sätt och i olika utsträckning är risken överhängande att vi utgår från mäns erfarenheter och bild av verkligheten och osynliggör kvinnors erfarenheter och bilder.

Risken är då stor att vi inte kommer att se att de stridande parterna i Demokratiska republiken Kongo använder sig av sexualiserat våld som ett massförstörelsevapen i sin krigsföring, och vi kommer inte att kunna se den tydliga kopplingen mellan den väpnade konflikten och de alarmnerande mödradödlighetsnivåerna i Afghanistan. Vi kommer heller inte att kunna se hur inbördeskriget i Syrien har bidragit till en dramatisk ökning av handeln med kvinnors och flickors kroppar.

Om vi inte tydligt har med oss genusperspektivet i dessa frågor kommer vi heller inte att se att flickor och kvinnor värden över är aktörer, både i det förebyggande arbetet och i arbetet med att lösa konflikter.

För mig är det därför viktigt att understryka att säkerhetspolitik, om den ska vara långsiktig och framgångsrik, måste inkludera ett tydligt genusperspektiv.

Resolution 1325 har spelat en viktig roll i arbetet, inte minst genom den plattform och den debatt den har skapat runt om på jordklotet.

Samtidigt får vi konstatera att det finns en hel del konkret kvar att göra. Vi kan nu i de pågående fredssamtalen i Colombia se att kvinnorna lyser med sin frånvaro vid förhandlingsbordet. Inför fredskonferensen om Syrien i Genève har vi haft mycket diskussioner om vem som ska få sitta vid förhandlingsbordet, men jag har ännu inte hört någon aktör tydligt stå upp för de syriska kvinnornas rätt att bli representerade i fredssamtalen. Och vi kan konstatera att det fortfarande finns mycket att göra i en hel del av de fredsfrämjande insatser som FN, Nato och EU genomför och leder.

Sverige har spelat en viktig roll i arbetet. Vi spelade en viktig roll i FN-systemet när 1325 antogs. Vi var ett föregångsland på många sätt när Sverige antog sin handlingsplan 2006.

Utrikesministern har tydliggjort många av de bra initiativ som Sverige har tagit under de gångna åren. Samtidigt går det inte att frigöra sig från känslan och bilden av att Sverige har tappat sin roll som föregångsland när det gäller dessa frågor.

I dag ser vi att ett fyrtiotal länder har antagit handlingsplaner för 1325. I flera fall får vi konstatera att det finns andra länder som har kommit längre i arbetet än Sverige, och där finns goda exempel att lära av.

Vi ser också hur FN har fortsatt sitt arbete. I oktober antog FN:s säkerhetsråd en ny resolution, kallad 2122, som förstärker arbetet med 1325 men också ökar de krav som ställs på oss som medlemsstater i vårt arbete med resolution 1325.

Jag välkomnar – det måste jag säga – att regeringen nu inleder en översyn och utvärdering av Sveriges handlingsplan. Jag välkomnar särskilt att detta ska ske i dialog med det svenska civilsamhället.

När man går in i den processen är det viktigt att man är tydlig med att det, om vi ska få en tydligare och skarpare handlingsplan, krävs tydliga mätbara mål, en tydlig tidtabell, ett effektivt kontrollsystem och öronmärkta resurser.

Jag vill fråga utrikesminister Carl Bildt: Är du beredd att arbeta för det?

Anf. 3 Utrikesminister CARL BILDT (M):

Herr talman! Jag tror att Hans Linde och jag är överens om att detta är oerhört viktiga frågor. Samtidigt är de svåra att för alltid få fullt ge-

nomslag för. Hans Linde erinrade om att det var 1999 som den första resolutionen antogs. Jag kommer ihåg det. Jag var själv FN-sändebud på den tiden. Jag stod på en lerig åker mitt i ett brinnande Kosovo, och vi diskuterade vad vi skulle göra för kvinnans ställning. Men gårdarna brann, människorna flydde och våldet var överallt omkring oss.

Det är inte alltid så lätt att hitta vägarna framåt. Men det gör det desto viktigare. Jag kommer just från ett möte med Denis Mukwege, som är här för att ta emot Right Livelihood Award för sina insatser. Vi diskuterade den akuta situationen inte minst för de här frågorna nere i östra Kongo.

Den roll som FN har är väldigt viktig. Vi ska vara pådrivande där, och det försöker vi vara. Att andra länder nu har kommit i kapp oss eller till och med har gått om oss är väl bra, och då ska vi visa att vi kan gå om dem i nästa omgång, med vår nationella handlingsplan.

Vi har drivit på – vilket jag speciellt vill uppmärksamma att Hans Linde berömmar – att Europeiska unionen spelar roll. Vi har gjort betydelsefulla insatser också inom organisationen Nato, som vi som bekant inte är medlemmar i men där vi deltar i rätt stora fredsoperationer och där detta perspektiv är viktigt.

Det handlar om att på område efter område i konkreta konfliktsituationer göra vad vi kan. Det handlar om att driva på internationellt.

Sedan skulle man önska att vi till exempel kunde diktera vilka som sitter vid förhandlingsbordet i Genève, när vi nu försöker åstadkomma fred vad gäller Syrien. Vi kan uttala önskemålet att kvinnor ska finnas med i förhandlingsdelegationerna på ömse sidor, och det ska vi göra. Men våra möjligheter att diktera sammansättningar av delegationer lämnar ibland en del övrigt att önska. Om detta är bra eller dåligt kan man diskutera.

Det handlar om ett arbete på många plan, det övergripande planet vad gäller resolutionerna, det konkreta arbetet i fredsoperationer av olika slag och postkonfliktoperationer, som situationerna är i olika delar av världen, och det handlar också om att försöka förbereda detta på det sätt som vi försöker göra genom utbildning, som Folke Bernadotteakademin och det vi gör inom Nato, EU och FN. Alla de perspektiven måste finnas med.

Jag kommenterade inte närmare en särskild ambassadör. Anledningen till att jag är skeptisk mot detta har egentligen inte att göra med denna sakfråga, utan det har att göra med att jag har en viss skepsis mot särskilda ambassadörer. Det finns krav på särskilda ambassadörer för praktiskt taget allting.

Jag vill inte lyfta ut frågorna ur UD:s övriga arbete, utan jag vill lyfta in alla dessa frågor i UD:s ordinarie arbete. Detta ska inte vara ett särskilt hörn utan en integrerad del av det arbete som utrikesförvaltningen genomför. Det gäller både denna fråga och en del andra frågor där det ibland – av skäl som är mycket hedervärda – finns synpunkter på att man kanske skulle ha en särskild ambassadör.

Anf. 4 HANS LINDE (V):

Herr talman! Tack för det! Detta är självklart svåra frågor. Tyvärr får vi konstatera det varje gång vi står och pratar om kvinnors rättigheter och utrikespolitik. Då konstaterar vi att det är svåra frågor att arbeta med. Det

är något mystiskt med att stå upp för majoriteten av jordens befolkning och deras rättigheter på de här områdena.

Men det gör det än viktigare att jobba på och lyfta upp de här frågorna. Ska det någon gång blir en förändring krävs det ju att någon bryter tystnaden, att någon börjar ifrågasätta.

Om regeringen inför till exempel fredskonferensen i Genève avser att påtala att det blir problematiskt om det sitter bara män runt förhandlingsbordet är det välkommet. Jag förstår att inte Sverige eller någon annan kan diktera det. Men det krävs och förutsätts att det i alla fall är någon som påtalar att det blir problem och att man får stora svårigheter att nå långsiktiga framgångar i ett freds- och försoningsarbete om det är bara män som sätter dagordningen för det arbetet.

Det Sverige däremot kan göra är att föregå med gott exempel, att se till att vi, när vi reser i världen från svensk sida, vare sig det är för riksdagen eller för regeringen, har bra könssammansatta delegationer, att se till att det inte blir delegationer för Sverige med idel män utan att vi föregår med gott exempel på detta område.

Låt mig så ta upp handlingsplanen. Jag tycker att det är bra att det blir en översyn och att den nuvarande utvärderas. Det finns ofta ett problem med handlingsplaner. Vi kan producera ganska fint skrivna och väl genomarbetade handlingsplaner här i Sverige. Problemet är att omsätta handlingsplanerna i konkret handling runt om på våra utlandsmyndigheter och konkret i vårt arbete i internationella insatser där Sverige deltar. Det är inte längre så många, men de finns ändå.

Ska man få en handlingsplan med skarpare tänder än den handlingsplan som vi har i dag krävs det nog mätbara mål som man tydligt kan utvärdera i efterhand. Det krävs tydligare tidtabeller, och det krävs nog också att resurser kopplas till arbetet med 1325. Annars är risken att den här handlingsplanen, precis som en del andra handlingsplaner, om vi ska vara ärliga, blir pappersprodukter som ibland ser fina ut på hemsidor i Sverige och på olika möten men som inte får så stort genomslag i verkligheten.

Låt mig också ta upp frågan om en särskild ambassadör för 1325. En diskussion som vi ofta har när det gäller jämställdhetsfrågor i stort är: Ska vi jobba genom att få jämställdhetsfrågorna att genomsyra alla områden, eller ska vi jobba med mer riktade insatser? Min erfarenhet som feminist är att vi behöver göra både och. Risken är att vi bara fokuserar på att jämställdhetsfrågorna ska genomsyra alla områden. Då blir det lätt så att det som ska vara allas ansvar blir ingens ansvar och att frågorna faller mellan stolarna.

Därför tror jag att det är viktigt att både ha ett arbete som handlar om att få de här frågorna att genomsyra utrikesförvaltningens alla områden och att ha någon som har ett särskilt ansvar.

Jag hör vad utrikesministern säger om att tillsätta ambassadörsposter för den här typen av frågor. Jag kan dock konstatera att regeringen i dag har ambassadörer för klimat, miljö, havsmiljö och hälsa. Man har tidigare haft det för hiv/aids. Jag förstår att regeringen avser att tämligen snart tillsätta ett särskilt sändebud när det gäller människorättsfrågor.

Det visar att regeringen på de här områdena, som är centrala för svensk utrikespolitik, i alla fall har försökt att jobba med någon med ett särskilt ansvar och samtidigt se till att frågan genomsyrar allt arbete.

Prot. 2013/14:42
9 december

*Svar på
interpellationer*

Frågor som rör mänskliga rättigheter och klimat borde ju vara hörnstenar även i en borgerlig utrikespolitik.

Därför blir jag lite förvånad. Varför kan vi ha en särskild ambassadör för havsmiljö men inte för kvinnors rättigheter och 1325-arbetet?

Anf. 5 KERSTIN LUNDGREN (C):

Herr talman! Jag tyckte att det blev en lite för enkönad debatt kring 1325, så därför kände jag att det fanns skäl att blanda sig i, om herrarna förlåter.

Jag tycker att det är viktigt att betona det som utrikesministern har sagt: vikten av att vi får en översyn av handlingsplanen och att det blir en inkluderande översyn av handlingsplanen där också riksdagen har möjlighet att finnas med i arbetet, precis som det civila samhället, som har väldigt mycket att säga.

Det är intressant att höra vad Hans Linde säger. Jag har egentligen inte rätt att replikera på honom, men jag måste ändå, herr talman, få konstatera att en handlingsplan inte förändrar världen i sig men kan göra vårt arbete mer systematiskt, och det är viktigt att vi tar vara på det.

Jag tror, herr talman, att vi har en del att göra när det gäller att synliggöra allt som vi faktiskt har gjort. Sverige har ju gjort oerhört mycket för att förändra genom våra insatser och vårt arbete att föra in genderperspektivet, att lyfta upp det fasansfulla våldet mot kvinnor i konflikter, till exempel i östra Kongo, genom insatser i FN och så vidare. Här har vi skäl att vara självkritiska för att vi inte har redovisat systematiskt och samlat.

Jag tror att vi på det sättet skulle kunna visa att vi från svensk sida har satsat både personellt och ekonomiskt och faktiskt också gjort mycket skillnad på fältet. Vi har initierat detta från det civila samhället från början, måste jag erkänna. Där tycker jag att det finns skäl att lyfta fram Kvinna till Kvinna som har varit oerhört duktiga och jobbat tillsammans med svenska myndigheter för att åstadkomma förändringar. Jag tycker att det finns skäl att i detta sammanhang lyfta fram även dem.

Herr talman! Jag ville bara understryka vikten av att man ska jobba systematiskt och synliggöra. På det sättet, innan vi drar slutsatser som man gärna vill göra, lär vi faktiskt av vad vi har gjort som har fungerat och som har varit bra.

Den utvärdering som nu sker ger en bra grund för att gå vidare, och det är först när utvärderingen finns som jag tycker att det finns skäl att dra slutsatser om hur vi går vidare i nästa skede med nästa handlingsplan.

Anf. 6 Utrikesminister CARL BILDT (M):

Herr talman! Jag får medge att Hans Linde säger åtskilligt i denna debatt som är klokt och bra. Inte minst säger han det som jag tror att även Kerstin Lundgren var inne på, nämligen att det finns en risk att vi antar handlingsplaner – vackra ord som vi publicerar på våra hemsidor – och känner oss mycket tillfredsställda med detta. Sedan händer alldeles för lite ute i verkligheten.

Det är lätt att anta handlingsplaner i Sverige, men det är svårt att förändra världen såväl på detta område som på andra områden. Skälet till att vi står och har denna debatt är att tillräckligt inte har åstadkommit.

Jag tror att vi kan säga att vi har gjort mycket. Men det återstår samtidigt mycket att göra. Man kan bara titta på situationen i östra Kongo, som jag just kommer från. Man kan också titta på situationen i Syrien som jag också sysslar mycket med. Vi vill förvisso att den förhandlingsdelegation som ska finnas i Genève representerar Syrien i dess helhet. Det inkluderar kvinnor, kristna och olika nationella grupperingar. Men det inkluderar också någonting som faktiskt kan åstadkomma resultat när det gäller fred. Detta är inte alldeles enkla avvägningar. Men det är viktigt att vi också har detta perspektiv ständigt levande för oss.

Jag ska kortfattat säga något om den eviga frågan om särskilda ambassadörer. Nej, jag avser inte att tillsätta någon särskild ambassadör för mänskliga rättigheter av exakt det skäl som jag redovisade, det vill säga att jag vill ha detta integrerat.

Sedan påpekar Hans Linde, inte utan poäng, att det finns ambassadörer för havsmiljö, och han hade något annat exempel också. Det är i allmänhet så – allt detta ligger på Miljödepartementet – att när de vill ha internationella förhandlare i de frågor som ligger under Miljödepartementet vill de ofta att det ska vara ambassadörer. På UD har vi massvis med ambassadörer och massvis med bra ambassadörer. Numera har vi fler kvinnliga ambassadörer än vi hade tidigare. Men alla ska syssla med mänskliga rättigheter, och alla ska syssla med resolution 1325 och därmed vilja integrera mycket.

Sedan kan det finnas speciella skäl. Under en period när vi hade ordförandeskapet i Arktiska rådet hade vi en speciell ambassadör för att sköta detta ordförandeskap. Under en period hade vi det även för det östliga partnerskapet. Men det ska inte vara permanenta inslag i UD:s organisation. Det är lite grann en filosofifråga. I detta ryms ingen meningsmotsättning i den sak som vi arbetar för. I just detta fall är det resolution 1325; i en debatt i morgon är det kanske mänskliga rättigheter.

Anf. 7 HANS LINDE (V):

Herr talman! Jag uppskattar att även Kerstin Lundgren deltar i debatten och har gett sitt bidrag i denna diskussion.

Självklart är verkligheten svår att förändra. Men vi i Sverige har gång på gång genom vår historia visat att vi, trots att Sverige är ett litet land i norra Europa, kan förändra. Ofta spelar vi just i jämställdhetsfrågor rollen som landet som kan agera som förebild men också som ett land som bryter tystnaden.

Vi ser tyvärr vad som händer när Sverige inte agerar som förebild och när Sverige inte väljer att bryta tystnaden. Då blir konsekvensen ofta att det blir mycket tyst. När vi inte väljer att gå före och vågar lyfta de kontroversiella frågorna är det ingen annan heller som gör det.

Jag vill att Sverige ska fortsätta att ha den rollen när det gäller frågor om resolution 1325 och om kvinnor, fred och säkerhet.

Därför vill jag bara skicka med utrikesministern att jag verkligen önskar att man ska se över den handlingsplan som finns i dag och som löper ut 2015. I en ny handlingsplan vill jag ha mätbara mål. Jag vill ha en tydlig tidtabell, och jag vill se till att det finns ett effektivt kontrollsystem och inte minst öronmärkta resurser. Det som ofta gör skillnad när det gäller handlingsplaner och om de verkligen omsätts i handling eller om de samlar damm är om man knyter resurser, alltså pengar, till dem.

Jag vill skicka med ytterligare en fråga till utrikesministern. När vi går in i länder där vi ska bedriva ett långsiktigt fredsarbete är det också viktigt att se till hur vi kan jobba specifikt i just denna konflikt med resolution 1325. Vi ser nämligen att män och kvinnor påverkas på olika sätt i konfliktområden. Men hur kvinnor påverkas skiljer sig också åt mellan olika konflikter. Situationen för kvinnor i Afghanistan ser radikalt annorlunda ut än situationen för kvinnor i Kongo därför att kriget tar sig olika uttryck i de olika länderna.

Här har man från bland andra Svenska Afghanistankommittén, Kvinna till Kvinna och Operation 1325 tydligt efterlyst att det ska tas fram en svensk handlingsplan specifikt för arbetet i Afghanistan just därför att vi har gjort ett så långsiktigt åtagande. Jag skulle vilja vet hur utrikesministern förhåller sig till det.

Anf. 8 KERSTIN LUNDGREN (C):

Herr talman! Det är helt rätt att vi har ambassadörer – som verkar vara en av de stora frågorna när det gäller resolution 1325 – på olika områden.

Jag vill inte utesluta att vi går in med särskilda resurser vid någon tidpunkt för att stärka resolution 1325, på samma sätt som vi sekonderar, och på samma sätt som vi gick in i FN-systemet när Margot Wallström en gång fick uppdraget att jobba specifikt med Kongo. Det skedde utifrån att vi hade identifierat att straffrihet för övergrepp på kvinnor i konflikter var en oerhört central fråga och också en konflikt drivande fråga. Mot denna bakgrund var det en insats där vi kunde göra skillnad och gjorde skillnad. På detta sätt kan man också jobba i andra sammanhang.

Jag tycker ändå att det är viktigt att vi väntar tills vi har fått den utvärdering som nu ska ske och att vi för diskussioner och lär av dessa diskussioner och ställer frågan: Vad är det som faktiskt har gjort skillnad, och vad kan behöva utvecklas mer innan vi låser fast oss i fråga om hur vi ska gå vidare i nästa handlingsplan för att åstadkomma förändring för kvinnor i världen.

Jag håller med om att Sverige ska bryta tystnad och att Sveriges röst är viktig för att bryta tystnad. Detta kommer vi att diskutera nästa måndag när vi ska debattera om Afghanistan. I Afghanistaninsatsen har vi faktiskt gjort skillnad också när det gäller genderfrågor och haft särskilda resurser och lyft fram dessa frågor på ett sätt som utan vår roll inte skulle ha kommit fram.

Det är viktigt att vi lär av detta för en kommande insats och gör, som Hans Linde är inne på, en särskild plan för kvinnor.

Anf. 9 Utrikesminister CARL BILDT (M):

Herr talman! Även om vi inte har en ambassadör ska jag säga det självklara, nämligen att vi har många som arbetar helt och hållet med denna fråga inom utrikesförvaltningen, inom Sida och inom Folke Bernadotteakademin. Det är en självklarhet att så är fallet.

Sedan fortsätter vi att arbeta inom FN och inom Europeiska unionen med de handlingsplaner som till och med Hans Linde berömmar, vilket finns anledning att speciellt föra till protokollet, och inom samarbetet med Nato som är viktigt när det gäller en del av dessa operationer.

Sedan ska vi utvärdera, konsultera och fatta beslut om en ny handlingsplan. Jag ska inte binda mig i något avseende i detta sammanhang. Det beslutet ska komma när det beslutet kommer.

Vi ska konstatera att vi har gjort skillnad, ibland Sverige ensamt men också i gemensamma operationer.

Jag kan ta Afghanistan som ett konkret exempel för att visa hur en operation som kanske tillkom av andra skäl faktiskt har detta perspektiv. För tio år sedan var det ca 600 000 afghanska barn som hade möjlighet att gå i skolan. Det var så gott som uteslutande unga pojkar. I dag är det sju åtta miljoner afghanska barn som har möjlighet att gå i skolan. 40 procent av dem är unga flickor. Det hade inte kunnat ske utan de internationella operationer och en massiv militär närvaro som vi har varit en liten men viktig del av. Hade talibanerna fått fortsätta att härska hade Afghanistans unga flickor fortfarande varit förvägrade utbildning. Det är ett exempel på en fredsoperation som gör samhällsförändringar som med stöd, kanske delvis också av resolution 1325, innebär avgörande förändringar till det bättre i detta land.

Överläggningen var härmed avslutad.

Prot. 2013/14:42
9 december

*Svar på
interpellationer*

7 § Svar på interpellation 2013/14:151 om kärnvapen

Anf. 10 Utrikesminister CARL BILDT (M):

Herr talman! Olle Thorell har frågat om jag och regeringen ämnar medverka till kommande internationella initiativ kring frågan om de oacceptabla konsekvenser för mänskligheten som kan orsakas av kärnvapen.

Att Sverige fortsätter att verka för en kärnvapenfri värld är en självklarhet. Senast slogs det fast i årets utrikesdeklaration. Det är också en självklarhet att varje form av användning av kärnvapen skulle ha förödande humanitära konsekvenser. Medvetenheten om detta tror jag finns inte minst i de stater som av olika skäl valt att skaffa dessa vapen.

Den avgörande utmaningen – vid sidan av att förhindra vidare spridning av dessa vapen – är att övertyga dessa olika kärnvapenmakter om att det också ligger i deras eget säkerhetspolitiska intresse att successivt minska sina arsenaler. En viktig del av detta är ett målmedvetet arbete i form av konstruktiva nedrustningsinitiativ i syfte att påverka dessa stater. Det är bara på det viset vi i praktiken kan göra framsteg och bygga trovärdighet i nedrustningsarbetet.

Låt mig ge några exempel på våra insatser.

För det första verkar vi för att minska dagens mycket stora kärnvapenarsenaler. Såväl USA som Ryssland skulle kunna minska mer, men när så sker kommer också de arsenaler som övriga kärnvapenmakter har i fokus med de delvis andra utmaningar detta innebär.

Taktiska kärnvapen är särskilt viktiga för oss eftersom de är koncentrerade till Europa och delvis vårt närområde. Vårt mål är att dessa vapen först ska dras bort och sedan successivt förstöras. Det är därför glädjande att president Obama nu har uttalat avsikt att arbeta för kraftiga minskningar av de taktiska kärnvapnen i Europa. Jag ser dock med oro på planer på att modernisera arsenalerna med taktiska kärnvapen i Europa.

För det andra arbetar regeringen för att stärka och utveckla existerande överenskommelser. Sverige och Mexiko har under de senaste två åren, på uppdrag av FN, lett arbetet med ikraftträdandet av det fullständiga provstoppsavtalet CTBT. En särskild grupp med auktoriteter på området har skapats för att driva arbetet framåt. Den planerar att träffas nästa år under svenskt värdskap i Stockholm för att diskutera framkomliga vägar. Samtidigt bidrar svensk teknisk expertis till CTBT:s system för att upptäcka kärnsprängningar.

För det tredje arbetar regeringen med att förhindra spridning av kärnvapen till fler länder. Vårt styrelseuppdrag i Internationella atomenergiorganet, IAEA, är viktigt. Vi tillhör också dem som tydligast arbetat för en diplomatisk lösning när det gäller de nukleära frågorna med Iran, och överenskommelsen nyligen i Genève utgör ett viktigt genombrott. Det ska också ses i ljuset av ansträngningarna att skapa en zon fri från massförstörelsevapen i hela Mellanöstern. Viktigt är att denna överenskommelse genomförs i alla sina delar och att förhandlingar förs framåt med sikte på en mer heltäckande överenskommelse.

För det fjärde arbetar regeringen för ökad säkerhet kring höganrikat uran och upparbetat plutonium. Vi kommer att delta i det kommande toppmötet i Haag i denna fråga nästa år.

Jag skulle önska att det fanns en snabb, enkel och säker väg till målet om en kärnvapenfri värld, men jag fruktar att så inte är fallet. Huvudsvarret för att nå dit ligger självklart på de existerande kärnvapenmakterna, men med tålamod och sakligt och målmedvetet arbete har också Sverige, som jag angett, möjlighet att göra viktiga insatser.

Anf. 11 OLLE THORELL (S):

Herr talman! Jag tackar utrikesministern för svaret.

Det här är en debatt som förs alltför sällan i kammaren och i samhället. Hotet mot mänskligheten från kärnvapen finns där; det är en realitet. Det är inte bara en kvarleva från det kalla kriget. Det vet vi som har varit på gränsen mellan Nord- och Sydkorea, besökt Hiroshima och Nagasaki och tagit del av berättelser från överlevande därifrån och från kärnvapenprovsprängningar – människor som än i dag lider av det som hände då.

I världen finns fortfarande över 17 000 kärnvapen, och flera tusen av dem kan avfyras inom några få minuter. Kärnvapenmakterna lägger också gigantiska resurser på att modernisera sina arsenaler – det uppskattas att 100 miljarder dollar per år investeras i kärnvapenprogram. Det är pengar som förstås kunde göra oerhörd nytta på en mängd andra områden.

Det är tyvärr inte mycket som tyder på att det nedrustningsarbete som hittills har pågått och pågår i dag kommer att leda till en kärnvapenfri värld inom en överskådlig framtid. Fortsätter nedrustningsarbetet för kärnvapen i det snigeltempo som nu pågår kommer inte vi här i kammaren, våra barn eller ens våra barnbarn att få uppleva en värld fri från kärnvapen.

Det är därför det initiativ som bland annat den norska regeringen har tagit är så intressant. Det handlar om att sätta press på kärnvapenstaterna att börja nedrusta genom att peka på de katastrofala humanitära konsekvenserna av en kärnvapendetonation och på det sättet göra vapnen

mindre legitima. Från början, i Wien i maj 2012, var det 16 länder som lyfte fram frågan. Ett halvår senare, i FN:s generalförsamling, var det 35. I våras var det 80, och nu i höst är det 125 länder som har ställt sig bakom ett uttalande i den riktningen – dock ej Sverige. Jag vill helt enkelt veta varför.

Är det för att det inte är några ”seriösa” länder som har skrivit under, som statsrådet tidigare hävdade? Är det för att det kan störa andra processer inom det internationella nedrustningsarbetet? Jag undrar hur det kan komma sig att 125 länder – bland annat våra nordiska grannar Norge, Island och Danmark men också länder som Österrike, Irland, Japan, Sydafrika och Mexiko, för att nämna några – kan ha kommit till en så motsatt slutsats som Sverige. Det här är ju länder som vi i vanliga fall brukar liera oss med i nedrustningsarbetet. Vad är det Carl Bildt har förstått som alla dessa länder inte har begripit?

Statsrådet räknar upp en del åtgärder Sverige har ägnat sig åt. Låt mig då göra klart att vi socialdemokrater förstås tycker att det är bra att Sverige är aktivt i arbetet med provstoppsavtalet, att Sverige använder sin plats i IAEA:s styrelse på bästa sätt och att Sverige använder sin tekniska expertis för att bidra till ökad kärnsäkerhet. Vi välkomnar förstås också de diplomatiska framsteg som har gjorts i Genève vad gäller Iran. Det är inte det min interpellation handlar om.

Den handlar inte heller om huruvida Carl Bildt och jag är för en kärnvapenfri värld. Jag betvivlar inte heller att statsrådet vet att de humanitära konsekvenserna av en kärnvapendetonation är katastrofala. De sakerna kan vi lägga åt sidan, för där är vi överens.

Min fråga, som jag inte tycker att jag fick en gnutta svar på, är följande – jag ställer den igen: Kommer Sverige att medverka i kommande initiativ om krav på kärnvapennedrustning baserat på dess oacceptabla humanitära konsekvenser?

Anf. 12 Utrikesminister CARL BILDT (M):

Herr talman! Jag skulle nog säga att allt vi gör är baserat på just detta. Anledningen till att vi lägger speciell energi på att försöka medverka till en minskning av kärnvapenarsenaler och en kärnvapenfri värld är att vi är absolut övertygade om de fullständigt katastrofala konsekvenser ett antingen regionalt eller globalt kärnvapenkrig skulle få. Om detta kan det inte råda någon tvekan.

Jag tror inte heller att man genom att säga att kärnvapen är farliga plötsligt får ett nytt genombrott i ansträngningen att få Ryssland, USA, Pakistan, Kina, Frankrike, Israel eller Storbritannien att minska sina arsenaler. De vet mycket väl hur farliga de vapen är som de har anskaffat, vilket de har gjort delvis just därför att de är så farliga som de är.

Vi har tillsammans med huvuddelen av EU-länderna ställt oss bakom det förslag Australien förde fram i denna del, till skillnad från det Nya Zeeland gjorde. Vi tror nämligen att det har större förutsättningar att nå framgång, helt enkelt därför att det har en större trovärdighet hos dem som faktiskt måste göra det konkreta nedrustningsarbetet. Det konkreta nedrustningsarbetet vad gäller kärnvapen är just att steg för steg få dem att minska sina arsenaler.

Där är det så att situationen nu är lite mer bekymmersam än den var för några år sedan. President Obama var mycket ambitiös; han började

Prot. 2013/14:42
9 december

Svar på
interpellationer

tala om en kärnvapenfri värld och fick betydande neddragningar i de avtal som fortfarande ligger på bordet. Hans initiativ om ytterligare neddragningar har dock mött starkt motstånd från Ryssland, som under nuvarande omständigheter inte vill gå vidare med att minska arsenalerna. Det beklagar vi.

Jag beklagar dessutom de tendenser som finns både i Ryssland och i USA till modernisering av taktiska arsenaler. Jag har tagit upp detta på hög nivå med både amerikanska och ryska företrädare. Det är ett problem som rör oss mycket konkret.

Sedan måste vi vara aktiva med CTBT och icke-spridning. Det är skälet till att EU Agenda Coalition som fanns tidigare kanske inte fungerar längre, för där finns aktörer som inte är lika tydliga som vi när det gäller till exempel CTBT och nödvändigheten av att ratificera detta, vilket jag tycker är ett nyckelelement för att stoppa vidare spridning av kärnvapen.

Det handlar sedan om att kanske försöka påverka Pakistan. Jag har för ögonblicket ingen jättelik optimism. De har för närvarande det mest aktiva kärnvapenprogrammet i världen, som bekant. Vi har dock nått ett viktigt principiellt första genombrott med Iran i den preliminära överenskommelsen och hoppas att gå vidare med det.

Som jag säger i mitt interpellationssvar, som kanske ses som kontroversiellt av vissa, vill jag att det ska ses som en byggsten i ett avtal om kärnvapenfrihet i Mellanöstern i dess helhet.

Jag tror att Olle Thorell väl inser de svårigheter som ligger i detta. Svårigheterna ligger inte i att man inte inser att kärnvapen är farliga, utan svårigheterna ligger i högst konkreta politiska motsättningar i den delen av världen. Det här är ett arbete som är lika viktigt som det är svårt. Länder måste bara ha möjlighet att nå framgång om de har en saklig trovärdighet i det som de arbetar med.

Jag tror att vi kan göra viktiga insatser när det gäller CTBT, icke-spridning och kanske också när det gäller att bromsa ytterligare modernisering av taktiska kärnvapen i Europa.

Anf. 13 OLLE THORELL (S):

Herr talman! Jag tackar för svaret.

En annan aspekt som jag skulle vilja ta upp är att det faktiskt finns exempel på framgångsrikt nedrustningsarbete som i hög grad påminner om det som nu sker vad gäller humanitär nedrustning av kärnvapen, även om utrikesministern raljerar och säger att bara för att man säger att ett vapen är farligt kommer det inte att försvinna. Men det har ju funkat tidigare, till exempel när det gäller klustervapen.

Kärnvapenstaterna var inte med på tåget från början, och det var på samma vis med klustervapen. Det var då den socialdemokratiska norska regeringen som tog initiativ. Det var utanför de reguljära processerna. Det byggde på att länder som inte själva hade klustervapen ville skapa en konvention om vapnen just med anledning av de fruktansvärda humanitära konsekvenserna.

Då, precis som nu, var Carl Bildt skeptisk. Det var inte realistiskt. Det spelade ingen roll om Östtimor och Vatikanstaten förbjöd klustervapen. Det svenska klustervapnet BK 90 var kanske egentligen inte ett klustervapen, och om det råkade vara det var det inte så farligt.

Då, precis som nu, växte stödet snabbt för en internationell konvention. Till slut skrev över hundra länder under en sådan, och Sverige rätade till slut in sig i ledet och var ett av dessa länder, vilket vi välkomnade. Den här processen påminner väldigt mycket om det som skedde då.

Fortsfarande finns det länder som inte skrivit under klustervapenkonventionen, men vapenslaget har förstörts i en mängd länder. Jag hoppas också att vi i Sverige håller på att förstöra BK 90. Vapenslaget har blivit stigmatiserat även hos de länder som inte har skrivit under, och det kommer förmodligen att användas mindre på sikt för att till slut förhoppningsvis tyna bort. Världen har alltså kommit samman om det här. Det gick även om den svenska regeringen var skeptisk.

Det finns fler exempel. Personminor är numera förbjudna efter en framgångsrik kampanj för ett tjugotal år sedan. Kemiska vapen är likaså förbjudna. Det är särskilt aktuellt den här veckan då organisationen OPCW får motta Nobels fredspris.

Statsrådet säger i sitt svar till mig: "Jag skulle önska att det fanns en snabb, enkel och säker väg till målet om en kärnvapenfri värld, men fruktar att så inte är fallet." Nej, det är klart, och jag tror inte heller att vägen kommer att vara blixtnabb, dumenkel eller tvärsäker. Jag tror att det kommer att ta tid, att det kommer att vara svårt och att det kan vara osäkert emellanåt. Men jag är övertygad om att vägen är den rätta att med det humanitära perspektivet i förgrunden driva på för att få till stånd en internationell konvention om ett fullständigt förbud mot kärnvapen. Den vägen tror vi socialdemokrater är rätt – kanske inte lätt men rätt.

Vi är inte ensamma om denna uppfattning. Stödet har nu växt snabbt och delas av 125 länder. Fortsätter det i samma takt som hittills kommer Carl Bildt att likt Sven Dufva stå ensam kvar ihop med kärnvapenstaterna och envist fortsätta påpeka att det här är inte realistiskt.

Anf. 14 Utrikesminister CARL BILDT (M):

Herr talman! Jag tycker att parallellen med klustervapenkonventionen är rätt bra, för som Olle Thorell säger skrevs den under av i storleksordningen hundra länder. Sverige gjorde sig till stor kostnad av med ett fungerande attackvapensystem för vårt försvar, men praktiskt taget inga av de stora länderna med klustervapen har avskaffat någonting. Det är klart att detta kan man göra som effektiv politik om man tror på det. Vi har förordat en bredare koalition för att förhandla också med klustervapenländerna och nå större framsteg där, och jag hoppas att det fortfarande ska gå.

Samma sak här, vi måste faktiskt förhandla med kärnvapenmakterna för att få dem att avskaffa kärnvapen. Det är väldigt enkelt att skriva resolutioner med länder som aldrig har haft eller avser att skaffa sig kärnvapen och säga att de ska avskaffa dem. Det svåra är att få de länder som har kärnvapen att avskaffa kärnvapen eller att få de länder som kanske funderar på att skaffa kärnvapen att avstå från att skaffa kärnvapen.

Om jag ska vara alldeles ärlig tror jag att det är det säkerhetspolitiska perspektivet som är avgörande och att vi måste övertyga dessa länder om att en minskning av deras arsenaler ligger i deras säkerhetspolitiska intresse. Vi måste övertyga dem om att det ligger i deras länders säkerhetspolitiska intresse att avstå från kärnvapenanskaffning, för det är endast så

som vi kan få dem att göra det. Detta arbete är långt svårare än det arbete som Olle Thorell föreställer sig, där man står med de likasinnade som inte har några kärnvapen och säger att de bör avskaffas. Det arbetet är enkelt. Man kan hissa flaggor, man kan skriva resolutioner och man kan hålla tal, men jag tror inte att effekten blir särskilt stor.

Den väg som jag förordar är den väg som har lett till att arsenalerna i dag är lägre än vad de var tidigare. Det är framför allt de amerikanska och ryska arsenalerna som har minskat dramatiskt sedan det kalla krigets år.

Vi har faktiskt haft framgång i icke-spridningsarbetet. Visst, det är ett antal länder som har skaffat sig kärnvapen. Jag ska inte uttala mig officiellt om Israel, men det finns uppgift om att de har gjort det, och det är alldeles uppenbart att både Indien och Pakistan har skaffat sig kärnvapen under senare decennium. Det enda land som har avstått är Sydafrika, som hade sex laddningar och en sjunde på gång, och lite längre tillbaka i tiden kanske några andra länder.

Det är detta arbete som faktiskt har gett vissa framsteg, och det är den vägen som vi måste fortsätta. Där är det viktigt att stödja försök till ytterligare begränsningar av de strategiska arsenalerna hos USA och Ryssland. Där finns enligt min mening en marginal för att minska dessa ytterligare. Vi skriver i en mening i svaret att det leder till en del andra problem, för där kommer sedan omedelbart balansen gentemot kinesiska, brittiska och franska arsenaler. Åtminstone två av dessa regeringar är mycket bestämda motståndare till att över huvud taget ta in dem i förhandlingarna. När vi kommer in på länder som Indien, Pakistan och Mellanöstern, inklusive Iran och den andra stat som jag antyder kan finnas i området, hamnar vi självklart i en annan politisk kontext som också måste tas med. I och för sig kan vi säga till dessa stater, och det ska vi göra, att kärnvapen är farliga, men detta allena kommer med rätt liten sannolikhet att leda till att de omedelbart avstår från sina ambitioner.

Anf. 15 OLLE THORELL (S):

Herr talman! Jag vill tacka statsrådet för debatten.

Jag är glad att vi har haft en debatt om den här frågan och skulle gärna återkomma till den vid senare tillfälle. Jag är inte helt nöjd med de svar jag har fått eller snarare med bristen på svar. Som vanligt återgår Carl Bildt till att värtaligt och mångordigt kommentera utvecklingen, mycket intressant, men Sveriges linje lämnar övrigt att önska, anser jag.

Låt mig sammanfatta min hållning.

Det är beklagligt och anmärkningsvärt att Sverige inte ställer sig bakom det mest intressanta spåret inom kärnvapennedrustning som kommit de senaste åren. Sverige borde sälla sig till den allt större krets av länder som lyfter det humanitära perspektivet på nedrustning. Vi socialdemokrater stöder givetvis det arbete som Sverige gör på nedrustnings- och icke-spridningsområdet. Det är självklart bra att vi är aktiva. Jag hävdar dock bestämt att det går att göra både och. Det ena utesluter inte det andra.

Jag skulle också vilja säga något om det som verkar vara omöjligt. Innan muren föll såg man den utvecklingen som helt orealistisk. Innan apartheid bröt samman i Sydafrika trodde man att det aldrig skulle gå.

Innan Aung San Suu Kyi släpptes fri trodde man att juntans järngrepp
om Burma för alltid skulle bestå.

Prot. 2013/14:42
9 december

Jag är övertygad om att om världens länder sluter sig samman kommer vi en vacker dag att kunna få ett förbud mot kärnvapen.

Låt mig avsluta med att citera den nyligen bortgångne Nelson Mandela. Han sade så här apropå det som är omöjligt: "It always seems impossible until it's done!"

Anf. 16 Utrikesminister CARL BILDT (M):

Herr talman! Historien har många paralleller. Jag hör till dem som stod i riksdagens talarstol och sade att muren kommer att falla. För detta fick jag uppleva spott och spe från herr Thorells före detta partiordförande. Jag hör också till dem som stod i en annan talarstol och sade att apartheidsystemet skulle falla.

Jag tror dock inte att vägen till en kärnvapenfri värld är lika enkel. Det är viktigt att vi säger att kärnvapen är farliga. Ingen tvekar om det. Det är fruktansvärt farliga vapen, och användningen av dem skulle få ohyggliga konsekvenser.

Få saker har skrämmt mig så mycket som när vi efter kalla krigets fall fick möjlighet att ta del av sovjetisk krigsplanläggning vad gällde användning av kärnvapen. Vi trodde att de hade planerat för rätt begränsad användning, men de hade planerat för massiva stötvågor med hundratals laddningar i vår omedelbara närhet. Det hade förstört Europa.

Nu var det andra politiska skäl som gjorde att det systemet föll samman, och det finns andra säkerhetspolitiska skäl som kanske i det iranska fallet eller i de andra fallen kan leda till att de börjar minska sina arsenaler. En vacker dag gör kanske också Pakistan, Indien, Kina, Storbritannien och Frankrike det. Som realist är jag dock alldeles övertygad om att de bara kommer att göra det när de är övertygade om att det ligger i det egna landets säkerhetspolitiska intresse.

Här ska vi långsiktigt hjälpa till så att de kommer till denna insikt och därmed skapa förutsättningarna för en kärnvapenfri värld.

Överläggningen var härmed avslutad.

8 § Svar på interpellation 2013/14:158 om USA som rättsstat och frågan om "the Cuban Five"

Anf. 17 Utrikesminister CARL BILDT (M):

Herr talman! Torbjörn Björlund har frågat mig om jag avser att ta upp frågan om, enligt Björlunds ord, USA:s rättsövergrepp i allmänhet och övergreppen mot "the Cuban Five" i synnerhet vid något tillfälle med någon representant för USA. Torbjörn Björlund frågar också varför jag, enligt Björlund, är så rädd för att kritisera USA när det i andra fall är lättare.

Svaret på den första frågan är nej.

Svaret på den andra frågan är att Torbjörn Björlund och jag verkar ha olika syn på USA som rättsstat. USA:s rättssystem är, till skillnad från exempelvis det kubanska, väl utvecklat. Den amerikanska författningen ger ett omfattande skydd åt grundläggande fri- och rättigheter, inklusive de mänskliga rättigheterna. En kombination av statliga institutioner,

självständiga domstolar, enskilda organisationer och fria medier försvarar alla individers rättigheter. Därmed finns goda grundförutsättningar för rättvisa rättegångar i USA.

Prot. 2013/14:42
9 december

*Svar på
interpellationer*

Anf. 18 TORBJÖRN BJÖRLUND (V):

Herr talman! Jag tackar utrikesministern för svaret, även om det som vanligt är ett icke-svar. Det är inte ett svar på mina frågor, utan det är ett svar som tar andra utgångspunkter. Jag anser, precis som vid en tidigare debatt i samma ämne, att det inte är riktigt seriöst.

Det som dock är bra är att man av ett icke-svar kan läsa ut olika synpunkter och meningar, vilket kan användas i fortsatta debatter och kanske även i medierna.

Svaret innehåller många vackra ord, särskilt vad gäller den andra frågan. Att svaret på första frågan skulle bli nej utgick jag från. Så var det förra gången också, och jag tror inte att Carl Bildt har ändrat på sig på den punkten.

Det andra svaret är dock intressant. Carl Bildt uttalar som sagt en massa vackra ord, men det finns inget konkret. Beskrivningen av konstitution, eller grundlagar, skulle kunna gälla nästan vilket land som helst.

I dag kritiseras ett antal länder av Carl Bildt för bristande demokrati och respekt för mänskliga rättigheter, folkrätt och så vidare – men aldrig USA. Detta är mycket tydligt.

Exemplet ”the Cuban Five” är intressant. Det är ett fall som utvecklas hela tiden och där fler och fler ansluter sig till protesterna mot hur man har behandlat dessa fem fångar.

Verkligheten både inom och utanför USA ser annorlunda ut än den Carl Bildt beskriver. USA:s övervakning togs upp i gårdagens nyhets-sändningar, och alltmer avslöjas om vad USA gör och hur USA gör det. Följer USA folkrätt och internationell rätt? Det är rejält ifrågasatt.

Dessutom har frågan om Sveriges roll tillkommit, vilket är mycket besvärande. Jag har dock inte sett något svar eller någon kommentar från utrikesministern, och jag utgår från att det inte heller kommer.

När det gäller ”the Cuban Five” finns det både FN-rapporter och Amnestyrapporter om hur det har gått till. Det är bra redogörelser och svidande kritik mot USA:s sätt att hantera detta rättsfall.

Med det perspektiv vi har i dag bli det ännu viktigare att titta på hur det ser ut i USA när de hanterar sin egen rättssituation och utanför USA när de hanterar andra länder. Det hänger ihop, och det måste komma fram.

Denna regering har precis som den förra en förkärlek för att lägga ut dimridåer. I svaret hänvisar utrikesministern till att Kuba inte har demokrati. Det må så vara. Jag ställer dock aldrig den frågan, utan mina frågor handlar om USA:s agerande. Ministern försöker dock lägga ut en dimridå med andra länder, och Kuba är ett tacksamt exempel eftersom landet har varit slagpåse i många år. Kuba har visserligen långt till demokrati, men det ingår inte i exemplet eller frågan och är därför onödigt att ta med.

Jag har varit inne på Utrikesdepartementets hemsida och tittat på vilka länder utrikesministern uttalar sig om. Det är många länder och många situationer. Just nu handlar det om Ukraina. Där finns rättsfallet

med Julija Tymosjenko som Utrikesdepartementet i en skrivelse har lyft upp som ett problem för Ukrainas inträde i EU.

Varför går det att yttra sig i sådana specifika rättsfall när det gäller Ukraina men inte när det gäller USA?

Jag hoppas att jag kan få något slags svar på denna fråga, även om jag inte räknar med det.

Anf. 19 Utrikesminister CARL BILDT (M):

Herr talman! Jag kunde inledningsvis ha sagt att vi ibland kritiserar USA på detta område, framför allt när det gäller användningen av dödsstraff där vi har en fundamentalt annorlunda inställning.

Utan att gå in närmare på det konkreta fallet kan jag dock konstatera att detta fall har gått igenom alla instanser i det amerikanska rättssystemet och varit föremål för betydande behandling av det amerikanska rättssystemet på alla nivåer. Det handlar om fem personer som har agerat på den kubanska säkerhetstjänstens uppdrag och blivit dömda, bland annat för spioneri. Såvitt jag förstår och utan att ta ställning till frågan i övrigt har de inte heller förnekat att de genomförde dessa uppdrag.

Vi har inte haft anledning att ta upp detta med USA över huvud taget, och det finns heller ingen anledning att göra det. Vi tar dock självklart upp dödsstraff med USA och andra länder.

Torbjörn Björlund tar upp alla möjliga andra saker, men jag lägger dem åt sidan.

Vad gäller fallet Julija Tymosjenko har det knappt gått genom något rättssystem värt namnet. Här är det de facto en oppositionsledare som har satts i fängelse, och det är vi, för att uttrycka saken försiktigt, rätt skeptiska till.

Anf. 20 TORBJÖRN BJÖRLUND (V):

Herr talman! Jag kan konstatera att det återigen blir en märklig debatt. Det finns inte riktigt samma tendens till nonchalans och arrogans i den här debatten som förra gången, men det finns ändå ett undvikande. Det finns ett undvikande svar i detta – att man inte vågar. Jag tolkar det så.

Om man tittar på USA:s rättssystem och jämför det med andra länders ser man att dödsstraffet har varit kritiserat. Men vad som har hänt i övrigt går att jämföra. I detta fall, med de fem kubanska män som sitter i fängelse, har det varit ett uppenbart och klart rättsövergrepp enligt Amnestyrapporten, FN-rapporten och alla andra bedömare som finns utanför landet och inom USA. Detta är fem män som är oskyldiga till spioneri. De har begått ett brott genom att ta sig in i landet, men de har inte spionerat.

Jag redogjorde förra gången för turerna i rättegången. För det första förlades den till fel plats, enligt många. I Miami finns det många exilkubaner som ägnar sig åt terrorism som inte beivras av USA. De här männen gick in för att avslöja detta och fängslades i stället. Redan det är en sak som är anmärkningsvärd.

För det andra finns det många vittnesmål i rättegången om att det inte handlar om spioneri över huvud taget. Allt som har presenterats av de fem kubanerna har varit öppna uppgifter, som har kunnat ses av USA:s rättssystem självt. Ändå sätter man dem i fängelse för spioneri.

Det som är bra med detta rättsfall, i alla fall från min synvinkel, är att det är öppet, tydligt och klart att det är ett rättsövergrepp. Sådant måste man kunna reagera på. Man skyfflar det inte under mattan. Det är det som är kärnan i det här: Varför kan man reagera på andra länders rättsövergrepp mot egna medborgare, men inte mot USA:s? Det kommer ingenting sådant.

Det är detta som jag menar är den springande punkten i min interpellation: Varför har vi en utrikesminister och en regering som har skygglappar, och till och med öronproppar, i vissa sammanhang men inte i andra? Varför är det så lätt att kritisera vissa länder men inte USA? Vad är det som är så speciellt med USA för den här regeringen? Man kan spekulera i det. Många tycker olika saker och tycker sig se olika saker. Jag skulle vilja ha ett svar från Carl Bildt. Varför är det så svårt att kritisera USA för de rättsövergrepp man gör?

I detta fall, när det gäller USA specifikt, växer protesterna mot USA över hela världen. Det gäller deras massövervakning över i princip hela världen av olika statschefer och även vanliga medborgare som vi – halvvanliga i alla fall. Det innebär att detta "Cuban Five"-fall också uppmärksammas ännu mer. Det finns i dag en rörelse för att lyfta frågan om detta rättsövergrepp över hela världen. Det kommer att hållas konferenser, och allt fler ansluter sig. Även så kallade kändisar kommer med i rörelsen för att lyfta upp detta uppenbara rättsövergrepp av USA:s rättsystem. Det blir både symboliskt och viktigt i andra sammanhang att lyfta upp detta, att kommentera det och att tycka någonting om det.

Det är nu 15 år sedan, och det handlar om fem män. En har avtjänat sitt straff. Men en av dem är dömd till två livstider plus 15 år. Det är ett slags dödsstraff i sig. Det är en detalj i det hela att ni inte kritiserar den biten, men den är viktig.

Jag tror att det är detta som är det problematiska för regeringen och för utrikesministern. När protesterna mot USA:s sätt att hantera både sitt eget och andra länders rättssystem ökar och det inte kommer någon kommentar till detta från utrikesministern – vad händer då? Det blir spekulationer. Man börjar fundera på vad det är som är så svårt med att lyfta upp de här sakerna. Det måste finnas något slags orsak till att man väljer att inte göra det. Det är det som frågan egentligen handlar om. Varför kan man inte reagera på saker som görs av USA?

Anf. 21 Utrikesminister CARL BILDT (M):

Herr talman! Svaret på Torbjörn Björlunds fråga är mycket enkelt. Anledningen är sakfrågan. Detta är ett land med ett i allt väsentligt fungerande rättssystem där detta fall har varit uppe till prövning i åtskilliga instanser. Till och med USA:s högsta domstol har prövat om det finns anledning att ta upp fallet till förnyad prövning, och svaret har varit nej. Normalt tar vi inte upp sådana fall. Det finns ingen anledning till det, och så är det.

Sedan tar Torbjörn Björlund upp en förfärlig mängd andra saker som har att göra med hans grundläggande inställning till USA, och jag lämnar detta vid sidan om. Det leder till misstanken om att han bara är ute efter USA i största allmänhet i och med att han blandar in allt möjligt.

Jag vill begränsa debatten till denna sakfråga, och där har jag svarat för andra gången. Vi kan notera att detta är vår andra interpellationsdebatt i just detta ämne.

Anf. 22 TORBJÖRN BJÖRLUND (V):

Herr talman! Jag konstaterar att detta i princip är meningslöst – jag ska inte säga helt meningslöst, för någonstans finns det anledning att debattera. Men när man inte får en konkret debatt i frågorna blir det om inte frustrerande så ändå lite märkligt. Det blir en konstig debatt.

Utrikesministern undviker fullständigt de frågor som är kärnan och som finns uppe på bordet i många andra sammanhang och som handlar om USA.

I dag har jag ett gult band på mig. Den rörelse som nu pågår för de fem kubanska fångarna har valt denna symbol. Det är en amerikansk symbol. *Tie a Yellow Ribbon Round the Ole Oak Tree* är den mest kända sången av alla. Detta har man valt därför att man i denna sång också beskriver vad som händer med familjemedlemmarna till de män som sitter oskyldigt dömda. Detta drabbar inte bara rättssystemet. Det drabbar familjerna till de fem männen. De orättvisa domarna drabbar människor. Dessa människor lider. Man måste tänka på dem också. Det handlar om medmänsklighet, och det handlar om mänskliga rättigheter.

Man måste tänka på vad konsekvenserna blir av att man inte agerar när orättvisa domar har fällts och man inte ser det. Det finns många människor som reagerar på det mänskliga i att sitta inspärrad oskyldigt dömd. Det finns det säkert kring Julija Tymosjenko också, om det nu är så i hennes fall; men så är det säkert. Det finns ingen anledning. Dessa människor finns med i det här sammanhanget också, och dem måste vi också lyssna på. Denna medmänsklighet i uttalandet från regeringen eftersöker jag också – att man verkligen ser vad mänskliga rättigheter i grunden innebär för människor runt om i världen.

Jag lämnar nu över mitt gula band till utrikesministern, och jag hoppas att han tar emot det. Han får väl sätta det någonstans så att han blir påmind om situationen. Vi får se om det blir fler interpellationsdebatter som den här. Det kanske det inte blir, utan det blir andra saker. Men det kanske behövs en påminnelse.

Anf. 23 Utrikesminister CARL BILDT (M):

Herr talman! Jag lägger sakfrågan åt sidan. Jag undrade vad det var som Torbjörn Björlund hade. Jag var inte medveten om detta. Normalt sett innebär det gula ett stöd för de svenska soldaterna i Afghanistan, så jag undrade vad som plötsligt hade inträffat. Det delas ut många gula band, och det är många som vill bära dem för att stödja den svenska insatsen i Afghanistan. I den meningen har jag burit samma band – lite mindre, men med i grunden exakt samma färger. Och det tänker jag fortsätta att göra.

Överläggningen var härmed avslutad.

Anf. 24 Försvarsminister KARIN ENSTRÖM (M):

Herr talman! Agneta Gille har frågat mig hur jag tänker agera för att bevara det viktiga kulturarv som Marinens Musikkår utgör.

Den 23 oktober i år besvarade jag en fråga om Marinens Musikkår av Agneta Gilles partikamrat Peter Jeppsson (fråga 2013/14:47).

Regeringen styr Försvarsmaktens verksamhet genom myndighetens instruktion och regleringsbrevet samt enskilda regeringsbeslut. Försvarsmakten ska enligt sin instruktion – förordningen (2007:1266) med instruktion för Försvarsmakten – medverka i statsceremonier. Detta innebär bland annat att försvarets musikkårer ska spela vid högvaktsavlösningen och annan statsceremoniell verksamhet. Ett annat exempel är vid riksdagens öppnande.

Regeringen har på detta sätt fastställt ramen för försvarsmusikens verksamhet. Inom denna ram är det Försvarsmakten som bestämmer hur verksamheten ska bedrivas.

Anf. 25 AGNETA GILLE (S):

Herr talman! Jag tackar ministern för svaret. Jag ville verkligen diskutera kulturarv. Som ministern vet sitter jag också i kulturutskottet. Där är vi angelägna om ett sådant fint kulturarv som Marinens Musikkår utgör.

Det har kommit otroligt många mejl till mig de senaste dagarna, och det har gett mig ett underlag som jag aldrig någonsin tidigare har haft i en interpellationsdebatt. Mejlen innehåller synpunkter på hur försvaret har agerat utifrån det här. Det jag ser är att det inte är första gången som det här förslaget finns om att Marinens Musikkår ska läggas ned, utan det har hänt tidigare. Jag skulle vilja veta hur ministern ser på det. Vad är det som har hänt vid de tidigare tillfällena som har gjort att man i Försvarsmakten har tagit beslutet att inte lägga ned Marinens Musikkår?

Jag har fått många bra kommentarer gällande vad Marinens Musikkår betyder, och jag tycker att de är värdefulla. En mängd kända musiker skriver: "Kultur innehåller värden som inte kan mätas i pengar eller BNP. Den positiva självkänslan och kraften som en levande kultur genererar kommer med säkerhet att ge den energi och det perspektiv som på sikt förbättrar både vårt själsliga och ekonomiska välbefinnande. Vi anser att våra politiker nu måste ta ett grepp om den svenska försvarsmusiken så att ensembler som Marinens Musikkår får leva vidare."

Det är kärnan i vad jag tycker att ministern ska fundera över. Vad kan ministern göra i det här läget? Ministern säger att det är Försvarsmakten som bestämmer hur verksamheten ska bedrivas. Är det samma sak som att ministern inte bryr sig om huruvida Marinens Musikkår ska fortleva eller inte, eller har ministern en möjlighet att prata med Försvarsmakten i just de här frågorna?

Det finns synpunkter från de här kända musikerna, som jag nyss citerade, angående Marinens Musikkår och det finns synpunkter från Försvarsförbundet, från Sveriges Yrkesmusikerförbund, från Sveriges Orkesterförbund och andra som har kommit med många bra och viktiga

*Svar på
interpellationer*

påståenden. Jag hoppas att ministern har sett och läst dessa brev, för de är ställda till ministern.

I dag finns det tre musikkårer. Det är stolthet över det kulturella arvet som vi kan se i alla dessa reaktioner. Jag skulle vilja veta hur ministern ser på att hjälpa till att påverka Försvarmakten att behålla Marinens Musikkår.

Anf. 26 KERSTIN HAGLÖ (S):

Herr talman! Det är tredje gången som ett förslag om nedläggning av Marinens Musikkår kommer från Högkvarteret. Jag har varit med på hela resan vad gäller de tidigare nedläggningsförslagen, och jag agerade då också. Då stoppades förslagen av de dåvarande regeringarna. Förslaget möts nu av en mycket stark opinion. Det som är slående är att denna gång har förslaget tagits fram i all hast utan hänsyn till helheten och till den nationella resurs som kåren utgör. Det har funnits stora brister i den här processen, vilket jag vet att många har kritiserat.

Vid en presskonferens i min hemstad Karlskrona den 7 oktober uppgav chefen för Livgardet att han fått styrning från Högkvarteret gällande att lägga ned Marinens Musikkår. Mönstret känns igen av den som har varit med två gånger tidigare.

Livgardet lade inte så stor vikt vid processen med att ta fram konsekvensanalyser. Man hade inte möjlighet att ta fram alternativa lösningar, utan man gjorde helt enkelt det som Högkvarteret sade.

Nu har vi en stark opinion, precis som Agneta Gille har talat om. I uppropet Bevara Marinens Musikkår är det över 22 000 namn i dag från norr till söder i Sverige, från personer i våra grannländer, från USA, Nederländerna och Spanien. Listan kan göras lång.

Försvarsministern har liksom jag och Agneta Gille tagit emot skrivelser, och vi ser nu att så gott som hela musiklivet och kulturlivet agerar och engagerar sig i denna fråga. Alla har samma budskap: Låt inte ett kulturarv gå i graven! Låt inte Försvarmaktens leende gå i graven!

Marinens Musikkår *är* en nationell angelägenhet, och den har utvecklats till en av världens ledande ensembler i sin genre. Mot bakgrund av detta som jag nu framfört vad gäller den obefintliga processen och Marinens Musikkårs kulturvärde vore det förödande och djupt olyckligt att låta 325 års kulturarv gå i graven.

Jag vill ställa samma fråga som Agneta Gille ställde, och jag vill göra det utifrån att det faktiskt är så att regeringsbeslut om fortlöpande uppdrag till myndigheterna kan tas. Det görs ständigt och jämt – uppdrag med syfte att utveckla, kartlägga, analysera och utreda olika frågor.

Jag anser att svaret från försvarsministern är ett icke-svar.

Anf. 27 Försvarsminister KARIN ENSTRÖM (M):

Herr talman! Jag kan börja med att understryka den mängd av brev och olika typer av opinionsyttringar som har kommit in med anledning av de här uppgifterna. Det visar att det finns ett stort intresse och ett starkt engagemang, inte bara i Karlskrona utan i hela landet och utanför våra gränser. Jag har tagit emot många brev, och vi försöker svara på dem efter hand.

Jag vill också understryka att alla våra tre musikkårer som vi har är mycket duktiga, och deras insatser och musiken man spelar vid statsceremonier, andra ceremonier och konserter är mycket uppskattade.

Men med anledning av den här interpellationen måste jag redogöra för hur styrningen av Försvarsmakten och myndighetens olika enheter sker, för det är egentligen det som ligger i frågan.

Försvarsmaktens grundorganisation består av 35 organisationsenheter som finns i Försvarsmaktens instruktion. I den här instruktionen anges att Försvarsmakten själv bestämmer sin grundorganisation i den mån den inte är reglerad i instruktionen. Av detta följer att det är Försvarsmakten som beslutar om försvarsmusiken och förvarsmusikens innehåll. Myndigheten ska uppfylla de krav som regeringen ställer om att medverka i statsceremonier.

För den här styrningen gäller att regeringen uppdrar åt Försvarsmakten att genomföra viss verksamhet. Samma sak gäller för alla andra statliga myndigheter. Sedan är det myndighetens chef, i det här fallet överbefälhavaren, som ska se till att verksamheten genomförs.

Den ordning som råder nu, i och med den senaste organisationsförändringen, innebär att det är via chefen för Högkvarterets produktionsledning som överbefälhavaren uppdrar åt Livgardet vilken verksamhet, i det här fallet den statsceremoniella verksamheten, som Livgardet ska bedriva. Sedan är det chefen för Livgardet som uppdrar åt sina enheter, till exempel försvarsmusiken, att bedriva den här verksamheten. Det må låta lite formellt och tråkigt, men det är så som ordningen är.

Försvarsmusiken ska sammantaget bedriva den musikverksamhet som Livgardet och ytterst Högkvarteret bestämmer. Verksamhetsuppgifterna beslutas efter en dialog mellan den beslutande och den utförande nivån. Sedan återredovisar överbefälhavaren det här till regeringen i myndighetens årsredovisning.

Regeringen kräver att Försvarsmakten ska medverka i statsceremonier. Det står i instruktionen, och det är en uppgift för myndigheten. Inom ramen ska alltså Försvarsmakten, genom försvarsmusiken och musikkåren, stödja statsledningen och den egna verksamheten med musik. Det kan till exempel vara vid utländska besök, och det kan vara vid nationella högtider, vaktparader och kungliga audienser.

Varför säger jag då allt detta? Jo, för att jag vill beskriva den ordning som finns för styrningen av Försvarsmaktens organisation och vilka uppgifter de ska utföra. Det är en etablerad och noga styrd ordning. Därför måste min motfråga bli om interpellanten, och kanske även Kerstin Haglö, tycker att den ordningen ska frångås.

Anf. 28 AGNETA GILLE (S):

Herr talman! När det gäller ordningen som sådan måste man fundera på vilken grund Försvarsmakten lägger ett sådant beslut. Vad finns det för underlag? Som ytterst ansvarig, vilket ministern är, måste det ändå finnas ett underlag som ministern har tagit del av och en viss utredning som påtalar och påvisar att Marinens Musikkår inte behövs. Detta kulturarv från 1600-talet behövs inte längre; vi kan släppa det. Jag kan inte se att det finns något sådant underlag. Jag skulle vilja att ministern tar upp det i nästa svar och påvisar att det finns en utredning som visar att vi inte behöver ha tre musikkårer.

Jag förstår att ministern inte kan styra Försvarmakten mer än att de ska följa det regelverk som gäller, men har försvarsministern någon personlig synpunkt i frågan? Förstår hon frustrationen för alla de som upplever att detta kulturarv är på väg att gå i graven?

Ministern bör också titta på hur man har agerat i Norge; där satsar man. Sverige är sämst i hela Norden när det gäller detta. Då borde vi kanske fundera över hur man har lyckats i de andra nordiska länderna. Island har inte något liknande försvar, men i övriga Norden är Sverige sämst. Norge gjorde en stor utredning och har lagt fram ett förslag. Det norska försvaret förmedlar sin syn så här: Kultur i Försvaret – Försvaret är en professionell och ledande kulturförmedlare. Med fem professionella musikkårer, sju museer runt om i Norge och en lång tradition av förmedlande av militär professionalism är Försvaret en viktig del av det norska kulturlivet.

Vad jag önskar att vi i Sverige kunde säga likadant och att den svenska regeringen kunde lägga till att musikarvet handlar om välbefinnande. Att få ta del av musiken och detta kulturarv är också hälsofrämjande insatser.

Jag hoppas att ministern har möjlighet att påverka detta och att begära att en utredning görs, om det inte är så att den redan finns. Jag vill också veta på vilka grunder Försvarmakten har lagt förslaget.

Anf. 29 KERSTIN HAGLÖ (S):

Herr talman! Visst har vi ett ansvar för vårt gemensamma kulturarv och för att förvalta det till våra barn och ungdomar och till kommande generationer. I dag finns det också ett stort intresse hos våra barn och ungdomar för att ta del av den fantastiska blåsmusik som Marinens Musikkår står för och som kan engagera dem.

En nedläggning av Marinens Musikkår kommer att innebära att ett kulturarv försvinner för att spara några få miljoner kronor. Det är ett kulturarv som aldrig kommer tillbaka, efter att ha funnits i 325 år.

Många är de som kommer att utkräva politiskt ansvar om nedläggningen genomförs. Det politiska ansvaret är regeringens.

Därför är detta en mycket seriös fråga till försvarsministern: Är försvarsministern, tillsammans med regeringen, beredd att ta ansvar för denna kulturförlust utan att en oberoende utredning görs? Hur det än är med ordningen och vem som styr vem kan regeringen fatta beslut om ett fortlöpande uppdrag till vilken myndighet det än är – uppdrag som kan utveckla, kartlägga, analysera och utreda olika frågor. Det är det som jag och interpellanten kräver av försvarsministern.

Anf. 30 Försvarsminister KARIN ENSTRÖM (M):

Herr talman! För att vi ska få perspektiv på detta tar jag min utgångspunkt i den försvarsreform som nu genomförs. Det är en försvarsreform som det beslutades om i denna kammare 2009 och vars syfte är att stärka Sveriges försvarsförmåga.

Jag tar väldigt kort upp varför den reformen var nödvändig och hur läget såg ut. Vi kan historien och vet att det var en organisation som hade låg beredskap. Den samlade försvarsplaneringen hade upphört och krigsförbandsövningar genomfördes inte. Vi hade också en liten utbildningsvolym. Med den reform som nu pågår är Försvarmakten på väg tillbaka.

Man stärker försvarsförmågan. Försvarsmakten bygger nu upp en insatsorganisation med tillgängliga och användbara förband.

För att säkerställa att den pågående försvarsreformen verkligen kan genomföras, i den takt som jag hoppas att vi alla vill att den ska göra, satsar regeringen också 1,4 miljarder kronor över fyra år i höstens budget. De pengarna ska gå till förbandsverksamheten och främst till anställning och utbildning av personal och till att genomföra övningar.

Samtidigt som detta pågår tittar Försvarsmakten naturligtvis på hur man kan effektivisera och bygga försvarsförmåga så effektivt som möjligt. Därför pågår nu ett omfattande arbete med att inta den insatsorganisation som vi har beslutat om i den här kammaren. Den processen tar tid och är någonting som myndigheten både ska och måste genomföra. När myndigheten har gjort sina överväganden och vidtagit nödvändiga åtgärder kommer de att redovisa det för regeringen.

Det är viktigt att vi upprätthåller vårt konstitutionella system och ordningen för styrningen av statliga myndigheter. Regeringen ger myndigheten en uppgift. Myndigheten hanterar självständigt uppgiften och återredovisar därefter resultatet till regeringen. Det är myndighetens chef, i det här fallet överbefälhavaren, som ansvarar för att det sker.

Försvarsmakten, med sin chef i spetsen, har inte redovisat några förslag eller liknande om Marinens Musikkår eller försvarsmusiken till regeringen. Därför finns det ingenting för regeringen att ta ställning till.

Jag måste också säga att jag som statsråd generellt inte ska tala om för en myndighet hur den ska bereda en viss fråga.

Jag måste ställa en fråga tillbaka till Agneta Gille och Kerstin Haglö om de kan tala om för Försvarsmakten hur myndigheten ska hantera frågan.

Anf. 31 AGNETA GILLE (S):

Herr talman! Jag blir lite förvirrad av ministrarnas svar. Jag har, i min enfald, ändå trott att regeringen har viss möjlighet att styra sina ansvarsområden. Visst har regeringen två gånger tidigare, när det har varit på förslag att lägga ned Marinens Musikkår, ändå varit med och tyckt till?

Enligt de uppgifter jag har handlar det om en besparing på ca 25 miljoner. Det är småpengar i försvarets budget. Som ministern säger har det tilldelats 1,4 miljarder, och då är 25 miljoner småpengar. Samtidigt innebär det en stor förlust för musikärbetet.

Vid tidigare tillfällen har vi haft interpellationsdebatter med kulturministern om musikärbetet, och då har hon uttryckt hur värdefullt musikärbetet är. Eftersom jag inte får något gehör, inte får någon respons, från ansvarig minister för försvaret får jag gå vidare och i stället fråga kulturministern hur hon ser på detta med kulturarvet och de trots allt små summor det handlar om för att rädda Marinens Musikkår.

Jag hade hoppats att ministern skulle svara att det tillsätts en utredning för att få underlag, men ministern säger att det inte finns någon möjlighet för henne att tillsätta en utredning. Jag beklagar det.

Anf. 32 Försvarsminister KARIN ENSTRÖM (M):

Herr talman! Jag vill understryka det som jag sade i mitt förra inlägg, att något förslag eller någon inläga från myndigheten inte har inkommit till regeringen.

Prot. 2013/14:42
9 december

Svar på
interpellationer

Som jag sagt tidigare består Försvarsmaktens organisation i fred, grundorganisationen, av 35 organisationsenheter, vilket är beslutat. De som följt den här frågan under många år vet att försvarsmusiken tidigare var organiserad i en egen organisationsenhet, Försvarsmusikcentrum. Försvarsmusikcentrum lades ned vid utgången av 2009, och i stället inordnades försvarsmusiken i Livgardet. Regeringen går inte in i enskilda organisationsenheter och talar om hur myndigheten ska genomföra verksamheten. Det är, som jag sade, Försvarsmakten som har fått uppgiften. Sedan är det Försvarsmakten som löser den uppgiften – och inte bara löser den utan redovisar för regeringen hur man avser att lösa den. Det känner ledamöterna väl till.

Samtidigt vet vi att det här är en fråga som engagerar många, och jag vill avslutningsvis återigen understryka att alla tre musikkårer är mycket duktiga, och det är en uppskattad verksamhet som genomförs. Det gäller också de 26 hemvärnsmusikkårer som bidrar till att genomföra viss statsceremoniell verksamhet. Därmed, herr talman, vill jag än en gång bekräfta det stora intresse som finns och säga att alla som skrivit till mig kommer självklart att få svar.

Överläggningen var härmed avslutad.

10 § Svar på interpellation 2013/14:187 om Försvarsmaktens korvetter

Anf. 33 Försvarsminister KARIN ENSTRÖM (M):

Herr talman! Peter Jeppsson har frågat mig när beslut från regeringen avseende HMS Gävle och HMS Sundsvall kommer samt när beslut från regeringen avseende HMS Göteborg och HMS Kalmar kommer.

I bakgrunden finns Försvarsmaktens hemställan till regeringen om att få bygga om korvetterna Göteborg och Kalmar till vedettbåtar samt att få genomföra en generalöversyn och modifiering av korvetterna Gävle och Sundsvall. Framställningarna i dessa ärenden inkom till Regeringskansliet i mars i år.

Den 30 oktober och den 13 november i år besvarade jag likartade frågor från Peter Jeppsson angående marinens personal- och rustningsplan (riksdagsfråga 2013/14:78) respektive modifiering av korvetterna HMS Gävle och HMS Sundsvall (riksdagsfråga 2013/14:100). Den 4 december besvarade jag ännu en likartad fråga från Åsa Lindestam angående behovet av nyanskaffning och vidmakthållande av försvarsmateriel (riksdagsfråga 2013/14:153).

Herr talman! Omsättningen av Försvarsmaktens materiel sker fortlöpande. Över tiden förändras därför den materiel som tillsammans med utbildad och övad personal utgör grundförutsättningen för effektiva förband. Därför är det naturligt att antalet korvetter i insatsorganisationen inte har beslutats av vare sig regeringen eller riksdagen. Antalet kan variera över tiden beroende på Försvarsmaktens ekonomiska förutsättningar och vilka resurser som krävs för att tillgodose de sammantagna operativa behoven.

I år och under nästa år levereras de fem beställda korvetterna av Visbyklass i version 5 med bland annat sjömålsrobot. Det innebär att

marinstridskrafternas förmåga till ytstrid nu ökar. Efter Visbykorvetternas leverans 2014 kommer Försvarmakten att ha fler kvalificerade fartyg i drift än i dag. Det, i kombination med fartygens ökade kapacitet jämfört med sina föregångare, ger sammantaget förutsättningar för en starkt operativ förmåga.

När regeringen har att ta ställning till Försvarmaktens förslag till materielinvesteringar ska behövliga upplysningar och yttranden inhämtas. Regeringen svarar inför riksdagen i enlighet med regeringsformens beredningskrav. Först när förutsättningarna för ett beslut är uppfylla fattar regeringen beslut.

För att långsiktigt åstadkomma en mer ändamålsenlig ordning för styrningen av Försvarmaktens materielinvesteringar har regeringen tillsatt en särskild utredare med uppdraget att lämna förslag till förändringar av processen för hur regeringen styr investeringar i försvarsmateriel (dir. 2013:52).

Anf. 34 PETER JEPPSSON (S):

Herr talman! Jag vill börja med att tacka försvarsministern för svaret. Samtidigt kan jag tyvärr konstatera att ministern inte ger något konkret svar på mina tydligt ställda frågor, nämligen när beslut kommer från regeringen avseende korvetterna Gävle och Sundsvall och när beslut kommer från regeringen avseende korvetterna Göteborg och Kalmar. Men, herr talman, jag hör och läser ett annat svar mellan raderna, nämligen att nej, det blir inga ombyggnationer eller modifieringar eftersom en särskild utredare ska lämna förslag till förändringar av processen för hur regeringen styr investeringar i försvarsmateriel. Det gäller i ett långsiktigt perspektiv.

Om så är fallet, att det inte blir sju korvetter totalt, varför kan försvarsministern då inte säga det rakt ut? Det har funnits ett flertal möjligheter att göra det med tanke på mina två tidigare skriftliga frågor, som ministern själv nämnde. Om frågeställningen i något avseende varit otydlig ger jag ministern en ytterligare chans att svara, men först vill jag ge alla åhörare, såväl i kammaren som hemma vid tv:n, möjlighet att bedöma allvaret i min frågeställning.

Min första fråga, herr talman, handlade om läget för bevakningsbåtar och vedettbåtar i marinen. Sex bevakningsbåtar kommer nämligen att avrustas 2015 och vedettbåten Jägaren 2016. Enligt plan kommer ytstridsfartygen HMS Göteborg och HMS Kalmar att byggas om till så kallade vedettbåtar för att sedan kunna utföra bevakningsuppdrag. HMS Kalmar beräknas vara i drift i mitten av 2016 och HMS Göteborg i mitten av 2017. I och med det läge som kommer att uppstå ville jag veta vilka åtgärder försvarsministern avsåg att vidta för att säkerställa att personalen kan behållas samt beredskapen garanteras, detta med tanke på ovan nämnda förmågegap avseende uppdraget territoriell integritet.

Svaret som kom på frågan var kortfattat: "Det är Försvarmaktens ansvar att inom ram för tilldelade medel avdela personal och bemanna förbandet så att ansatt beredskap kan upprätthållas och uppgiften lösas. Det gäller även under det att materielsystem omsätts genom avveckling, ombyggnation eller anskaffning."

Herr talman! När detta minst sagt förbryllande svar kom funderade jag om jag hade ställt en fråga som kunde missförstås. Svaret innebär i

Prot. 2013/14:42
9 december

Svar på
interpellationer

praktiken att frågan och problemet bollas tillbaka till Försvarsmakten, trots att myndigheten har behov av att få svar från just regeringen i denna fråga.

Min nästa fråga handlade om Försvarsmaktens bibehållande av korvetter. Efter 2014, då de två korvetterna av Stockholmsklassen avvecklas, är det i praktiken korvetterna Gävle och Sundsvall som tillsammans med fem Visbykorvetter ska utgöra dessa sju korvetter – och Gävle är sedan 2012 avrustad i väntan på regeringsbeslut.

Svaret att regeringen löpande tar ställning till Försvarsmaktens förslag till materielinvesteringar är egentligen bara ett konstaterande. Nästa fråga är: När är beredningskravet uppfyllt? Försvarsmakten har för länge sedan aviserat behoven av ombyggnation och modifieringar och dessutom budgeterat för desamma, men det tycks inte räcka för regeringen eller ministern. Frågan kvarstår, herr talman.

Anf. 35 SUZANNE SVENSSON (S):

Herr talman! Först vill jag tacka Peter Jeppsson för denna viktiga interpellation om försvarets korvetter. Jag sitter inte i försvarsutskottet, men jag anser att denna fråga är viktig på ett lokalt, regionalt och nationellt plan.

Kockums har 970 anställda i Sverige, varav 650 arbetar i Karlskrona. Kockums är ett dotterbolag som numera ägs av ett tyskt bolag, Thyssen Krupp. Ägarna har dock inte full insyn i bolaget, eftersom specifikationerna på ubåtarna ägs av Försvarets materielverk, FMV, i Sverige.

Just nu pågår en lång rad förhandlingar, och i avvaktan på ett beslut mellan FMV och Thyssen Krupp om tillstånd att börja bygga framtidens ubåt A26 behövs det åtgärder för att kunna behålla kompetensen på varvet. Här kan också påpekas att Sverige är det enda land i EU som inte har någon nationell lista över säkerhetsintressen. Nu är frågan vad regeringen och försvarsministern vill med Kockums och den kompetens man har där.

Herr talman! Om jag får tillåtelse vill jag gärna titta lite på helheten. Regeringen har till exempel sedan ett antal år tillbaka haft pengar i budgeten för att kunna bygga om F 17 i syfte att kunna ta emot de nya helikoptrar som försvaret beställt. Det gäller flygledartorn, helikopterplatta och hangarer. Där håller dispensen för flygledartornet på att gå ut, och tornet servar både försvarets flyg och civilt flyg. Regeringen drog ut in i det längsta innan ett beslut fattades, trots att pengar funnits i budgeten under flera år. Nu har man aviserat att man vill lägga ned F 17:s verkstad, trots att man har 80 procent av incidentflyget i södra Sverige. Men det får vi möjlighet att diskutera vid ett senare tillfälle.

Besparingen gällande Marinens Musikkår har debatterats tidigare i dag här i kammaren. Denna interpellation gäller ombyggnad och modifiering av korvetter och avrustning av ett antal bevakningsbåtar. Detta har legat i plan och budget ett antal år, och Försvarsmakten väntar återigen på ett beslut från försvarsministern och regeringen. På Kockums är man världsledande på att bygga ubåtar och fartyg som kan gå på grunda vatten. Vill vi att Sverige ska fortsätta att vara världsledande måste vi också använda varvet för att behålla den specialkompetens vi har där. Vad vi behöver nu är positiva signaler, inte minst för att behålla kompetens och få ny kompetens, vilket kan bli ett problem på grund av det ovissa läget.

Efter genomgången utbildning krävs för ingenjörer en lärlingsperiod i företagets regi. Det finns också ett arbetsplatsförlagt lärlingssystem vad gäller verkstadsdelen. Detta är något som inte har gjorts på ett tag, eftersom man börjar få tunt med beställningar. Som vi hörde tidigare av Peter Jeppsson skulle inte detta behöva vara ett problem om försvarsministern och hennes kolleger i regeringen kunde ta ett beslut.

Herr talman! Jag nämnde i början att detta är viktigt ur lokalt, regionalt och nationellt perspektiv. Blekinge är ett hårt ansatt län. Arbetslösheten är hög efter de senaste årens konjunkturedgångar, bland annat inom bilindustrin, som skett på grund av att Blekinge är ett exportberoende län. Länet har landets högsta ungdomsarbetslöshet. Varvet skulle kunna vara en del av en framgångsfaktor med lärlingsutbildningar och en förbättrad arbetsmarknad.

Herr talman! Vad gäller det nationella perspektivet måste regeringen bestämma sig för om Sverige ska ha ett kompetent varv som klarar av att leverera vad försvaret behöver. Hur tänker försvarsministern och regeringen agera för att få i gång underhållsarbete som skulle kunna ge sysselsättning och möjlighet att behålla arbetstillfällena och därigenom kompetens medan ett beslut tas angående A26? Det förefaller som att beslut och pengar finns. Nu handlar det om att verkställa.

Anf. 36 Försvarsminister KARIN ENSTRÖM (M):

Herr talman! Jag skulle vilja inleda med att peka på några felaktigheter i den uppkomna debatten om framför allt korvetterna. Först handlar det om antalet korvetter. Jag vill påminna alla som lyssnar, inklusive dem i denna kammare, om att inget beslut har fattats av vare sig riksdagen eller regeringen om antalet korvetter. Det som vi har föreslagit från regeringens sida och som riksdagen har beslutat om är att det i Försvarsmaktens insatsorganisation ska ingå två korvettdivisioner.

Sedan vill jag säga, herr talman, att hela debatten andas att Försvarsmakten skulle ha fått vänta i flera år på att få besked eller beslut från regeringen om de förslag som myndigheten lagt fram. Det är inte sant. Försvarsmakten inkom med två framställningar i mars i år, den ena om att få bygga om korvetterna Göteborg och Kalmar till vedettbåtar, den andra om att få genomföra en generalöversyn och modifiering av korvetterna Gävle och Sundsvall. Dessa förslag bereds i Regeringskansliet, precis som andra förslag som kommer från Försvarsmakten, inte minst på materielsidan.

Det har också andats att det finns en risk för en försämring av Sveriges beredskap, bevakning och försvarsförmåga inom en snar framtid. Detta stämmer inte heller. Här har nu Försvarsmakten tillförts fem nya Visbykorvetter med högre kapacitet än vad som funnits tidigare. Därför är det beklagligt att den här förmågan pekas ut som ett bristområde.

Det som däremot är klart är att Försvarsmakten inte kan upprätthålla sin operativa förmåga eller utföra ålagda uppgifter utan en fungerande materielförsörjning. Det är förhoppningsvis vi alla överens om. Det är regeringens ansvar att se till att vi har en materielförsörjningsprocess som fungerar på både kort och lång sikt.

Regeringen prövar noga de förslag som Försvarsmakten lägger fram. Jag har som minister naturligtvis också en god dialog med myndighetsledningarna för såväl Försvarsmakten som Försvarets materiel-

verk, FMV. Det är viktigt att de beslut som regeringen fattar är hållbara även på sikt. Vi ska hushålla med statens resurser och investera dem i rätt saker och på rätt sätt. Det är det som beredningen i Regeringskansliet syftar till. Enskildheter sätts in i ett större sammanhang och värderas mot Försvarsmaktens samlade behov. Jag säger det inte som ett svar på den här frågan, men för att säkerställa detta på längre sikt vill vi åstadkomma en mer ändamålsenlig ordning för styrningen av Försvarsmaktens materiellinvesteringar, så att vi kan ta långsiktiga beslut med tydlig spårbarhet till kraven på operativ förmåga.

Avslutningsvis vill jag vara väldigt tydlig med att det är Försvarsmaktens behov som är i mitt och regeringens fokus när det kommer till materielförsörjningen, inklusive försörjningen av fartyg och båtar.

Anf. 37 PETER JEPPSSON (S):

Herr talman! Försvarsministern! Jag vill å det bestämdaste hävda att försvarsförmågan klart kommer att försämrats. Framför allt gäller det beslut som har fattats tidigare, som när regeringens genomförandegrupp valde att ta bort en vital del ur Visbykorvetternas system, nämligen luftvärnsrobotarna. Jag kan inte se det på något annat sätt, ministern, än att försvarsförmågan kommer att försämrats drastiskt.

Faktum kvarstår. Jag har ställt två skriftliga frågor till ministern för att få veta när regeringen avser att fatta beslut avseende den här modifieringen och ombyggnationen. Men något konkret svar har inte kommit.

När de två korvetterna av Stockholmsklassen avvecklas har vi endast fem brukbara korvetter om inga modifieringar genomförs, såvida inte regeringen har tänkt sig någon annan lösning som ännu inte nått ljuset. Men en sak är säker. Kommer inte ett beslut inom en snar framtid riskerar vi en drastisk försämring av Sveriges beredskap, bevakning och försvarsförmåga. Det kan inte bli på något annat sätt när man väljer att avveckla ett stort antal bevakningsbåtar och vedettbåten Jägaren och när vi i slutändan kanske bara har fem korvetter kvar. Jag ser det i varje fall på det sättet. Det är beklagligt att försvarsministern inte delar den synen, för jag tror att det är detta som är sanningen. Framför allt har jag väldigt god kontakt med personal ute på linjen, och de bekräftar den här bilden. Det är ytterst allvarligt.

Det handlar inte i det stora hela om att man ska slänga in pengar på att modifiera någonting för att det är kul. Det handlar om en investering och modifiering för rikets säkerhet och bevakningsförmåga med allt vad det innebär för den nationella integriteten. Vi har tolv distansminuter till havs som vi ska säkra och hålla koll på. Samtidigt ser vi att Kustbevakningen har problem med sina enheter och kanske får minska den delen av fartygsflottan.

Jag ser att problemet kommer att växa om vi inte kan göra något konkret av det. Därför är det väldigt beklagligt att inte ministern kan sträcka ut handen och tala om: Visst, jag ser problemet. Självfallet ska vi åtgärda det. Vi har pengar budgeterade. Det behövs ingen mer utredning i det här hänseendet, eftersom det redan har gjorts.

Hur länge kan man vänta med ett beslut? Det kommer en dag när fartygsskroven kommer att bli för gamla. De rostar sönder helt enkelt. Det kommer då att kosta ännu mer pengar om det inte är så att man har en

annan plan från regeringens håll, som jag nyss ställde en fråga om. Det kanske är att nyinvestera i hela nya fartyg.

Jag är i så fall den förste att gratulera till det beslutet. Men det vore bra om vi får veta det här och nu. Det är ett oerhört allvarligt läge. Det finns en gräns när det blir för kostsamt.

Jag känner försvarsministern relativt väl med tanke på att vi har jobbat ihop i utskottet. Jag vet att du har en viktig agenda vad gäller Försvarsmaktens väl och ve.

I det här fallet är jag ytterst oroad för att det inte är försvarsministern som styr utan finansministern. Är det så är jag väldigt bekymrad, herr talman.

Det är inte bara jag som är det. Det är väldigt många försvarsanställda som är ute i verksamheten som nu sitter och lyssnar på debatten. Om inte jag kan få ett svar på mina frågor hoppas jag att ministern åtminstone kan ge dem ett svar.

Anf. 38 SUZANNE SVENSSON (S):

Herr talman! När jag läste svaret från försvarsministern till Peter Jeppsson fick jag uppfattningen att det skulle levereras fem nya korvetter. Så kan man läsa det.

Jag tycker att regeringen ska ha mer respekt för interpellanter när den lämnar sina svar. Dessa korvetter beställdes i mitten av 90-talet och levererades i början av 2000-talet. Den uppfattningen får man inte när man läser svaret.

Om inte försvarsministern har besökt Kockums i Karlskrona den senaste tiden tror jag att de skulle vara oerhört glada om de fick ett besök. Då kunde ministern själv få se hur läget är där nere.

Frågan kvarstår. När ska försvarsministern och regeringen fatta beslut i frågan? Det hastar.

Anf. 39 Försvarsminister KARIN ENSTRÖM (M):

Herr talman! Förmågan till bevakning och hävdande av territoriell integritet är mycket viktiga uppgifter. Det är självklart av mycket stor betydelse att de uppgifterna kan lösas både över tid och på ett tillfredsställande sätt. Det kräver åtgärder över tiden. Det handlar om se till att man har rätt fartyg och rätt bemanning.

Jag vill vara tydlig med att vi här tar ansvar för Sverige precis som på andra politikområden. När vi fattar beslut ska de vara noga övervägda och ekonomiskt ansvarsfulla.

Med det säger jag inte att det inte ska fattas beslut. Vi fick framställan i mars. Den bereds nu för att vi ska kunna fatta så bra beslut som möjligt.

Det har vi gjort redan i år när det gäller andar delar av marinens utveckling. Vi har beslutat om att röjdykfartyget Spårö och HMS Sturkö ska modifieras och livstidsförlängas.

Vi har också fattat beslut om att Försvarsmaktens stridsbåtar ska uppgraderas och att den ekonomiska ramen för anskaffningen av nästa signalspaningsfartyg ska ökas.

Regeringen har redan under året vidtagit ett antal åtgärder i syfte att säkerställa marinstridskrafternas och Försvarsmaktens operativa förmåga.

Prot. 2013/14:42
9 december

*Svar på
interpellationer*

Jag är den förste att förstå att de förändringar som har genomförts i Förvarsmakten inte minst som en följd av reformen, som inte är färdiggenomförd, också gäller marinstridskrafterna och planeringen för deras utveckling.

De har genomgått stora förändringar över tiden. Jag har den största respekt för att sådana förändringar skapar och kan skapa osäkerhet i den berörda organisationen om den långsiktiga utvecklingen.

I hela marinen har man systemet med anställda soldater och sjömän. Man har anställt över 1 000 sjömän och soldater om man räknar in amfibieregementet.

Detta i sig gör att i stället för att behöva nyutbilda fartygsbesättningar varje år kan man nu satsa på ett annat sätt att utbilda.

Vid de besök som jag har gjort på olika ytstridsfartyg vittnar personalen där om att man i dag har en betydligt högre kompetens eftersom man får behålla personalen. Det gör att man inte behöver börja om varje år.

Det innebär att vi har en högre kompetens. Denna kompetens tillsammans med rätt materiel är vad som bildar förvarsförmågan. Där har jag ingen annan uppfattning än Peter Jeppsson. Vi ska självklart ha en förmåga till bevakning och hävdande av territoriell integritet.

Vi får in anskaffningsframställningar. Vi bereder dem i Regeringskansliet. Vi kommer också fortsättningsvis att fatta de beslut som är nödvändiga för att Förvarsmakten ska ha rätt materielresurser.

Anf. 40 PETER JEPPSSON (S):

Herr talman! Jag känner mig extra lockad, förvarsmministern, att kommentera reformen som nämndes både i den här interpellationsdebatten och när vi hade Marinens Musikkår uppe för debatt.

Jag kan tyvärr bara konstatera att det beslut som regeringen och regeringens företrädare här i riksdagen med tre rösters övertikt fattade 2009 att förändra personalförsörjningssystemet nu visar sig kosta så mycket mer än vad regeringen sade från början.

Det beslut som då fattades ställer stora delar av Förvarsmaktens existens på sin spets med tanke på att det blivit ett sådant underskott i ekonomin på grund av omställningen.

Det riskerar också att bli en situation vad gäller marinen och flottan där man har personal men inga fartyg. Därmed blir det heller inte så mycket övningar. Det är som jag ser det inte någon bra rekryteringsstrategi.

Detta är tyvärr det sista inlägg jag kan göra. Jag hoppas att ministern ger ett svar på om det räcker med fem ytstridsfartyg av klassen Visby. Så tolkar jag ändå svaret som minsten ger.

Det finns en hel del som regeringen i allmänhet och förvarsmministern i synnerhet har att ta tag i. Det gäller avsaknad av beslut vad gäller korvetterna, Marinens Musikkår som läggs ned och ubåtsprojektet A26 som verkar ha strandat.

Det gäller FMV:s beslut att lägga ned en flygverkstad på grunder som verkar vara högst diffusa och undermåliga med tanke på den unika blästring- och målningssanläggningen.

Den frågan återkommer vi till. Jag har ställt en skriftlig fråga och känner mig lite sporrad att kanske ställa en interpellation efter nyår.

Jag vill också passa på att önska försvarsministern och försvarsmisterns familj en god jul och ett gott nytt år, och så ses vi på det nya året!

Prot. 2013/14:42
9 december

Anf. 41 Försvarsminister KARIN ENSTRÖM (M):

Herr talman! Stort tack detsamma till Peter Jeppsson när det gäller jul och nyår!

Försvarsmakten är fortfarande inne i en stor omvandling. Det måste vi ha respekt för. Jag har också varit tydlig med här i kammaren att det är stora förändringar på många områden. Vi är på rätt väg. Men vi måste vara ödmjuka och följa hur reformen går i alla dess delar. Vi måste också vara beredda att göra justeringar om så krävs.

Det är också därför som regeringen i budgetpropositionen föreslår en successiv höjning av försvarsanslaget på förbandsanslagssidan med 1,4 miljarder kronor de närmaste fyra åren. Det gör vi för att kunna hålla uppe tempot i försvarsreformen. Till detta kommer de satsningar och ökningar som gjordes redan i årets budget på materielsidan.

Materiel är avgörande för försvarsförmågan, men materiel och materielplanering är också komplext och kostnadsdrivande. Det beslut som fattas nu får påverkan på förmåga både om fem år och om tio år. Det är just därför som regeringen på sikt vill åstadkomma en mer ändamålsenlig styrning av hur Försvarsmakten ska göra sina materielinvesteringar.

Långsiktiga beslut, som har en tydlig spårbarhet tillbaka till den militära insatsorganisationens krav på operativ förmåga, skulle kunna göra att vi har bättre möjligheter – även här tillsammans i riksdagen – att fatta beslut där vi lägger mer kraft på den strategiska inriktningen, i stället för att det blir fokus på enskilda materielanskaffningar. Självklart är det i de enskilda besluten som man återfinner dagens politik, men att få en mer långsiktig styrning tror jag att även riksdagen skulle uppskatta.

Vi har försökt vara tydliga när det gäller redovisning av hur materielanskaffning går till, men även styrningen. Det är det som utredningen syftar till, men det är på lång sikt.

Överläggningen var härmed avslutad.

11 § Svar på interpellationerna 2013/14:122, 124, 126 och 127 om utveckling av fäbodbruk, om mosaikbetesmarkernas framtid, om ett livskraftigt skärgårdsjordbruk och om stöd till bevarandet av fjällkon

Anf. 42 Landsbygdsminister ESKIL ERLANDSSON (C):

Herr talman! Marie Nordén har frågat mig vilka åtgärder jag tänker vidta för att bättre ta till vara den resurs som fäbodbruket utgör, till exempel vid prioriteringar i landsbygdsprogrammet. Jan-Olof Larsson har frågat mig om jag tänker vidta några åtgärder för att trygga böndernas verksamhet och den biologiska mångfalden i mosaikbetesmarkerna i Bohuslän och Halland. Johan Löfstrand har frågat mig hur jag ser på frågan om hur vi skapar ett livskraftigt skärgårdsjordbruk och vad jag avser att göra för att minska skärgårdsböndernas oro och stärka deras möj-

*Svar på
interpellationer*

ligheter. Vidare har Marie Nordén också ställt en fråga om på vilket sätt jag avser att stödja bevarandet av fjällkon och andra utrotningshotade husdjur.

Jag besvarar interpellationerna i ett sammanhang.

Ett av de viktigaste verktygen för att främja svenskt jordbruk och även annan verksamhet på landsbygden är landsbygdsprogrammet. Programmet ger EU:s medlemsstater stora möjligheter att inom givna ramar utforma ett program som anpassas till det egna landets behov.

Så är det i dag, och jag kan försäkra att landsbygdsprogrammet även under den kommande programperioden, det vill säga 2014–2020, precis som i dag kommer att vara ett viktigt verktyg för att stötta svenskt jordbruk.

Frågorna som ställs rör områden och brukningsmetoder som i dagens jordbruk inte längre är av så stor omfattning men som i samtliga fall är en viktig påminnelse om gamla tiders jordbruk och en del av vårt kulturarv och som bör ha en plats även i dagens jordbruk.

Landsbygdsprogrammet för åren 2014–2020 får en lägre budget jämfört med dagens program eftersom de medel som kommer från EU kommer att minska. Detta innebär att prioriteringar mellan vilka åtgärder som ska få plats i programmet måste göras. Det ska också sägas att det på EU-nivå fortfarande saknas beslut om vilka regler som ska gälla från 2014. Det betyder förstås att innehållet i ett svenskt landsbygdsprogram inte heller har kunnat beslutas än.

Den gemensamma jordbrukspolitikens första pelare, gårdsstödet, kommer inte heller att införas förrän 2015. Den så kallade förgröningen, som innebär att även gårdsstödet villkoras med miljökrav, får effekter på hur miljöersättningarna kan utformas. År 2014 kommer därför att bli ett mellanår i landsbygdsprogrammet för att jordbrukspolitikens båda pelare ska komma i fas med varandra.

Trots de oklarheter som finns vill jag dock än en gång säga att landsbygdsprogrammet, precis som nu, kommer att vara ett fortsatt starkt stöd för alla delar av svenskt jordbruk.

Anf. 43 MARIE NORDÉN (S):

Herr talman! Jag får motvilligt tacka ministern för svaret.

Att jag gör det motvilligt beror inte bara på att ministern väljer att slå ihop svaret på mina interpellationer med två andra interpellationer utan på att jag faktiskt har ställt två olika interpellationer till ministern. Även om ministern anser att då det bara handlar om Norrlands och de mindre jordbrukens förutsättningar kan de buntas ihop anser jag att det är två skilda frågor, som jag ville debattera med ministern.

Jag kan bara beklaga att ministern har tagit det beslutet. Det känns respektlöst gentemot alla dem som i dag oroas över framtiden och kämpar för att få verksamheten att gå runt.

Vi kan konstatera att möjligheterna att driva ett småskaligt jordbruk har försvårats under de år som gått. Konkurrensen är knivskarp i dag.

Anledningen till att jag har ställt dessa två frågor, om stödet till fjällkon och om utvecklingen av fäbodbruket, till ministern är att det är uppenbart att det småskaliga, mer naturnära och mer resurssnåla, som samtidigt bevarar vårt kulturarv utan att för den delen vara en museiverk-

samhet, riskerar att få stå tillbaka när Eskil Erlandsson har gjort sina prioriteringar.

Det första beskedet och signalen om detta kom när Jordbruksverket meddelade ägare av renrasiga husdjur, bland annat fjällkon, att stödet till dessa kommer att minskas och försvinna helt under 2015.

Att med så kort varsel få beskedet är ju i sig oacceptabelt, speciellt om man anser att man som företagare ska ha långsiktigt hållbara villkor. Ministerns eget parti hävdar ju hela tiden att man är företagervänlig, ser företagarnas villkor och sätter dem i centrum. I detta fall har man inte gjort det.

Att dra in det stöd som fjällkon, tillsammans med andra hotade husdjursraser som anses vara viktiga delar i vårt kulturarv, har genererat på 1 000 kronor per år och djur har fått många att undra hur regeringen resonerar kring det småskaliga, lokala jordbruket och hur vi samtidigt ska bevara vårt kulturarv. Det här ger signaler – eller det är snarare brist på signaler.

I dag finns det knappt 2 000 renrasiga fjällkor, varav ca 800 finns i mitt hemlän Jämtland. Då kan man fundera hur ministern ser på dessa besparingar på det småskaliga jordbruket. Ministern är medveten om att det är främst i mellersta Norrland – Gävleborg, Jämtland och Dalarna – som man har mjölk- och ostproduktion med fjällkon.

Jag möter många ostproducenter och mjölkproducenter som beskriver fjällkons mjölk som unik och särskilt lämpad för osttillverkning. Man är stolt över att kunna producera osten eller leverera mjölken till ett lokalt mejeri samtidigt som man vårdar vårt gemensamma kulturarv.

Fjällkon producerar mindre mjölk, även om den är fetare, och när man slaktar djuret får man mindre kött, samtidigt som det är mycket godare. Fjällkon är mycket mindre men är tåligare och lever på ett annat bete än många andra kor i dag.

Det här behöver jag inte berätta för ministern. Jag tror till och med att ministern håller med mig då jag säger att fjällkon är värd att bevara.

Men då undrar jag vad ministern kommer att göra för att fjällkon ska ha en säker framtid. Vad kommer i stället för de hotade husdjursraserna?

Anf. 44 JAN-OLOF LARSSON (S):

Herr talman! Det hör till god ton att man tackar för svaret. Landsbygdsministern har en alliansbroder som brukar använda uttrycket snömos. När jag tar del av landsbygdsministerns svar har jag fått klart för mig vad alliansbrodern menar när han kallar någonting snömos.

Herr talman! Från norra Halland till norska gränsen är landskapet precis så vackert som Evert Taube en gång beskrev det: "Mellan dessa kala urtidskullar är bördig jord och gammalt bondeland." I skrevorna i bergen och gräsfläckarna växer många rara växter som kanske är Sveriges bästa biologiska mångfald.

Ett av de stora hoten mot dessa marker har varit och är att de inte betas av nötkreatur och andra djurslag. Betet och djurens tramp gör att både flora och fauna, inte minst insekter, gynnas. Dessa så kallade mosaikbetesmarker ingår i miljömålet Ett rikt odlingslandskap. Det är Sveriges riksdag som har beslutat om miljömålen.

Prot. 2013/14:42
9 december

*Svar på
interpellationer*

Sverige har svårt att klara målen för det rika odlingslandskapet. Ängs- och hagmarkerna växer igen på grund av för få betesdjur, vilket i sin tur beror på att det är dålig lönsamhet i jordbruket.

Ersättningar till dem som har djur på mosaikbetesmarker gör att extra kostnader som till exempel båttransporter av djur och långa resor vid tillsyn av djur inte blir så betungande. Men nu har regeringen kommit på att ersättningarna inom utvald miljö och ett antal till inom det så kallade landsbygdsprogrammet ska bort.

De lantbrukare som har åtaganden som går ut detta år kan inte söka nytt förrän tidigast 2016. De får alltså inga pengar för 2014 eller 2015. Detta på grund av att regeringen är rädd för att slå i det så kallade budgettaket.

Om det kommer pengar till mosaikbetesmarkerna 2016 vet ingen. Om det gör det, finns det då några som längre är intresserade av att hålla djur på markerna? Det vet vi inte heller. Två år utan bete innebär igenväxning och ytterligare ett hot mot den flora och fauna som redan är hotad.

Ett uteblivet betande försämrar inte bara den biologiska mångfalden utan även tillgängligheten i våra marker längs kust och i skärgård. Det påverkar också friluftslivet och inte minst turismen, som är så betydelsefull för vårt landskap.

Denna fråga kan te sig som en krusning på havets yta för den oinvidige, men för dem som det berör är hoten stora.

Ett stort antal skärgårdsbönder har hört av sig till mig. De är oroliga för sina företag och för sina familjers framtid. När jag analyserar deras oro lite mer i detalj kan jag konstatera att den är befogad, och jag ser de framtida följderna av en utebliven ersättning som långtgående.

Ministerns svar är inte ett svar på min fråga om han tänker vidta några åtgärder för att trygga böndernas verksamhet och den biologiska mångfalden. Det svar som dessa bönder och jag får är snarare ett svar som kan kallas för snömos. Jag hoppas att svaret kan bli tydligare under debatten.

Anf. 45 JOHAN LÖFSTRAND (S):

Herr talman! Tack så mycket för svaret, landsbygdsministern!

Dock måste jag säga att de svar som vi har fått inte ger mycket tröst till de företagare och bönder runt om i Sverige som kommer att beröras av de förändrade reglerna och förutsättningarna.

Om stödet uteblir under 2014 och 2015 kommer det att få oerhört stora konsekvenser för enskilda bönder och framför allt för de små aktörer för vilka miljöersättningarna är oerhört viktiga.

Jag har pratat med ett antal lantbrukare i Sankt Annas skärgård, där man bedriver en hel del jordbruksverksamhet, om än väldigt småskalig. För dem kan det röra sig om 100 000–150 000 i stöd som nu försvinner. För dem är det livsviktigt. För dem är det ett av de ben som de står på för att klara av att bedriva den här typen av verksamhet.

Ministern säger att 2014 kommer att vara ett mellanår. Tyvärr kommer det mellanåret att innebära att en del av lantbrukarna inte kommer att klara att bedriva sin verksamhet. Jag håller med mina kolleger om det som har sagts tidigare: Då kommer en hel del av de företagen att tvingas lägga ned.

Om det är någonting vi ska vara väldigt medvetna om är det att om den här verksamheten försvinner från skärgården eller från andra specifika miljöer, då kommer det att vara väldigt svårt att få tillbaka den. Jag tycker att det är viktigt att värna det kulturarv och de väldigt specifika miljöer vi har till exempel i våra skärgårdar.

Precis som min kollega Jan-Olof sade har vi en hel del kvar att arbeta med för att klara miljömålet Ett rikt odlingslandskap. Därför är det oerhört problematiskt att vi nu slår undan benen för de här företagen.

En aspekt av frågan om ersättningar och borttagande av ersättningar under 2014 och 2015 som nyligen har kommit mig till del är att det också kommer att skapa stora administrativa problem. Länsstyrelserna kommer i och med detta att få en lägre andel TA-medel. På grund av det kommer de att få svårt att klara den administration de har i dag. Redan i dag har vi oerhörda problem med tilliten i fråga om hur de här ersättningarna betalas ut på grund av den återkravdiskussion som ministern är väl medveten om.

Ett annat problem som nu kommer att uppstå i och med att länsstyrelserna får mindre pengar är att de med största sannolikhet kommer att få säga upp en eller – säkerligen – flera medarbetare under 2014 och 2015 på grund av att det då inte finns tillräckligt med resurser. Detta trots att vi vet att arbetet med att administrera de här systemen i mångt och mycket kommer att vara kvar.

Vi vet inte vad som kommer att hända 2016. Då är det oerhört olyckligt att vi kommer att hamna i en situation där länsstyrelserna och även andra intresseorganisationer är tvungna att säga upp kompetent personal under ett eller två års tid för att sedan, 2015 eller 2016, anställa den igen. Jag tror att det kommer att vara svårt att hitta den kompetens som behövs för att kunna bedriva en seriös tillsyn och administration av de här systemen.

Min fråga till ministern är alltså: Vad ska ministern göra för att säkerställa att lantbrukarna som i dag känner en oerhört stor oro ska klara framtiden och för att vi ska ha en säkerhet i fråga om hur myndigheterna sköter utbetalningarna?

Anf. 46 Landsbygdsminister ESKIL ERLANDSSON (C):

Herr talman! Arbetet med att ta fram ett nytt landsbygdsprogram för de kommande åren, 2014–2020, pågår som bäst. Min ambition är att detta ska vara klart så fort det bara går. Om jag vid det här tillfället ska anlägga en tidsaspekt säger jag att jag räknar med att vi ska vara klara runt jul. Det är alltså några veckor framåt i tiden.

Vad är anledningen till att läget är som det är? Det finns många skäl, men som ledamöterna väl känner till är hela den jordbrukspolitiska reform som nu är beslutad ungefär ett år försenad i tiden. Europaparlamentets sista beslut togs för två å tre veckor sedan. Tillämpningsföreskrifterna, alltså det legala regelverk som ska gälla, finns ännu inte. Därav svårigheten att ta fram ett nytt program för perioden 2014–2020.

Till detta ska läggas det jag nämnde i mitt huvudanförande och mitt huvudsvar, nämligen att det i pelare ett, som ledamöterna också väl känner till, finns en förgröningskomponent. Detta gör att problematiken är komplex i fråga om att få fram ett program över huvud taget.

Jag räknar som sagt med att vi ska ha tagit fram ett underlag och kunna fatta ett beslut i det här hänseendet runt jul. Sedan ska detta beslut kommuniceras till kommissionen i Bryssel, som också har att lägga synpunkter på det.

Detta gör att 2014 blir ett mellanår. Det beror inte på mig att det är på det sättet, och det beror inte på Sverige heller. Ingen skuld är lagd ens på oppositionen i det här avseendet. Jag tror att vi tillsammans har försökt att driva på de reformarbeten som är gjorda så mycket vi bara har kunnat. Men nu är beslutsfattandet som det är, och det måste vi acceptera och arbeta efter.

Till detta ska läggas ytterligare en ny komponent, nämligen att vi ska ta fram en så kallad partnerskapsöverenskommelse. De andra program som finns i EU-systemet ska koordineras. De har inte heller varit beslutade så väldigt länge, och detta ger oss lite extra huvudbry.

Trots detta är alltså mitt besked i dag att min förhoppning är att vi ska ha ett komplett programförslag och utkast och en partnerskapsöverenskommelse som vi kan skicka till kommissionen i början på nästa år. Eftersom det är jul- och nyårshelger måste jag nog säga att början på nästa år är i februari månad.

År 2014 är alltså ett mellanår. Till det ska läggas att vi aktivt har tagit beslut som innebär att tre av de största och kanske viktigaste miljöstöden kommer att fortsätta att betalas ut, nämligen de tre stora miljöersättningsarna. Men också stödet till de mindre gynnade områdena kommer att fortsätta. De är ju riktigt viktiga för att jordbruk ska kunna bedrivas i hela landet.

Till detta ska läggas att vi också kommer att betala ut pengar till bredband till de Leaderprojekt som är i gång och som efter detta på svenska kommer att heta lokalt styrd utveckling. Det kommer också att finnas ett visst utrymme för investeringsstöd till bland annat rovdjursstängsel. För att inga missuppfattningar ska råda ska därtill läggas den verksamhet som rasföreningarna bedriver för de utrotningshotade arterna. De kommer också att få stöd under det kommande året, 2014, för jag och vi i regeringen tycker att de gör ett viktigt arbete, och det är viktigt att bevara den genetiska mångfalden, som ju har en stark koppling till den biologiska mångfalden i vårt land.

Anf. 47 MARIE NORDÉN (S):

Herr talman! För dem som ser på debatten är det viktigt att berätta att besluten om hur stöden ska se ut är regeringens egna. Det är inte vi i riksdagen som är med och fattar de besluten. Det är därför det är så viktigt för oss att faktiskt få debattera detta.

När man nu levererar något slags besked säger man att de viktiga miljöstöden kommer att kunna fortsätta betalas ut under 2014. Det är i sig ett besked om att några stöd är viktigare än andra. Det är en av signalerna. Det finns de som blir utan under 2015. De besked som har gått ut till dem som äger, tar hand om och driver jordbruk med renrasiga fjällkor har fått beskedet att det inte kommer några stöd 2015. De kommer att betalas ut men minskande under 2014. Det var det enda besked jag fick av ministern.

Jag hade velat få ett besked om hur man ser på det småskaliga jordbruket och hur man ser på fåbodarnas förutsättningar att bedriva sin

verksamhet. Hur ser man på det miljövänliga och resurssnåla jordbruket som också bevarar vårt gemensamma kulturarv? Vilket är beskedet till dessa jordbrukare? Vad ska de vänta sig när man hamnar i fas?

Jag tycker att man hade kunnat stå i startgroparna. Även om detta har dröjt har man ju fått ytterligare ett år på sig att arbeta fram ett program. Jag undrar om ministern är beredd att styra över en del av resurserna till ett mer kvalitativt jordbruk som har ett mervärde i förhållande till den industriella produktionen.

Jag kommer från Jämtland. Det gör att jag har en annan ingång i debatten. Det känns i alla fall så. Vi har ett särskilt arv när det gäller både fåbodar och fjällkor. Men det handlar också om att vi länge har stått och står för det lokalt producerade, som är så viktigt när det kommer till mathantverket. Det är en viktig del i det som kommer att debatteras lite senare i dag, nämligen det lokalt producerade. Hade man inte utvecklat mathantverket som vi har gjort i Jämtland, med hjälp av Eldrimner, som står i spetsen som ett nationellt centrum, hade man inte haft något att bygga på när man drog i gång ett projekt som har kostat alldeles för mycket pengar och genererat för lite resultat. Jag menar att vi i Jämtland har byggt grunden och basen för det arbetet.

Då undrar jag hur ministern ser på detta. Hur ser ministern på det småskaliga jordbrukets roll i att marknadsföra Sverige som ett matland? Hur ser ministern på landsbygdsprogrammets möjligheter att stötta det lokala? Tänker ministern prioritera det lokala i det nya programmet?

I ett läge då 15 000 arbetstillfällen har försvunnit i lantbruket, samtidigt som ministern lovade 20 000 nya, måste det väl ändå finnas en strategi för denna näring? Hur ser ministern på den strategin, om det nu finns någon? Jag vill att ministern delar med sig av de tankarna.

Vi kan se på Frankrike, som är ett framgångsland inte bara när det gäller att vara ett matland, utan man har också det största industrijordbruket i Europa. Där har man samtidigt lyckats stötta det lokala. Hur ska vi lyckas med det, herr minister? Hur ska vi visa att vi kan vara ett land där vi tror på jordbruk i flera storlekar i hela landet?

Anf. 48 JAN-OLOF LARSSON (S):

Herr talman! Det är inte bara jag som blivit kontaktad av berörda bönder i den här frågan – bönder som är djupt förtvivlade över hur regeringen hanterar deras situation. Även ministern har fått påstötningar, bland annat genom brev. Jag vet att han har fått ett antal brev, och jag också.

Jag tänkte läsa upp ett av dessa brev som ministern har fått. Jag har pratat med brevskrivaren, och han tycker att det är helt okej att jag läser upp brevet i riksdagen. Han skriver så här:

Hej Eskil! Jag heter Torkel Olausson. Jag och min fru Karin driver vårt lantbruk med lammproduktion, ca 150 pälstackor. Vår affärsidé är att ha betande tackor med lamm ute på fyra öar i Stigfjorden och sedan sälja lammköttet till lokala butiker.

Stigfjorden är ett naturreservat som ligger mellan Tjörn och Orust och blev speciellt omnämnt av CNN när man 2013 utsåg Bohuskusten till nr 7 av världens vackraste vildmarker.

Fram till i år har vi fått så kallat mosaikmarkstöd och svårtillgänglighetsstöd för att ha djur på öarna. För vår del handlar det om 218 000

Prot. 2013/14:42
9 december

*Svar på
interpellationer*

kronor om året, ca 55 procent av den totala EU-ersättningen. Nu har någon beslutat att dylika stöd inte kan förlängas.

Då det är en mycket arbets- och kostnadskrävande hantering vi håller på med ser vi oss nu nödgade att sluta med djurhållning på en totalareal av ca 150 hektar, varav ca 100 hektar är mosaikmarker, om ersättningen försvinner. Om dessa marker står obetade ett eller flera år kommer slyet att växa sig så högt att fåren inte når upp till topparna. Sedan följer en snabb igenväxning. Bäste Eskil, gör något snabbt så att bönderna som har denna unika kunskap får ersättning även 2014.

Detta är för många av oss ett hårt ekonomiskt bakslag, och många öar riskerar att i framtiden bli obetade då besättningarna nu måste minskas på grund av betesbrist.

Jag hoppas på ett snabbt och positivt svar. Ring gärna så ska jag berätta mer. Vänligen Torkel Olausson i Stordal.

Han är en av många brevskrivare som både ministern och jag har fått kontakt med. Torkel och många andra bönder sitter nu och lyssnar på vad ministern har att säga. Deras förhoppning är att ett annat svar ska ges än det som ministern hittills har levererat.

Vi fick ett förut som Marie Nordén nämnde. Till ministrarnas viktiga prioriteringar hör inte mosaikmarker eller dessa bönder som ska forsla ut djur på öarna för att hålla en rik flora och fauna levande. De handlar inte om att ge allmänheten möjlighet till ett rikt friluftsliv. I stället handlar ministrarnas prioriteringar om bland annat bredband och rovdjursstängsel.

De här bönderna får möjligtvis vänta till 2016 eller 2017 om de över huvud taget får några pengar, och då är det för sent. Då har de redan fått ge upp. Då kommer inte CNN längre till Bohuskusten och säger att vi ligger sjua i världen bland de vackraste turistområdena, för då kan man inte längre komma dit med kanot och gå i land. Då kan man inte längre slå upp tält eller liknande, för då är det förbuskat och förvildat överallt.

Jag hoppas, Eskil Erlandsson, att vi kan få ett annat svar i dag. Du vet som företagare att man inte kan hoppa över ett eller två år i bokföringen och driva en verksamhet. Man behöver stabilitet och långsiktighet när man driver företag. Det gäller även bönder.

Anf. 49 JOHAN LÖFSTRAND (S):

Herr talman! Landsbygdsministern säger att det är ett komplicerat system och att det är fler parter än bara regeringen som är inblandade. Jag håller med. Jag kan instämma i att detta inte är någon enkel materia. Jag är helt övertygad om att regeringen och Regeringskansliet har jobbat oerhört mycket med att få fram det material vi har i dag. Det ska bli väldigt intressant att i jul eller i februari eller när det nu blir få läsa regeringens slutgiltiga förslag eller åtminstone det förslag som finns då.

Det är lite sorgligt att vi i riksdagen inte är mer inblandade. Jag tror att det skulle vara nyttigt att kunna ha mer diskussioner, även om vi har informella samtal, vilket jag är glad över. Däremot är jag orolig när ministern säger och fortsätter att säga att 2014 är ett mellanår. Ja, det är ett mellanår, och jag förstår att det finns komplexiteter som gör att det inte går att göra precis hur som helst. Men för de här företagarna kommer de här två åren, som det troligen blir, att få oerhört stora konsekvenser.

Det vore oerhört sorgligt om vi hamnade i en situation där en del av det kulturarv som vi har jobbat i generationer med att bygga upp skulle

slås undan på grund av ett eller två år, på grund av att regeringen i stället prioriterar skattesänkningar.

Det finns en annan del där jag inte riktigt håller med ministern. Ministern säger att det inte är regeringens fel, utan det är EU som har en sen process. Det är mycket riktigt att EU har en sen process. Vi hade nog alla varit glada om det hade skett tidigare. Men det är regeringen som har prioriterat hur budgetpengarna ska fördelas. Och under 2014 och 2015 och sannolikt även 2016 får landsbygdsprogrammet avsevärt mycket mindre pengar. Det är en prioritering man har gjort för att klara budgettaket, för att regeringen i stället ska kunna sänka skatten.

Hade regeringen velat hade man kunnat skjuta till pengar. Vi socialdemokrater skjuter till exempel till 371 miljoner ytterligare, förutom de pengar som regeringen har lagt, för att vi ska få en bättre balans.

Jag kan förstå att det finns problem, men man ska vara medveten om att det är en tydlig prioritering från regeringen. Man har mindre pengar i början för att man ska klara budgettaket, på grund av att man har andra utgifter. Det är tydligt. Regeringen hade alltså kunnat göra annorlunda även om man har tidsbrist.

Åter till frågan. Vi har fortfarande inte fått svar på hur de här lantbrukarna ska klara sig. Jag tror att det är oerhört viktigt att man tar sig en funderare kring hur vi ska klara kontinuiteten under 2014 och 2015 när det gäller de små lantbruken, som är oerhört beroende av olika typer av ersättningar. Vi vill att de ska bedriva den här typen av miljövard. Därför måste vi hitta ett sätt så att de blir kompenserade för det oerhört viktiga arbete de gör.

Jag skulle vilja vädja till ministern. Kan inte ministern se om det finns något sätt att faktiskt stötta de här lantbrukarna, så att de klarar sig under mellanåren?

Anf. 50 Landsbygdsminister ESKIL ERLANDSSON (C):

Herr talman! Låt mig först konstatera att jag också tycker att den här debatten är oerhört viktig. Den berör många viktiga verksamheter i vårt land. En del är stora. Andra är mindre. Men alla är lika viktiga.

Låt mig efter bästa förmåga besvara de framställda frågorna. Jag börjar med fåbodbruket. Jag vill först konstatera att det är en tillgång för den svenska landsbygden, inte minst när det gäller att även i fortsättningen utveckla turistverksamhet och mathantverk. Jag vill säga att det är en missuppfattning om det har uppfattats som att jag skulle vilja ta bort stödet till fåbodbruket. Så är det inte alls, utan jag har fortsatt ambitionen att kunna stödja fåbodbruket inom ramen för vårt landsbygdsprogram.

Exakt hur det ska gå till måste jag be att få återkomma till när de legala ramarna och förutsättningarna är kända och finns. De finns ännu inte. Därför går det alltså inte att ge bättre och mer konkreta besked i den frågan än i dag.

Det är samma sak vad gäller fjällkon och andra utrotningshotade gamla husdjursraser, som vi kan kalla dem. Stöd för bevarandearbete går som ni vet både till enskilda djurhållare och till rasföreningarnas arbete med att tillhandahålla en infrastruktur – så kan vi kalla det – bland annat i form av en registerbokföring och information för att se till att de gamla raserna fortsatt behålls och behåller sina unika egenskaper. Den verk-

samhet som rasföreningarna bedriver kommer alltså att kunna få stöd även under år 2014.

Jag ska nu gå över till vad vi kallar för mosaikbetesmarkerna. Landsbygdsprogrammet kommer även från nu och framöver att vara ett viktigt instrument och redskap för att stötta lantbrukare och bidra till att bevara den unika biologiska mångfalden. Detta gäller också för lantbruk med mark på skärgårdsöar, där det är angeläget att med hjälp av landsbygdsprogrammet ge bra förutsättningar för fortsatt verksamhet och en bevarad biologisk mångfald.

Det kan utöver miljöersättningarna handla om att ge stöd för investeringar, till exempel, som ger företagarna möjligheter att bli effektivare och att utveckla företagen genom att kanske bredda sin verksamhet för att på så sätt öka både inkomstbasen och lönsamheten.

I den sista delen, vad beträffar de så kallade TA-medlen, är det brukligt att sådana beslut meddelas i samband med att regleringsbrev presenteras. Jag förutsätter att vi kommer att göra så även i år, så att det blir känt för dem som har att administrera stödformerna vilka möjligheter man har till administration på de här områdena framöver.

Vad beträffar den sist framställda huvudfrågan, nämligen om pengarna, vill jag ta till lite skarpare tonläge och säga att den straffbeskattning som ni, som representerar ett oppositionsparti, lägger på landsbygdsbefolkning är mångdubbelt högre än den minskning som EU-systemet gör i till exempel landsbygdsprogrammet.

Jag nämner bara tre saker, nämligen ert samarbetspartis ambitioner att höja bensinskatten, er ambition att lägga en kilometerskatt på alla tunga transporter och ert gemensamma förslag om att återinföra en handelsgödselskatt. Detta sammantaget blir mångdubbelt värre än den förhållandevis lilla minskning som EU-systemet ger till vårt landsbygdsprogram.

Anf. 51 MARIE NORDÉN (S):

Herr talman! Ja, vi fick några besked från jordbruksministern. Det är att man ska fortsätta stödja fäbodbruket även i framtiden. Då undrar jag: Är det utan uppehåll? Eller kommer även de att få betala för att man har ett mellanår, som inte verkar bekymra ministern speciellt?

Det stämmer, som ministern säger, att föreningarna kommer att få behålla pengarna även under 2014, men enskilda djurhållare, som är enskilda bönder och företagare, har fått beskedet att bidraget kommer att dras in 2015. Då undrar vi: Varför ska de företagarna betala för regeringens misslyckande i förhandlingarna i Bryssel? Vad är det som gör att de inte står på den viktiga listan för ministern?

Vi vet att de redan i dag har problem att till exempel hålla tjurar. Det är faktiskt inte lätt att behålla den genetiska bank som man har i dag och som är viktig för att vi ska kunna behålla våra viktiga husdjursraser.

Ministern räknar upp ett antal saker som han menar är våra straffavgifter på de bönder som vi försöker visa är viktiga i den stora bilden av jordbruket. Jag har haft kontakt med Jan Runsten. Han är ekologisk bonde i Alsen. Han har inte en enda gång lyft frågan om gödselskatt till mig, för han vet att vi behöver ett hållbart jordbruk i framtiden. Han har inte heller lyft frågan om kilometerskatt, för han vet att vi gemensamt behöver ha en fungerande transportpolitik som fler betalar för och inte bara våra enskilda svenska åkare.

Vi behöver ett jordbruk som är långsiktigt hållbart även för småjordbrukarna. Jag hoppas att ministern kan se att de betalar för regeringens misslyckande just nu.

Prot. 2013/14:42
9 december

*Svar på
interpellationer*

Anf. 52 JAN-OLOF LARSSON (S):

Herr talman! Det är omöjligt för en företagare att anpassa sin produktion årsvis. Långsiktighet och lönsamhet är förutsättningar för att driva ett företag. Det gäller också för bönder.

För dem som har investerat och byggt upp ett företag, satsat på den typen av drift, och som har känt ett enormt stöd från länsstyrelserna, känns kortsiktigheten frustrerande. Det är också viktigt med ett långsiktigt stödsystem för att nu verksamma bönder och kommande bönder ska våga satsa på någon form av lantbruk.

I Västra Götaland finns ca 3 300 hektar mosaikbetesmarker. Av dem är 2 600 hektar inom naturreservat. Utan stöd till dessa marker kommer många reservat redan nästa år att stå utan de viktiga betesdjuren. Allt arbete som bönderna har lagt ned för att åstadkomma en natur med en rik flora som är tillgänglig för både ortsboende och turister går till spillo.

Är detta något som landsbygdsministern kan ta ansvar för? När man hör och läser i pressen att betesdjuren som håller vårt landskap öppet ska prioriteras, att de som satsar på denna landskapsskötsel kommer att drabbas hårt, blir man förfärad och besviken.

Nej, ministern, det här är en alldeles för kostsam besparing. Prioritera om! Hur ska lantbrukarna klara sig? frågade Johan Löfstrand. Vi får svaret att ministern är beredd att rädda tjänsterna på länsstyrelsen med TA-medel, men att rädda bönderna ställer ministern inte upp på. De kan inte hoppa över två budgetår i sin verksamhet. Det har de inga medel till. Jag hoppas ministern tar tillbaka, gör om och gör rätt.

Anf. 53 JOHAN LÖFSTRAND (S):

Herr talman! Det ska bli spännande och intressant att se regeringens förslag som ska läggas fram. Jag hoppas att man där har hittat ett sätt att se till att hela Sverige kan leva. Det sorgliga är att det kommer att bli ett mindre landsbygdsprogram. Utifrån att det blir mindre pengar kommer delar av programmet att få stryka på foten. Det ska bli spännande att se om det kommer att vara osthyveln eller kniven som kommer att ta bort vissa delar. Den diskussionen och debatten får vi ta senare.

Det vi diskuterar och debatterar just nu rör ett antal lantbrukare som, åtminstone vad jag har förstått, fått tydliga besked om att de inte kommer att få ersättningarna under 2014 och med största sannolikhet inte under 2015 och att de inte kommer att bli kompenserade på något annat sätt.

Det problematiska är att det i de utsatta miljöerna – med ett antal företagare som gör ett föredömligt jobb för att behålla ett kulturarv och för den specifika miljön i skärgården – inte finns den stöttning man har fått tidigare. Det är vad interpellationen handlar om.

Jag frågar återigen: Jag ska till Valdemarsvik och Sankt Annas skärgård efter jul. Vad ska jag säga till lantbrukarna som där förlorar pengar som är avgörande för huruvida de ska kunna bedriva sin verksamhet eller inte?

Anf. 54 Landsbygdsminister ESKIL ERLANDSSON (C):
Herr talman! Tack för debatten! Det här är en viktig debatt.

Jag väljer att besvara den sista frågan först. Efter jul förutsätter jag att regeringens prioriteringar i det avseendet är kända. Det ska då vara möjligt, Johan Löfstrand, att tala om vad regeringens prioriteringar är. Till detta ska emellertid läggas att vi ska ned till Bryssel med vårt program, och där kan man ha synpunkter på de prioriteringar vi har gjort. Det slutgiltiga ställningstagandet är ännu inte gjort i och med att regeringen har gjort ett ställningstagande.

Jag har också fått en fråga om var riksdagen kommer in i sammanhanget. Riksdagen kommer in genom att landsbygdsprogrammet kommer att beskrivas i en skrivelse till riksdagen om den så kallade partnerskapsöverenskommelsen. Partnerskapsöverenskommelsen är ett slags kontrakt mellan Sverige och kommissionen som övergripande beskriver dels landsbygdsprogrammets innehåll, dels hur landsbygdsprogrammet ska samverka med Fiskerifonden och strukturfondernas program. Till detta ska läggas att vi har ett brett utbyte av erfarenheter och inspel från olika håll, bland annat i en referensgrupp som är knuten till departementet i vilken ett tjugotal organisationer är med och lämnar bra, viktiga och nyttiga inspel och funderingar.

Vilka är dessa? Det är bland annat Lantbrukarnas Riksförbund, Naturskyddsföreningen, Skärgårdarnas Riksförbund och länsstyrelserna. Vi håller en bred kontakt med dem.

Tack för en viktig och värdefull debatt!

Överläggningen var härmed avslutad.

12 § Svar på interpellation 2013/14:125 om Matlandet och jobben

Anf. 55 Landsbygdsminister ESKIL ERLANDSSON (C):

Herr talman! Johan Löfstrand har frågat mig om det inte är dags att fundera på bättre sätt att använda pengar än till Sverige – det nya matlandet och om jag har någon annan plan än Matlandet för att vända utvecklingen på landsbygden.

Jag är bekymrad över att vi ännu inte lyckats vända den nedåtgående trenden för sysselsättningen inom jordbrukssektorn, och vi jobbar hårt för att minska regelkrånglet och underlätta möjligheterna att öka lönsamheten.

Det stämmer att behovet av arbetskraft inom jordbruket har minskat, och utvecklingen följer en längre trend. Under till exempel åren 1973–1976 minskade antalet årsverken med 17 000, åren 1982–1988 försvann nästan 24 000 och för perioden 1994–2002 försvann ytterligare nästan 18 000 årsverken inom sektorn enligt samma sätt att mäta. Denna strukturmvandling har pågått sedan mitten av förra seklet och beror bland annat på förbättrade produktionsmetoder och jordbrukets mekanisering. Men utvecklingen har också drivits på av den inriktning på politiken som tidigare regeringar valt. Naturligtvis får det konsekvenser för hur många personer jordbruket sysselsätter.

För mig är det oerhört viktigt att visionen Sverige – det nya matlandet verkligen ger fler jobb, inte minst på den svenska landsbygden. Genom

att satsa på att öka produktionen är tanken att den negativa trenden för jordbruket ska vändas. En viktig del av strategin är också att skapa förutsättningar för företagare och anställda på landsbygden att bredda möjligheterna till inkomstkällor genom de många möjligheter som finns i de gröna näringarna i vidare mening. En annan viktig del är att utveckla produkter och tjänster med högre förädlingsvärde genom vidareförädling, restaurangverksamhet eller inom turism.

Regeringen har även andra insatser för att nå visionen om Matlandet, som inte redovisas under just den budgetposten. Sänkningen av restaurangmomsen, regelförenklingar och ökade medel till forskning är exempel på sådana åtgärder.

Självklart ska våra skattepengar användas på ett klokt sätt. De ska investeras där varje krona ger så stor utväxling som möjligt för att skapa jobb och tillväxt. Det är viktigt att regeringen och våra myndigheter fortsätter att göra vardagen enklare för svenska matproducenter, genom arbete med lagstiftning och förenkling av företagens villkor.

Det jobb vi gör i EU för att förbättra den europeiska jordbruks- och fiskeripolitiken är också en viktig pusselbit. Det nuvarande landsbygdsprogrammet erbjuder många möjligheter att utveckla både primärproduktionen och förädlingen av livsmedel, likaväl som möjligheter för företagen att diversifiera sina verksamheter. Innovationer är avgörande för vår framtida konkurrenskraft och är därför också i fokus såväl i kommande landsbygdsprogram som i det fortsatta arbetet med Matlandet.

Visionen om Matlandet är min strategi för att skapa jobb och sysselsättning men också för att synliggöra den potential som finns för företagande på landsbygden. Jag är stolt över allt det som åstadkommit inom Matlandet hittills, och jag kommer att fortsätta verka för att fler ska kunna ha sin utkomst från näringar med bas i mat, matproduktion och upplevelser.

Anf. 56 JOHAN LÖFSTRAND (S):

Herr talman! Tack så mycket, landsbygdsministern, för svaret! Det var inte speciellt mycket nytt. Vad man kan konstatera är att de stimulanter och åtgärder som ministern lyfter fram för att vi ska kunna skapa en levande landsbygd inte är mycket. Jag tror till exempel inte att krogmomsen är lösningen på landsbygdens utmaningar, men där kanske vi har olika uppfattningar.

Ministern säger att det är viktigt att bredda företagarnas inkomster. Jag håller helt med. Vi hade precis en interpellationsdebatt om hur mindre lantbrukare ska klara sig och hur sysselsättningen ska finnas kvar i till exempel skärgården. Där tar regeringen bort de sidoinkomster som företagen skulle kunna ha genom miljöersättningar. Då breddar man inte utan snarare snävar in och gör att företagare får mindre möjligheter att klara av att driva sin verksamhet.

Vi socialdemokrater vill ha ett Sverige där man kan bo och leva överallt. Vi vill ha en strategi och en regionalpolitik som är värd namnet. Därför vill vi satsa. Förutom att vi vill genomföra ett antal förslag som innebär att vi faktiskt får en större närvaro av det offentliga på landsbygden och att vi ser till att vi har kommunikationer och ett bredband som

fungerar samt ett antal andra åtgärder vill vi arbeta för att stimulera landsbygden.

Vi säger till exempel att vi vill bredda näringen. Vi vill se till att fler företagare får möjlighet att vara energiproducenter och gröna producenter. Vi tror att om man inför ett metanreduceringsstöd skulle det innebära att fler lantbrukare skulle få sina kalkyler att gå ihop. Vi satsar pengar för att man ska kunna utveckla solenergi.

Det andra vi säger är att samhället måste vara tydligare och gå före. Därför är vi tydliga med att offentliga upphandlare måste hitta sätt att stimulera och premiera svenska produkter. Det är oerhört viktigt att vi jobbar med det. Det är någonting som borde ha gjorts för länge sedan.

Det tredje vi föreslår är ett ganska stort tillskott till landsbygdsprogrammet. Vi föreslår 371 miljoner mer än regeringen för ett utbyggt landsbygdsprogram, för vi ser att de pengarna behövs för att vi ska kunna utveckla landsbygden men också för att uppnå de miljömål som vi faktiskt har satt upp.

Sedan den borgerliga regeringen tillträdde har sysselsättningen inom jordbruket minskat med 20 procent. Över 15 000 jobb har försvunnit inom den svenska basproduktionen av livsmedel. Samtidigt har regeringen infört satsningen Matlandet Sverige. Där har man satt upp som mål att landsbygden ska få 20 000 nya arbetstillfällen till 2020.

Min fundering blir då: Är Matlandet Sveriges nya utmaning att vi fram till 2020 ska skapa 35 000 nya jobb? Vi har ju tappat 20 000, och då måste vi väl hämta dem innan vi kan skapa de nya 15 000?

Anf. 57 Landsbygdsminister ESKIL ERLANDSSON (C):

Herr talman! Låt mig inleda med att tacka för interpellationen. Jag tycker det här är en jätte viktig debatt om hur vi kan skapa förutsättningar för jobb och företagande i alla delar av landet. De gröna näringarnas verksamhet är då en synnerligen viktig del. Jag kan med de siffror som är kända i dag konstatera att Matlandetsatsningen har givit resultat. Den har givit resultat i form av att vi till exempel har ökat vår livsmedelsexport. Det är oftast förädlade produkter som inrymmer mycket jobb. Detta har varit möjligt i Sverige trots att vi har sett och fortfarande är inne i en kolossal global lågkonjunktur.

Antalet livsmedelsföretag i vårt land har ökat under mätperioden med 12 procent, vilket är mycket i sammanhanget, apropå att vi redan i dag har många livsmedelsföretag. Min ambition är att fortsätta att utveckla de gröna verksamheterna, för jag vill ha levande landsbygder i hela vårt land och detta i motsats, påstår jag, till oppositionen med Socialdemokraterna i spetsen, som straffbeskattar den svenska landsbygden genom att till exempel föreslå en kilometerskatt på tunga transporter.

Tunga transporter är en förutsättning för att landsbygdens verksamheter på det stora hela ska kunna finnas kvar. Hur ska till exempel mjölken kunna transporteras med någonting annat än lastbil från gården till mejeriet, eller timret och massaveden till de industrier som vi har runt om i vårt land? Hur ska de transporteras, Johan Löfstrand, om inte med en lastbil? Hur ska ni bemöta Miljöpartiets propåer om en höjd bensinskatt, som ju kommer att drabba landsbygdsbefolkningen, som inte har någon tunnelbana, som inte har någon kollektivtrafik värd namnet att ta sig

fram med utan är tvingad att använda bilen, som oftast drivs med något fossilt drivmedel?

Till detta ska läggas att vi har infört de stöd som Johan Löfstrand talade sig varm för, nämligen ett metangasreduceringsstöd. Som bekant finns föreslaget i vår budgetproposition. Ett solcellsstöd finns sedan flera år tillbaka därför att vi vill få fram ny energi, och den kommer från den svenska landsbygden. Därtill kommer att det kommer att gynna arbetstillfällen, inte minst i lite mindre verksamheter på den svenska landsbygden.

Sammantaget säger jag – jag kan återkomma i nästa inlägg med fler siffror – att satsningen Matlandet Sverige har varit lyckad. Jag ämnar fortsätta med den, för jag vill den svenska landsbygden väl och vill sysselsättningen väl i alla delar av vårt land. Jag hade hoppats på någonting annat, men jag tvivlar på att ni i oppositionen, med de grundförslag som ni har, vill det på samma sätt som vi vill.

Anf. 58 JOHAN LÖFSTRAND (S):

Herr talman! Det är bra när det blir lite stuns i debatten. Det är viktigt att vi diskuterar de här frågorna. Jag hoppas att vi under de kommande månaderna får en ordentlig diskussion om hur vi ska utveckla landsbygden, för jag tycker att det är oerhört viktigt. Vi socialdemokrater menar att det finns potential här att skapa många nya arbetstillfällen, men då måste man våga.

Ministern säger att man har infört ett metanreduceringsstöd. Det man har gjort är att ge en ostkant. Man har infört ett litet pilotprojekt som än så länge inte har definierats, men de pengar som har tillförts räcker inte på långa vägar till det skriande behovet av investeringar som skulle behöva göras.

Vidare säger ministern att exporten av livsmedel har ökat. Det är väl bra, men importen av utländska livsmedel ökar desto mer. Ministern säger också att livsmedelsföretagen har blivit fler. Det tycker jag är positivt. Men man ska vara medveten om att Matlandet Sverige har kostat 1 miljard och mer därtill och inte har givit speciellt många nya arbetstillfällen. Snarare fortsätter trenden att antalet sysselsatta både inom jordbrukssektorn och inom livsmedelssektorn minskar.

Sedan till ministerns påhopp på oppositionen om ett antal politiska förslag, och vi kan börja med kilometerskatten. Det är helt korrekt att vi vill införa en vägslitageavgift. Skälet till detta är mycket enkelt: Vi behöver se till att få ordning och reda på den svenska transportsektorn. Det är i dag som vilda västern. Det som är det största problemet är att miljön får klä skott allra mest.

Den stora belastning som detta skulle innebära – som ministern säger – rör sig om småpengar i sammanhanget. Det stora dilemma för åkerinäringen i dag är den osunda konkurrens som råder och som vi kan se just nu. Jag är ganska säker på att åkerinäringen håller med mig om problem-bilden. Det är en osund konkurrens och stora problem i sektorn som regeringen inte tar tag i. Vi håller också på att få en väldigt ålderstigen fordonsflotta på grund av att Sverige är ett av få länder i Europa som inte inför system där man stimulerar företagen att använda sig av en miljövänlig fordonsflotta.

Prot. 2013/14:42
9 december

Svar på
interpellationer

Jag tror inte att kilometerskatten kommer att vara det som avgör huruvida vi kan ha en levande landsbygd eller inte.

När det gäller de bensinskatteshöjningar som Miljöpartiet vill ha ska man vara medveten om att det kvotpliktsförslag som regeringen har lagt fram och som inte innebär någon höjning av koldioxidskatten genererar mellan 500 och 600 miljoner i intäkter till statskassan på grund av att drivmedel beskattas på ett annat sätt. Det är ju en dold koldioxidskatteshöjning, men man kallar det inte för det. Statskassan får mer, och miljöåtagandet blir sämre.

Slutligen: Jag ställer min fråga ytterligare en gång. Sysselsättningen har minskat med över 20 procent, och nästan 15 000 jobb har försvunnit inom den här branschen. Är det meningen att vi fram till 2020 ska ha 35 000 nya jobb för att man ska uppnå Matlandet Sveriges mål om att skapa fler jobb till 2020?

Anf. 59 Landsbygdsminister ESKIL ERLANDSSON (C):

Herr talman! Vi ser i dag väldigt positiva siffror för sysselsättningen inom flera av Matlandets fokusområden. Både inom turist- och restaurangnäringen går det starkt framåt. Man bidrar också till att skapa jobb, inte minst för unga människor.

Fler och fler livsmedelsföretag startas i vårt land. Som jag nämnde tidigare ökar exporten stadigt. Sett till hela Matlandet har SCB räknat med en ökning med ungefär 10 000 sysselsatta under åren 2008–2011.

Nu vill jag vara ödmjuk och säga: Det finns alltid definitioner i all statistik, och de förändras över tiden. Men jag säger det ändå: Matlandet har påtagligt bidragit till ökad sysselsättning i vårt land.

I jordbruksdelen, som är ett av Matlandets fokusområden, pågår det en ständig mekanisering och rationalisering, ofta väldigt pådriven av tidigare socialdemokratiska regeringar. Jag är inte säker på att vare sig Johan Löfstrand eller jag vill stoppa denna utveckling. Jag tror inte att vi vill gå tillbaka till – för att ta ett kanske lite löjväckande exempel – handmjölkning. Det är klart att en robot mjölkar fler kor per årsarbetskraft än vad en människa gör.

Denna utveckling kommer förmodligen att fortsätta. Det är därför som jag vill öka produktionen av primärprodukter för att i viss mån motverka den sysselsättningsminskning som finns på det fokusområdet inom Matlandet.

Till detta kommer alltså de positiva siffrorna när det gäller nya förädlingsföretag och livsmedelsföretag som i många fall söker sig ut på en större och global marknad inom turismen.

Och vilka är det framför allt som är sysselsatta i dessa företag, vilket jag tycker är speciellt glädjande? Jo, det är unga människor – unga människor som ni vill försvåra för genom att dubblera arbetsgivaravgiften. Ni motverkar ju förutsättningarna att skapa verksamheter på den svenska landsbygden och i den gröna näringen genom att fördubbla arbetsgivaravgiften för den som är ung och vill in på arbetsmarknaden. Varför, Johan Löfstrand, lägger ni fram ett sådant förslag i er budget?

Anf. 60 JOHAN LÖFSTRAND (S):

Herr talman! Som jag sade kan jag hålla med ministern om att det inom livsmedelssektorn finns en viss positiv utveckling. Jag håller med om att det är bra.

Jag kan också hålla med om att det som var bra med satsningen på Matlandet Sverige har varit att frågorna generellt har lyfts fram. Det förs ju en större diskussion i dag än för sju åtta år sedan om landsbygden och landsbygdens utveckling. Det är positivt.

Det som jag är kritisk emot är att det har kostat mycket pengar och att vi inte har fått ut tillräckligt mycket ”pang” för dem. Det är min ena bedömning.

Min andra bedömning är att det är långt kvar tills vi når det mål som regeringen har satt upp om 20 000 nya arbetstillfällen inom sektorn. Snarare har utvecklingen varit negativ både när det gäller arbetstillfällen och i fråga om den mat som produceras. Samtidigt har importen ökat under de senaste åren, vilket är problematiskt.

Det behövs därför ytterligare satsningar än bara de pengar som regeringen satsar och som i vissa fall skulle främja exporten men som inte på något sätt stöttar den inhemska produktionen.

Vi socialdemokrater vill införa ett branschprogram som är tydligare och som lyfter fram branschen och ger den en större möjlighet att jobba med utveckling.

Vi är tydliga med att vi vill att kommunernas upphandlingsprocesser ska fokuseras på produkter som framställts med respekt för svenskt djurskydd och andra sådana garantier.

Vi vill också att sektorn ska bli en större energiproducent. För att nå dit krävs det pengar och resurser.

Anf. 61 Landsbygdsminister ESKIL ERLANDSSON (C):

Herr talman! Jag kan konstatera att många av de mål som vi och jag personligen har satt upp för Matlandet Sverige har nåtts eller är på god väg att nås. Även jag vill göra mer. Och jag hoppas och förutsätter att Socialdemokraterna anstränger sig för att hjälpa till. Då är förslag som kilometerskatt, höjd bensinskatt och fördubblad arbetsgivaravgift för ungdomar kontraproduktivt om vi vill öka sysselsättningen på svensk landsbygd och inom den gröna näringen.

Överläggningen var härmed avslutad.

13 § Svar på interpellation 2013/14:182 om scenkonstens internationalisering

Anf. 62 Kultur- och idrottsminister LENA ADELSON LILJE-ROTH (M):

Herr talman! Gunilla Carlsson i Hisings Backa har frågat mig hur jag tänker agera för att möjliggöra scenkonstens internationalisering. Bakgrunden till frågan är att Länsteatrarna i Sverige under sitt höstmöte 2013 haft internationell och interkulturell samverkan som tema.

Prot. 2013/14:42
9 december

*Svar på
interpellationer*

Utbytet med omvärlden är en förutsättning för ett vitalt och levande kulturliv.

Sedan 2007 har samtliga myndigheter på kulturområdet i uppgift att integrera ett internationellt och interkulturellt perspektiv i sina verksamheter. Den bidragsgivning som statliga aktörer och ansvariga inom kultursamverkansmodellen beslutar om ska därför omfatta internationella och interkulturella delar av de sökandes verksamheter. Detta omfattar även scenkonstens internationalisering.

Den svenska statliga kulturbudgeten har ökat varje år sedan 2006. Ökningen har även kommit scenkonsten till del. Detta är en positiv utveckling som inte har sin motsvarighet i många övriga länder i Europa.

Från och med 2014 till 2020 pågår EU:s nya kultur- och medieprogram Kreativa Europa, som syftar till att främja såväl europeiskt som internationellt samarbete. Under innevarande programperiod har svenska aktörer inte fullt utnyttjat möjligheterna i EU:s kulturprogram. Statens kulturråd har därför fått i uppdrag att främja ansökningar från svenska aktörer. Utfallet för svensk del har de senaste åren visat en positiv utveckling. Jag förutsätter att svenska aktörer framöver i ökad grad tar del av de möjligheter som Kreativa Europa erbjuder.

Bland andra insatser som är viktiga vill jag lyfta fram att åtta utsända kulturråd arbetar vid svenska ambassader runt om i världen. Dessa har i uppgift att främja kulturutbyte mellan länderna. En stor satsning på scenkonstens internationalisering ägde rum i februari i år, under den nordiska kulturfestivalen Nordic Cool, som arrangerades i Washington. Vidare deltog statliga aktörer och scenkonstaktörer även vid stora scenkonstmässan APAP i New York i början av året.

Därtill kommer Umeå att vara en av EU:s kulturhuvudstäder 2014. Flertalet myndigheter och institutioner inom kulturområdet har fått regeringens uppdrag att samverka med Umeå under detta år.

Regeringen arbetar därmed aktivt för att på olika sätt stödja internationaliseringen på nationell, nordisk och europeisk nivå samt även i internationella sammanhang.

Anf. 63 GUNILLA CARLSSON i Hisings Backa (S):
Herr talman! Jag tackar kulturministern för svaret.

Kulturutbyte och internationalisering gör att Sverige öppnar sig mot omvärlden. Inom kulturlivet är det viktigt att öka graden av internationalisering och stödja internationellt och kulturellt utbyte. Det handlar både om möjligheterna för svensk kultur att möta ny publik i andra länder och om möjligheterna för svensk publik att möta andra länders kulturer. Det är också viktigt att främja och stödja internationella samarbeten.

När jag träffade flera av de 19 länsteatrar som finns i Sverige på deras höstmöte i Göteborg för någon månad sedan var temat just internationell och interkulturell samverkan. Mötet resulterade bland annat i ett uttalande, som också ligger till grund för den interpellation jag har ställt till kulturministern. Min fråga är hur hon ser på sin och statens roll när det gäller att stödja scenkonsten i att nå det nationella kulturpolitiska målet om att främja internationell och interkulturell samverkan.

Länsteatrarna lyfte fram att de statliga anslagen har urholkats, vilket gör att ekonomin för teatrarna försvårar möjligheten att upprätthålla eller ens skapa internationella samarbeten.

I det svar jag får från kulturministern i dag verkar hon inte riktigt ha uppmärksammat den situation som många inom kulturområdet faktiskt upplever, utan hon lyfter som vanligt upp att anslagen till kulturen har ökat. Men sanningen är att uppräkningslängden ligger långt under den kostnadsutveckling som våra scenkonstinstitutioner bland annat upplever. Det gör att det egentligen blir en försvagad ekonomi.

Då är det just det internationella arbetet som måste stå tillbaka, för det är oftast dyrare att vara med i det internationella nätverksarbetet och även att jobba med internationella samarbeten. Ministern lyfter fram att utbyte är bra och en förutsättning för ett vitalt och levande kulturliv. Min fråga blir dock återigen, herr talman, vad kulturministern är beredd att göra för att möjliggöra för våra scenkonstinstitutioner att upprätthålla ett internationellt utbyte och samarbete.

I svaret från kulturministern tas också de möjligheter som finns inom EU:s program upp. Man konstaterar även att svenska aktörer inte har utnyttjat de möjligheterna fullt ut i det innevarande kulturprogrammet. Mina frågor till kulturministern är: Har man analyserat vad det är som gör att svenska aktörer inte har varit så aktiva i att söka samarbeten inom det EU-program som finns i dag? Vad har man i så fall kommit fram till, om det är så att man har analyserat det?

Jag möts oftast av att man ser svårigheten i att man inte har de ekonomiska resurserna att vara med, på grund av medfinansieringen. Hur ser kulturministern på hennes och statens roll i att i så fall kunna lösa det här, till exempel med statlig medfinansiering?

Anf. 64 Kultur- och idrottsminister LENA ADELSON LILJE-
ROTH (M):

Herr talman! Det var många frågor på en gång. Jag tror att jag får dela upp det.

Jag vill först säga att jag tycker att det är bra att Gunilla Carlsson har tagit upp det här. Det är bra, för jag tycker att vi har mycket på fötterna – och i händerna. Jag har väldigt många goda exempel som jag hoppas kunna få räkna upp så många som möjligt av.

Jag tycker dock också att man ska vara lite varsam med orden. Gunilla Carlsson skriver i interpellationen: ”Men den långvariga urholkningen av de statliga anslagen har resulterat i en allvarligt försvagad ekonomi och slimmade organisationer.”

Då tycker jag att vi kan börja gå in på lite fakta. Jag nämnde i mitt första inlägg att kulturbudgeten har ökat varje år sedan 2006. Jag tror att Gunilla Carlsson har hört mig säga detta tidigare. Det har också varit en ökning av PLO. Gunilla Carlsson vet att PLO, alltså det som handlar om pris- och löneomräkning, är samma för alla myndigheter – det är ingenting som är separat för kulturen eller konsten och någonting helt annat för andra myndigheter inom kanske trafikområdet. Det är alltså ingen skillnad.

Det är ingen urholkning. Budgeten har ökat, såväl när det gäller PLO som när det gäller ökade anslag, med närmare 1 miljard sedan 2006. Anslagen till scenkonsten har inte urholkats; de har ökat i samma takt som de övriga med ungefär 16 ½ procent sedan 2006. År 2006 hade också scenkonsten, alltså det som är musik, dans, opera och balett, runt

Prot. 2013/14:42
9 december

en tredjedel av hela kulturbudgeten. Det var en tredjedel, och det är samma andel nu. Samtidigt har hela kulturbudgeten ökat.

Hur man kan få det här till en allvarlig urholkning förstår jag alltså inte riktigt. Jag vet inte vem som har räknat, men det kanske kan vara ett skäl att ta PISA-siffrorna när det gäller matematik – och inte bara när det gäller läsning – på djupt allvar.

I instruktioner och i regleringsbrev är det interkulturella och det internationella tydligt utpekat, därför att det *är* viktigt. Det var också därför jag blev både glad och väldigt bekymrad när vi för en månad sedan fick statistiken över européernas kulturvanor från EU-kommissionen. Den visar för svensk del, glädjande nog, att vi har ökat på alla områden – samtliga. Det gäller också dem som går på teater, dans och opera. Det är en väldigt stor ökning. Det har dock gått ned i nästan alla andra europeiska länder. Få har den utveckling vi har.

Det spelar naturligtvis också roll för våra institutioner när det gäller möjligheter till gästspel, residens och att hitta ett utbyte. Vi är nämligen beroende av vår omvärld. Därför tycker jag att statistiken i den delen var väldigt oroväckande.

Sedan gynnas ju scenkonsten också av annat som sker. Det är inte bara anslag som går direkt till institutionerna, utan det är Skapande skola, som också har gällt scenkonsten. Det är Kulturbryggan och jämställdhetssatsningar inte minst inom musiken. Det är främjandearbete, som handelsministern har.

När det gäller möjligheten att söka EU-medel kommer jag att återkomma till det i mitt nästa inlägg. Det finns nämligen skäl, vilket Gunilla Carlsson tar upp i föregående inlägg, att fundera på varför vi har varit sämre än andra länder på att söka de Europamedel som faktiskt finns och står till buds.

Anf. 65 GUNILLA CARLSSON i Hisings Backa (S):

Herr talman! Jag hade några frågor, och jag fick inte så mycket svar på dem. Jag fick mer en tillrättavisning om att staten minsann hade gett mycket extra anslag till kultursektorn.

Jag vet inte om kulturministern träffar alla dem som jobbar inom kultursektorn och inte minst på länsteatrarna, som jag tar upp som ett exempel i dag. De pratar väldigt ofta om den urholkning som sker – att uppräkningen inte är så mycket som löneutvecklingen faktiskt är. Det gör att kostnadsutvecklingen gör att det blir urholkade anslag. Jag vet inte om kulturministern över huvud taget möts av det. Det gör nämligen jag, och jag tror inte att jag är ensam om det.

När det gäller det uttalande länsteatrarna gjorde, som också ligger till grund för den här interpellationsdebatten, använder jag precis det uttryck de själva använder: Det är en ekonomisk urholkning av deras verksamhet, vilket gör att de känner oro över att de inte kan nå det nationella främjandemålet om internationellt samarbete.

Det är just därför jag i dag ställer frågan till kulturministern. Ser hon inte den oro som länsteatrarna lyfter fram? Men det är naturligtvis inte bara länsteatrarna, utan det är ett exempel här i dag. Svensk Scenkonst har också lyft fram det i rapport som de har gjort tillsammans med flera andra branschaktörer.

Rapporten pekar på en hel del olika delar i svårigheterna i det internationella samarbetet. De säger att det inte finns någon samordning mel-

lan de olika aktörerna, för resurserna kommer ju inte bara från Kulturdepartementet utan också från Utrikesdepartementet.

Man pekar på de pengar som Kulturrådet fick 2008–2010. Då fick de 10 miljoner årligen extra, just för att jobba med internationaliseringen. De pengarna har tagits bort, vilket gör att de i dag har mycket mindre resurser för att jobba med internationaliseringen eller möjligheten för Kulturrådet att medfinansiera eller hjälpa till att finansiera den här typen av uppdrag.

Man pekar också på att anslagen inom det utrikespolitiska området, med biståndsarbete, där vi från Sveriges sida har varit duktiga historiskt, har minskat drastiskt, medan vi har sett att vi faktiskt kan använda kulturutbyte utifrån att man jobbar med demokratisering, mänskliga rättigheter och jämställdhetsarbete mellan olika länder, även inom det här området. Man pekar på att det inte finns någon enhetlig linje.

Där finns också en fråga till kulturministern. Svensk Scenkonst lyfter fram i rapporten att man tycker att Myndigheten för kulturanalys skulle kunna ges i uppdrag att utvärdera målet vad gäller internationellt samarbete och utveckling.

Min fråga till kulturministern är egentligen densamma: Skulle du kunna tänka dig att ge Myndigheten för kulturanalys det uppdraget, så att vi fick en ordentlig bild av hur det ser ut, hur det internationella samarbetet ser ut och vilka hinder det finns? Svensk Scenkonst lyfter fram flera hinder, och Teaterunionen gör detsamma. Länsteatrarna gör det också i det här uttalandet. Men det verkar inte som om kulturministern över huvud taget ser den problematiken.

Jag skulle vilja ha svar på de frågor som jag ställde i mitt första anförande men också i den här repliken.

Anf. 66 Kultur- och idrottsminister LENA ADELSON LILJE-ROTH (M):

Herr talman! Jodå, jag träffar absolut företrädare för teaterlivet. Jag träffar de allra flesta som arbetar aktivt inom svenskt kulturliv. Jag möts naturligtvis där, liksom hos många andra, av önskemål om ökade resurser. Jag väljer att tolka det så att ambitionerna är höga.

Men fortfarande gäller faktum: Det har inte varit någon urholkning. Budgeten har ökat utöver det som är pris- och löneomräkningen, PLO. Gunilla Carlsson vet att det inte är någon skillnad på PLO för kultur och för annat.

Sedan kan det hända att en del teatrar har haft högre ambitioner och har fått högre kostnader. Det kan naturligtvis slå mot verksamheten. Ambitionerna är höga – det vet jag.

Jag letade i mina papper, för jag ville gärna ha de exakta siffrorna för EU-stödet, och nu har jag hittat dem. När jag kom in som ny minister slogs jag av att vi i Sverige var så mycket sämre än andra länder i EU på att söka pengar i de olika program som finns på kultur- och medieområdet. Det fanns egentligen inget riktigt skäl.

Medfinansieringen lyfte Gunilla Carlsson upp. Ja, det krävs en medfinansiering, men det är samma regler för andra länder. Vi har sedan dess befunnit oss i en nedgång i många länders kulturbudgetar, men de har ändå förmått söka de här medlen.

Vi har haft kontakt med Intercult och andra som arbetar för att informera om de möjligheter som finns, både här och i strukturfonderna. Därför var det så glädjande – eftersom jag har tagit upp detta ett antal gånger, år efter år, i regleringsbrev och i dialog med Kulturrådet, som har delat min uppfattning att vi borde kunna bli mycket bättre – att vi har blivit bättre. Det är en klar ökning, och i fjol, 2012, fick vi det högsta antalet godkända svenska medfinansieringsprojekt någonsin, ett 30-tal. Det är dubbelt så många som det var för fem år sedan.

Det betyder inte bara mer pengar in, utan det betyder nya möjligheter att pröva idéer, att visa upp för publik över gränserna, att hitta nya samarbetspartner. Det är väldigt glädjande.

Dessutom har man nu tagit beslut om det nya program som ska gälla till 2020 inom EU. Det innebär en ökning av budgeten på 9 procent. Det kanske inte låter så mycket, men det är en hel del pengar, i synnerhet om man ställer det i relation till att EU:s budget som helhet har minskat.

Jag är trygg med att vi har fått ett bättre samarbete mellan de olika institutionerna men också att man inom kultursamverkansmodellen har hittat nya sätt att samarbeta regionalt med olika länder inom Norden men också inom Europeiska unionen. Det bidrar till det som är ett klart mål hos oss och som också är tydligt utskrivet i instruktioner och regleringsbrev, att vi ska öka internationaliseringen och att vi ska öka det interkulturella samarbetet. Det sker också.

Sedan kan man alltid vilja mer – det tycker jag också. Men det är inte så att anslagen har urholkats och att det inte finns pengar till samarbete över gränser, för det gör det.

Anf. 67 GUNILLA CARLSSON i Hisings Backa (S):

Herr talman! Det är väl fortfarande så att kulturministern inte delar länsteatrarnas uppfattning om att de har fått en allt snävare ekonomi och tycker att det uttalande som de gjorde under hösten inte stämmer. Det är bra att de här i dag får veta att du inte delar den uppfattningen. Men det är precis vad de själva upplever.

Det är ett uttalande som tas från teatercheferna från de 19 länsteatrarna men också från de ordförande och vice ordförande som finns från alla de olika politiska partierna i det här samarbetet, som delar den här uppfattningen. Det är alltså inte bara vi socialdemokrater som säger detta, utan det är också partikolleger till dig som delar den uppfattningen om länsteatrarnas situation.

Jag har fortfarande inte fått något svar på de frågor som jag hade. Den sista frågan gällde att Svensk Scenkonst tycker att Myndigheten för kulturanalys skulle kunna ges ett uppdrag att utvärdera det mål som finns vad gäller främjandemålet för nationellt samarbete och interkulturell samverkan. Det kan väl kulturministern ge svar på i sitt sista anförande, om hon tycker att det skulle kunna vara ett uppdrag.

Det är fortfarande många som har det svårt ekonomiskt, och då är det oftast de internationella samarbetena som får stryka på foten. Jag vet att det finns mycket bra samarbeten, och det är kanske just därför som jag lyfter den här frågan, hur mycket det gynnar ett samhälle att vi har dessa samarbeten mellan olika länder men också vad det betyder för utvecklingen av våra scenkonstinstitutioner.

Det finns ett exempel från Folkteatern i Göteborg, som jobbar med fem andra europeiska länder med Cities on Stage, som just jobbar med utveckling av hur det är att leva i staden. Man delar ungefär samma livssituation i teatern och dess omgivning.

Jag tror att vi i Sverige förlorar om vi inte ser till att stödja den typen av samarbeten. Jag skulle vilja se fler samarbeten av den typen på andra institutioner. Jag blir orolig när jag tar del av det här uttalandet, som bland annat länsteatrarna men också Svensk Scenkonst och andra gör.

Anf. 68 Kultur- och idrottsminister LENA ADELSON LILJE-ROTH (M):

Herr talman! Jag ska börja med den fråga som jag inte hann med förra gången om Myndigheten för kulturanalys. De har i uppdrag att stämma av verkligheten mot de nationella kulturpolitiska målen, så det är inte alls omöjligt att vi också kan ta upp detta i en dialog med Myka, att de också ska se på det internationella och det interkulturella. Jag tycker att det kan vara ett bra förslag. De kommer redan nu att få ett antal nya uppdrag i de regleringsbrev som skrivs.

Vi har omfattande internationella samarbeten för Operan, Dramaten, Riksteatern och Dansens Hus. Det pågår väldigt mycket runt om i Sverige och också med gästspel här. Det gäller också Göteborgsoperan, som jag vet att Gunilla Carlsson har god kännedom om.

Som jag tog upp i mitt tidigare inlägg finns det naturligtvis mindre resurser i vår omvärld, och det finns givetvis en risk för att det kan påverka våra institutioner här hemma.

Jag tar det absolut på allvar om man tycker att man inte kan infria de förväntningar som finns, alltså det som staten – regering och riksdag – förväntar sig. Här är vi överens om de instruktioner som går till våra myndigheter.

Jag tolkar detta som att man har höga ambitioner, inte som att jag tror att man har fel. Men ibland finns kanske inte möjligheterna även om viljan finns.

Vi har höjt budgeten, inte bara när det gäller PLO utan även när det gäller extra medel. Scenkonsten får en tredjedel av anslagen nu, precis som man fick 2006. Alltihop har ökat med närmare 1 miljard totalt sett. Det går alltså mer pengar till scenkonsten.

Vi står nu också i begrepp att bygga ut Operan. Vi löser frågan om pensionerna inom scenkonsten. Fler går på teater, opera, dans och balett. Det är en strålande framtid. Det är därför som jag inte tycker att den mening som jag citerade i Gunilla Carlssons interpellation stämmer med verkligheten.

Överläggningen var härmed avslutad.

Anf. 69 Miljöminister LENA EK (C):

Herr talman! Ärade ledamöter! Ärade åhörare! Matilda Ernkrans har ställt följande fråga till mig: Vilka politiska och principiella överväganden gör miljöministern och regeringen gällande möjligheten att sälja utsläppsutrymme till andra EU-länder? Matilda Ernkrans ställer också frågan om jag och regeringen håller med om att principen om Sverige ska sälja eller inte är viktig att slå fast relativt snart.

Det är en rimlig slutsats att anta att Sverige kommer att klara sitt åtagande under ansvarsfördelningsbeslutet med viss marginal. Detta är bra och en förutsättning för att vi ska kunna klara det än mer ambitiösa nationella målet om en 40-procentig minskning av utsläppen till 2020 jämfört med 1990. När Naturvårdsverket publicerar preliminär utsläppsstatistik i april 2014 kommer vi att ha en bättre bild av hur stort ett överskott kan tänkas bli. Regeringen kommer därför, som tidigare aviserats i svar på riksdagsfråga 2013/14:42, att återkomma med besked i budgetpropositionen för 2015 genom en preliminär redovisning av hur Sverige uppfyller sitt EU-åtagande.

I Sveriges fall är det nationella etappmålet mer ambitiöst än Sveriges åtagande under ansvarsfördelningsbeslutet och kommer, som regeringen tidigare aviserat, att vara styrande för regeringens agerande när det gäller utsläpp av växthusgaser i den icke-handlande sektorn. Ett överskott kan anses uppstå först om också det nationella målet överträffas.

Att EU:s medlemsstater tillåts att handla med AEA-krediter innebär inte att utsläppen ökar utan att de tvärtom har möjlighet att minska på ett mer kostnadseffektivt sätt. För mig och regeringen är det viktigt att vi nu skapar förutsättningar för ambitiösa klimatmål inom EU till 2030. Att vi kan visa på sätt att göra det kostnadseffektivt kommer att hjälpa oss i den ambitionen.

Då Matilda Ernkrans (S), som framställt interpellationen, anmält att hon på grund av sjukdom var förhindrad att närvara vid sammanträdet medgav tredje vice talmannen att Johan Löfstrand (S) i stället fick delta i överläggningen.

Anf. 70 JOHAN LÖFSTRAND (S):

Herr talman! Jag vill börja med att tacka Lena Ek för svaret. Jag förstår, Lena Ek, att det inte kan vara lätt, och jag förstår varför jag inte får svar på de frågor som Matilda Ernkrans har ställt i interpellationen. Jag är nämligen ganska övertygad om att Lena Ek egentligen tycker ungefär likadant som interpellanten, alltså att det vore en katastrof om alla klimatansträngningar som vi har genomfört så att säga skulle säljas till andra länder.

Varför ska någon anstränga sig lite extra när det inte hjälper klimatet utan bara leder till att några andra länder får möjlighet att nyttja dessa pengar? På vilket sätt kommer vi att få konsumenter att faktiskt vilja ta ett större ansvar genom att till exempel bestämma sig för att ta cykeln i stället för bilen när de ska åka och handla? När en kommun gör en stor investering i en biogasanläggning för att man på så sätt ska skapa mil-

*Svar på
interpellationer*

jönytta eller när en företagare bestämmer sig för att faktiskt ha en miljöbilspolicy för att på så sätt främja miljön, hur stora kommer incitamenten för dessa olika grupper att vara att anstränga sig för att vi ska uppnå klimatnytta om det enda de lyckas med är att gynna den svenska statskassan? Kommer det då att finnas något incitament att faktiskt göra ansträngningar?

En annan fundering som man kan ha är hur industrin kommer att resonera om den tar ansvar och faktiskt riskerar sin kortsiktiga konkurrenskraft för att i stället vara konkurrenskraftig på längre sikt. Men det finns egentligen inte något skäl att göra det eftersom de länder som den konkurrerar med får fler utsläppsrätter och inte behöver vidta dessa åtgärder. Medborgaren kommer alltså inte att känna sig motiverad att ta ansvar för miljön, och företagen kommer i vissa fall till och med att missgynnas för att vi i Sverige har hårda regler medan man i andra länder kan köpa sig fri.

Varför ska vi ha så tuffa regler? Det handlar om att vi måste gå före, det handlar om att vi måste ta ansvar, och det handlar om att vi måste vara tydliga med att sätta upp principer. Varför kan regeringen inte redan nu säga vilken ingång man har i denna fråga? Är det så att man till syvende och sist mycket väl kan tänka sig att sälja det överskott vi har för att gynna den svenska statskassan och på så sätt minska både de svenska konsumenternas klimatansträngningar och i förlängningen försämra konkurrenskraften för svenskt företagande?

Min fråga kvarstår: Vad gör vi om det blir möjligt för oss att faktiskt sälja? Kommer regeringen i så fall att göra det?

Anf. 71 JENS HOLM (V):

Herr talman! Det är en viktig fråga som Matilda Ernkrans tar upp i denna interpellation. Det handlar till syvende och sist om det som Johan Löfstrand var inne på här, nämligen att om svenska folket, svenska företag och våra kommuner och landsting är lite extra duktiga och vi faktiskt minskar utsläppen mer än de uppsatta målen får vi faktiskt ett överskott utifrån våra uppsatta mål.

Då kan vi välja att inte använda oss av detta överskott, alltså att inte sälja det vidare till någon annan. Det tycker jag borde vara den mest självklara hållningen eftersom vi vet att utsläppen har ökat till en nästan katastrofal nivå i världen. FN:s klimatforskare pekar på att vi nu har en utsläppskurva som visar att vi snarare är på väg mot en fyragradig uppvärmning av jorden och inte mot en uppvärmning som ligger under tvågradersmålet, som hela världen är överens om. Då måste alla länder faktiskt göra mer än det som vi bestämde för 10 eller 20 år sedan. Därför tycker jag att denna fråga är mycket viktig rent principiellt.

Nu vill miljöministern inte lämna något konkret besked i denna debatt, vilket jag tycker är synd. Men vi har en liknande situation, och det handlar om utsläppsrätterna inom handelssystemet och utsläppsrätterna inom EU.

Under den tidigare handelsperioden mellan 2008 och 2012 fick Sverige ett överskott av utsläppsrätter. Det överskottet uppgick till 1,3 miljoner ton utsläppsrätter. Även i detta fall hade regeringen möjlighet att välja att annullera – inte använda sig av överskottet. Om man inte utnytt-

jade överskottet skulle heller ingen annan kunna göra det. Det handlar alltså om 1,3 miljoner ton koldioxid.

I februari i år gav Lena Ek och regeringen Energimyndigheten i uppdrag att sälja överskottet i den så kallade reserven, 1,3 miljoner ton, på EU:s utsläppsmarknad. Det tycker jag var ett helt felaktigt beslut. Jag är orolig för att de kommer att agera på precis samma sätt i det här fallet, såsom Matilda Ernkrans och Johan Löfstrand har tagit upp.

Därför, miljöministern, vill jag veta: Vad är egentligen den principiella hållningen hos regeringen avseende vår klimatpolitik? Ska vi, så fort vi överpresterar något, skapar oss ett litet överskott och gör lite mer än vad vi tidigare hade förpliktat oss, sälja överskottet på marknaden och tjäna några miljoner kronor på det? Borde vi inte försöka vara ännu lite bättre än vi tidigare har bestämt, för klimatets och vår gemensamma framtids skull? Det skulle jag vilja ha svar på.

Anf. 72 Miljöminister LENA EK (C):

Herr talman! Kära åhörare! Jag kan försäkra att både regeringen och jag personligen tar frågan om klimatutsläpp på allra största allvar.

Det är därför vi har tre tuffa svenska klimatmål. Det ena är att vi ska sänka utsläppen med 40 procent till 2020. Det andra är att vi ska ha en fossiloberoende fordonsflotta till 2030. Allt detta syftar fram till att vi som land ska vara klimatneutrala 2050.

Jag är väldigt angelägen om att ge korrekta svar i en interpellationsdebatt. Eftersom du, Johan Löfstrand, blandade mycket i ditt första inlägg måste jag fråga: Vilket av de tre systemen med utsläppsrätter vill du diskutera i interpellationen? Är det den handel med utsläppsrätter som ligger i FN-systemet, eller är det någon av de två handelssystem som finns inom EU-systemet?

Jag ber att få återkomma, herr talman, med att svara korrekt på frågan.

Anf. 73 JOHAN LÖFSTRAND (S):

Herr talman! Det verkar som att ministern inte vill debattera eller svara på frågan. Det vi ska debattera är det första du nämnde. Jag kan väl ta om min argumentation.

(Miljöminister LENA EK (C): Är det FN-systemet?)

Ja, det är FN-systemet.

Vad det handlar om är att jag tycker att det behövs ett principiellt ställningstagande kring vilka principer som ska gälla.

Det handlar om att vi ska hamna i ett läge där svenska medborgare är medvetna om vad de klimatåtaganden de gör innebär. I dag – om man gör ett antal åtaganden – vet man inte om de åtagandena kommer att innebära en minskning eller om det i realiteten är så att regeringen kommer att sälja dem till ett antal länder inom EU, för det är inom EU-systemet de kan säljas.

Vore det inte bättre om regeringen hade en tydlig princip för vad som kommer att gälla? På så sätt ges medborgare möjlighet att veta att om de gör en konkret åtgärd kommer det att påverka klimatet som helhet. Om

ett företag gör en konkret åtgärd vet de att det kommer att påverka klimatet. Samtidigt vet de att andra länder också måste göra tydliga åtaganden.

Men så länge regeringen inte är tydlig kan man som konsument eller företagare inte veta hur ens egna ansträngningar på miljöområdet kommer att påverka klimatet som helhet.

Anf. 74 JENS HOLM (V):

Herr talman! Jag tycker att det är lite konstigt att jag inte fick svar från miljöministern på *min* fråga.

Det finns flera olika handelssystem. Jag förstår att det blir förvirrande för oss i viss mån, och det blir självklart ännu mer förvirrande för dem som följer debatten.

Vi har ett system inom FN, och vi har ett handelssystem inom EU. Vi har också något som kallas för ett ansvarsfördelningssystem, och vi har dessutom våra nationella mål.

Det jag tog upp som ett exempel är EU:s handelssystem med utsläppsrätter. Jag tog upp det faktum att jag läste Riksrevisionens rapport över den svenska klimatpolitiken som kom i förra veckan. Där skriver Riksrevisionen att den svenska regeringen i februari i år gav Energimyndigheten i uppdrag att sälja vårt överskott av utsläppsrätter inom EU:s handelssystem för utsläppsrätter. Det var 1,3 miljoner ton koldioxid.

Jag tycker att detta var ett olyckligt uppdrag till Energimyndigheten från regeringen. Åtminstone i det här beslutet tycker jag att det visar att det verkar vara viktigare för regeringen att tjäna lite extra pengar än att värna klimatet. Om man har fått ett överskott av utsläppsrätter och inte använder dem på den internationella marknaden utan säljer dem kan någon annan smutsa ned.

Inom EU:s handelssystem för utsläppsrätter är det viktigt att komma ihåg att ifall en stat – inte ett företag – väljer att inte använda sitt överskott kan ingen annan använda det heller. Detta är viktigt att komma ihåg.

Därför vill jag återigen fråga miljöministern: Vad är det egentligen för princip regeringen agerar efter? Är det att tjäna så mycket pengar som möjligt, eller är det att värna klimatet och minska utsläppen mer än vad man tidigare åtagit sig?

Anf. 75 Miljöminister LENA EK (C):

Herr talman! Det vi talar om är som sagt minst tre olika handelssystem. Jag vet inte riktigt hur jag ska hantera det när jag nu möter debattörer som diskuterar olika handelssystem. Några av frågorna ligger långt utanför interpellationens ramar. Jag ska dock försöka att ta det så bra som möjligt och hålla mig något så när till ämnet, av respekt för interpellanten.

Om Johan Löfstrand vill diskutera FN:s handel med utsläppsrätter, såsom sades i talarstolen alldeles nyss, måste man skilja mellan FN:s handel med utsläppsrätter och de system som finns inom EU. De har ingen direkt koppling till varandra.

Vad gäller de så kallade AAU:erna – de utsläppsrätter som finns inom FN-systemet – har vi en frivillig överenskommelse. Vi har sagt att vi ska begränsa handeln med AAU:erna, eller hot air som de ibland kallas, att överskottet där bara kan användas efter att alla nya utsläppsrätter

har använts, att risken att nytt överskott bildas minskar och att möjligheterna att köpa utsläppsrätter av andra länder begränsas.

Vi har varit med och drivit fram en deklaration. Att dessa FN-utsläppsrätter skulle finnas var viktigt för att få Polen, Ryssland, Ukraina och Vitryssland att gå med på överläggningarna i Doha.

För att minska och lösa den problematiska situationen – att FN-systemet och Kyotoprotokollet inte skulle fungera – gick Sverige tillsammans med en hel grupp länder in och sade att vi inte kommer att köpa utsläppsrätterna. Alltså försvann hela köparmärknaden, och därmed löstes den problematiken på ett väldigt praktiskt sätt. Det var centralt för u-länderna och viktigt för miljöintegriteten för den andra åtagandeperioden.

I det europeiska klimatsystemet finns två olika delar, dels den del där tunga industrianläggningar finns och handeln med utsläppsrätter, ETS, som säkert många har läst i tidningarna om och där Sverige naturligtvis har sina åtaganden, dels den icke-handlande sektorn som handlar om all annan samhällsaktivitet.

Om man ska diskutera industrins framförhållning, som Johan Löfstrand var inne på, är handeln med utsläppsrätter ett kommunicerande kärl mellan de olika länderna och syftar till att EU totalt sett ska få ned sina utsläpp. Detta system levererar, men vi tycker att det skulle leverera mer, att vi skulle öka ambitionen från att minska med 20 procent till att minska med 30 procent. Det här är egentligen nästan förberett i den gamla överenskommelsen. Det borde gå att få en överenskommelse inom EU om att skärpa reglerna på den handlande sektorn genom att bli mer ambitiös när det gäller att minska utsläppsrätterna. Där finns en gruppering, Visegradländerna, några länder under ledning av Polen, som motsätter sig det.

Vi försöker nu förbättra handeln med utsläppsrätter inom den handlande sektorn genom andra tekniska åtgärder, och det har vi diskuterat i många andra sammanhang.

Jag ber att få återkomma till EU:s andra halva av klimatregleringen i nästa inlägg.

Anf. 76 JOHAN LÖFSTRAND (S):

Herr talman! Jag kan hålla med miljöministern om att det är ett väldigt komplext system, och miljöministern har helt rätt i att det är tre delar.

Det som den här interpellationen berör är EU:s insatsfördelningssystem, ESD-systemet.

Vi socialdemokrater har lyft fram den här interpellationen därför att vi vill ha en principiell diskussion om regeringens inställning till att sälja det överskott som eventuellt skulle kunna uppstå. Då är det så, om jag har förstått det hela rätt, att när vi gör en avräkning av om vi har klarat våra nationella åtaganden eller inte kan vi få en förfrågan från andra länder som inte har klarat sina åtaganden om de skulle kunna få köpa det utrymme som finns kvar.

Vi skulle vilja ha ett principiellt svar på vad som är regeringens ståndpunkt när det gäller att eventuellt sälja den del som finns kvar till ett antal intressenter inom EU som inte har klarat sina åtaganden. Det är den väldigt enkla principiella frågan.

Prot. 2013/14:42
9 december

*Svar på
interpellationer*

Anf. 77 Miljöminister LENA EK (C):

Herr talman! Vi går nu över till det tredje systemet med utsläppsrätter, inte det som finns inom FN där vi har sagt att vi inte ska köpa några utsläppsrätter och att vi ska minska möjligheten till överskott där så mycket det går. Inom den handlande sektorn i EU vill vi ha skärpta ambitioner, skärpa och förbättra handeln med utsläppsrätter. När det gäller den kvarstående delen, det vill säga den icke-handlande sektorn, vad vi alla gör i vårt dagliga liv, sker en slutavräkning när perioden är slut 2020. Då vet vi om Sverige har ett överskott eller inte.

Överskottet för hela perioden och i relation till det nationella etappmålet till 2020 kan bestämmas först när hela periodens utsläpp är rapporterade och verifierade. Och det är värre än så, det blir nämligen totalkontroll på detta 2020 när all europeisk och nationell rapportering är inlämnad.

För att vi ska veta mer i Sverige har jag sett till att Naturvårdsverket rapporterar tidigare än vad man har gjort hittills. Det har varit mer än ett års eftersläpning, och det har bland annat Jens Holm och jag diskuterat här i kammaren. Nu rapporterar man preliminärt varje år i april, men det ger oss ändå en antydning om var vi står. Det innebär att vi skulle kunna kalibrera detta så att vi säkert vet var vi landar och hur det ser ut. Nu är jag rätt övertygad om att vi kommer att nå våra mål också på den icke-handlande sektorn.

För säkerhets skull kommer vi vid kontrollstationen för energi- och klimatöverenskommelsen 2015 att se hur vi står då och åt vilket håll prognoserna pekar för att kunna hantera också den kvarstående frågan på den icke-handlande sektorn, det tredje utsläppssystemet som vi har att hantera.

Med detta hoppas jag att jag har bidragit något till att reda ut dessa tre svåra områden.

Överläggningen var härmed avslutad.

15 § Svar på interpellation 2013/14:85 om klimattoppmötet COP 19/CMP 9 i Warszawa

Anf. 78 Miljöminister LENA EK (C):

Herr talman, ärade ledamöter och ärade åhörare! Jens Holm har ställt frågor till mig om EU:s klimatfinansiering, om EU:s minskningsmål för växthusgaser och om flexibla mekanismer, som är ett sätt att hålla nere utsläppen utan lagstiftning.

När det gäller klimatfinansiering är Sverige alltså en av de mer betydande givarna av klimatbistånd i absoluta tal och en av de största i förhållande till sin ekonomi per capita eller invånare. Regeringen fortsätter under 2014 att bidra med klimatbistånd via bilaterala, regionala och multilaterala kanaler.

Nya och additionella resurser är ett komplext begrepp som förekommer i olika multilaterala förhandlingar. Multilaterala förhandlingar är förhandlingar mellan många länder till skillnad från bilaterala förhandlingar som bara är mellan två länder. FN-systemet är alltså typiskt multilateralt. Det saknas enighet internationellt om hur begreppet ska definie-

ras. En vanligt förekommande tolkning, som många länder förordar, är att klimatfinansieringen ska vara additionell, det vill säga utöver det internationella biståndsmålet om 0,7 procent av bruttonationalinkomsten. Detta mål uppnår Sverige med bred marginal, eftersom Sveriges bistånd uppgår till 1 procent av bruttonationalinkomsten.

Den gröna klimatfonden, som beslutades i Köpenhamn för fem år sedan och som vi hoppas ska träda i kraft och kunna fungera under nästa år, väntas bli en central kanal för internationell klimatfinansiering. Sverige arbetar aktivt i fondens styrelse för att få de regelverk på plats som krävs för att fonden ska kunna börja bedriva operativ verksamhet på ett effektivt och ändamålsenligt sätt och därmed börja finansiera klimatrelaterade program eller projekt. Regeringen har nyligen annonserat beredskap att bidra med ca 300 miljoner kronor till Gröna klimatfonden 2014, under förutsättning att fonden blir operativ.

Finansieringskällor är ett viktigt område, men jag vill först påminna om att Sveriges och EU:s positioner om klimatfinansiering tas fram inom ramen för Ekofin, det vill säga av EU:s ekonomi- och finansministrar.

Höginkomstländernas finansieringsåtagande under FN:s klimatkonvention är formulerat så att klimatfinansiering ska mobiliseras via offentliga, privata och alternativa finansieringskällor. Sverige har under 2013 haft en aktiv roll som vice ordförande i Klimatkonventionens arbetsprogram om långsiktig klimatfinansiering. Detta arbetsprogram har en viktig roll när det gäller att driva fram diskussionerna om hur uppskalningen av klimatfinansiering från höginkomstländerna fram till år 2020 kan ske. De två vice ordförandena har överlämnat en rapport med rekommendationer till COP 19 i Warszawa. Det är alltså Klimatkonventionens parter som sammanträder för 19:e gången – det är därför som det heter COP 19 – i Warszawa. Sverige kommer även fortsättningsvis att agera konstruktivt för att de lösningar som kan bli aktuella utformas på ett effektivt och hållbart sätt.

Ytterligare utsläppsminskningar före 2020 är helt avgörande för att nå framgångar i det globala klimatarbetet. EU ska agera kraftfullt och konstruktivt för att åstadkomma en global klimatöverenskommelse. EU behöver därför utarbeta och besluta om ett klimat- och energiramverk för år 2030 redan tidigt under 2014, inklusive ett ambitiöst bindande klimatmål. Regeringen vill också se en utveckling där EU:s mål för utsläppsminskningar gemensamt kan höjas från 20 procent till 30 procent redan till 2020. Jag tar varje chans att framföra detta, så även under klimatförhandlingarna i Warszawa, COP 19.

Slutligen när det gäller flexibla mekanismer: Marknadsbaserade mekanismer är en viktig del av en global klimatöverenskommelse och kan skapa både internationellt samarbete och ett pris på växthusgasutsläpp. Alla parter i klimatkonventionen är överens om att man vill ha en fortsättning av de marknadsbaserade mekanismerna, och Sverige driver på för att utveckla detta arbete.

En konkret och viktig fråga inför Warszawa var även revideringen av CDM-regelverket, alltså regelverket för clean development mechanism. Det är viktigt att trovärdigheten och miljöintegriteten är hög samtidigt som dessa projekt ska kunna leverera utsläppsminskningar – och gärna mer utsläppsminskningar än i dag.

Prot. 2013/14:42
9 december

Svar på
interpellationer

Avgiften från CDM-projekten som går till FN:s globala anpassningsfond är också en viktig del. Men det grundläggande problem vi ser i dag och som gör att önskvärd finansiering till Anpassningsfonden uteblir är att vi behöver få mer fart på global utsläppsminskning och därmed ökad efterfrågan på CDM-projekt. Då skulle intäkterna till Anpassningsfonden öka. Att ändra storleken på avgiften är inte en lösning på det problemet. Det skulle ta väldigt lång tid.

Anf. 79 JENS HOLM (V):

Herr talman! Jag ställde min interpellation före klimattoppmötet i Warszawa men eftersom miljöministern tyvärr blev sjuk kunde vi inte ha debatten då. Jag respekterar det men ville förtydliga för dem som läser interpellationen att den alltså formulerades *inför* klimattoppmötet i Warszawa för att jag ville veta vad regeringens politik i dessa viktiga frågor var.

Debatten är dock minst lika viktig i dag, för klimatförhandlingarna fortsätter. Klimatfinansieringen, att rika länder ska föra över pengar till fattiga länder som drabbas av våra utsläpp, är kanske den helt avgörande frågan i klimatförhandlingarna, åtminstone mellan nord och syd.

Miljöministern säger att vi i Sverige redan uppfyller våra förpliktelser eftersom vi tar en del av klimatfinansieringen från det ordinarie biståndet. Vi har ändå ordinarie bistånd upp till 0,7 procent, menar Lena Ek. Det är ett resonemang som många utvecklingsländer, forskare och andra inte delar. De menar att nya och additionella medel ska vara just nya och additionella. Det ska vara utöver biståndsbudgeten.

Världens bistånd ligger i dag på ungefär 135 miljarder US-dollar. Det är ordinarie bistånd som går till fattigdomsbekämpning, malariebekämpning och andra saker. Tänk om alla länder skulle resonera som Lena Ek gör och använda pengar från biståndsbudgeten.

År 2020 ska det totala klimatbiståndet vara minst 100 miljarder dollar. Det har man slagit fast i de internationella förhandlingarna. Det är alltså ungefär lika mycket som dagens ordinarie bistånd på 135 miljarder dollar. Men ingen skulle väl acceptera att vi tar nästan allt bistånd och kallar det för klimatbistånd, utan det behövs nya och additionella medel.

Jag söker fortfarande med ljus och lykta efter dessa pengar hos regeringen men misstänker att man prioriterar ensidiga skattesänkningar för inte minst höginkomsttagare. Regeringen har sänkt skatterna i Sverige med mer än 100 miljarder kronor de senaste sju åren, och då har man inga pengar kvar till de fattiga som drabbas av våra utsläpp.

På många klimattoppmöten har man talat om alternativa finansieringskällor för utvecklingsländerna. Man ska inte bara ta pengar från statsbudgeten utan hitta nya sätt att mobilisera pengar till utvecklingsländerna.

Det har spelats in konkreta förslag från flera länder, till exempel att man ska ha en avgift på internationella transaktioner, en så kallad Tobin-skatt, och att man ska öronmärka pengarna från EU:s utsläppshandel. Det senare gör Finland numera, och Tyskland gör det sedan tidigare. Dessa intäkter ska gå till klimatåtgärder. Man kan göra andra saker också.

Vilka konkreta nya och kreativa finansieringskällor har Sverige spelat in inför de internationella klimattoppmötena?

Jag undrar också: Att man ska höja EU:s målsättning till att minska utsläppen med 30 procent, är det ovillkorat av vad andra länder gör?

Prot. 2013/14:42
9 december

Anf. 80 Miljöminister LENA EK (C):

Herr talman! På COP 19 förhandlades ett flertal frågor rörande klimatfinansiering, såsom arbetsprogrammet för långsiktig finansiering, stående kommittén för finansieringsfrågor, rapport från och vägledning för den gröna fonden, FN:s miljöfond och så vidare.

Finansieringsfrågorna utpekades som avgörande på mötet. Sverige lämnade besked om sin beredskap att bidra med ca 300 miljoner kronor under 2014 till den gröna klimatfonden förutsatt att den har kommit i gång, att reglerna finns på plats, att det finns konto och kontroll och att den ser ut att bli effektiv – och jag tror att den kan bli det.

Låt oss stanna ett ögonblick vid de 300 miljonerna till den gröna fonden, som var psykologiskt viktiga under klimatkussionerna i Warszawa.

På Köpenhamnmötet beslutades två saker, som vi ofta förbiser när vi talar om de klimatiförhandlingarna. Den ena var att sätta upp den gröna klimatfonden, och det andra var snabbstartsf finansiering. Snabbstartsf finansieringen skulle handla om ett antal miljarder under tre år. Den perioden har gått ut. Det var dock tydliga pengar på bordet till de fattiga länderna, och det är tydliga besked som efterfrågas i detta sammanhang. Det ger jag Jens Holm alldeles rätt i.

Jag hittar inget om den gröna klimatfonden i er budgetmotion, men det kan Jens Holm kanske återkomma till i sitt nästa inlägg så vi får höra vad Vänsterpartiet vill när det gäller denna fond.

Ett annat löfte var att 100 miljarder US-dollar från olika källor ska finnas på plats 2020. Det är ganska komplicerat. Det är ett mått på förtroende att Sverige i den kommitté som förhandlar om detta har posten som vice ordförande och ett mått på att Sverige ses som ett konstruktivt land när det gäller dessa svåra frågor.

Förutom att vi har förlängt en del snabbstartspengar så att det har funnits mer än svenska regeringen lovade i Köpenhamn ser det enligt preliminära Sidauppgifter ut att bli ungefär 2 ½ miljard år 2013 som lämnas plus de 300 miljonerna till den gröna fonden.

Det är viktigt att vi följer de internationella regler som finns om att alla bör lämna 0,7 procent av bni. Låt oss fundera på hur det skulle se ut i världen om alla länder uppfyllde 0,7-procentsmålet. Då skulle vi inte behöva ha några finansieringsdiskussioner, för då skulle den finansiering som behövs finnas på plats.

Det som blir över av biståndet upp till 1 procent, som Sverige har, både kan och bör enligt de OECD-regler som finns ha flera syften. Ska vi exempelvis få ned siffrorna för spädbarnsdödlighet handlar det om rent vatten. Men man uppnår inte rent vatten i fattiga länder utan att samtidigt jobba med klimatfrågorna. Det är en kort förklaring till varför dessa saker hänger ihop.

Att denna diskussion blir tuff beror på brist på pengar i de fattiga länderna, för många länder ger ytterst lite bistånd och bidrar inte till FN:s fonder. Den otroligt viktiga Anpassningsfonden, till exempel, har i stort sett finansierats av Sverige och Finland, vilket är tråkigt.

Svar på
interpellationer

Anf. 81 JENS HOLM (V):

Herr talman! Jag kan instämma i att det finns andra länder som är sämre än Sverige, om vi säger så. När det gäller bidrag till Anpassningsfonden är Sverige det land som har gett mest, och det tycker jag absolut är bra.

Sverige har en hög trovärdighet i både bistånds- och klimatsammanhang. Men jag är rädd för att denna trovärdighet nu håller på att naggas i kanten. Det tycker jag att den gör i synnerhet när vi gör våra klimatfinansieringar och när vi tar från det ordinarie biståndet för att göra klimatfinansieringar i utvecklingsländer.

Jag säger så här, Lena Ek: Vad anser Lena Ek? Tycker hon att klimatfinansiering ska vara utöver biståndsbudgeten, eller är det bra som det är nu? Kan jag få ett rakt svar på den frågan? Det vore klädsamt.

Då kan ni få ett svar från mig också. Jag och Vänsterpartiet tycker att klimatfinansiering ska vara utöver biståndsbudgeten. Jag fick en fråga från miljöministern om vad Vänsterpartiet säger om den gröna fonden. Vi avsätter 4 miljarder kronor för de närmaste tre åren i klimatfinansiering. Det ska vara bilateral och multilateral klimatfinansiering. Bilateral klimatfinansiering betyder att vi ger direkt till enskilda länder för deras arbete med att minska utsläppen och anpassa sig till det förändrade klimatet. Multilateral klimatfinansiering innebär att vi ger till exempel till den gröna fonden, till Anpassningsfonden och till andra internationella klimatfonder.

Vi har inte sagt exakt hur mycket varje land ska göra. Det gör man inte i en oppositionsbudget; så detaljerad är man inte. Men jag kan lova Lena Ek att den dag vi kommer till makten och får ansvar för klimatfinansieringsfrågor kommer det att finnas nya additionella klimatmedel. Vi tar inte från biståndsbudgeten.

Kopplat till detta skulle jag vilja upprepa min fråga om andra finansieringsmöjligheter. Om nu Lena Ek har lite problem med att få gehör från Anders Borg när det gäller att hitta nya klimatpengar kan man i alla fall driva att man ska hitta nya finansieringsmekanismer. Man kan till exempel göra som Finland annonserade nere i Warszawa. Både du och jag, Lena Ek, hörde att de berättade att de numera öronmärker intäkterna från EU:s handelssystem med utsläppsrätter och att allting ska gå till internationellt klimatarbete. Tyskland öronmärker också intäkterna från EU:s utsläppshandelssystem till klimatåtgärder – både nationella och internationella.

Varför kan inte Sverige göra samma sak? Det undrar jag. Och vad har Sverige egentligen svarat på en så kallad Tobinskatt – en avgift på internationella valuta- och kapitaltransaktioner – och att åtminstone en del av dessa pengar skulle kunna gå till klimatåtgärder? Är det bra eller dåligt? Vad anser regeringen? Och vad anser regeringen om andra så kallade kreativa finansieringsmekanismer? Jag hör många länder som uttalar sig i dessa frågor, men jag hör ingenting från Sverige. Det tycker jag är märkligt.

Jag ställde också en konkret fråga. Jag tycker att det är välkommet att Lena Ek säger att Sverige numera driver på för att EU ska skärpa sitt minskningsmål från 20 procent till 30 procent inom unionen. Det är jättebra. Jag har bara en rak fråga till Lena Ek. Innebär detta att EU ska minska sina utsläpp med 30 procent oberoende av vad andra aktörer gör?

Eller är det återigen ett villkorat mål där andra länder måste ta första steget och minska sina utsläpp lite mer för att EU ska röra på sig?

Prot. 2013/14:42
9 december

Anf. 82 Miljöminister LENA EK (C):

Herr talman! När det gäller new and additional resources och när det gäller hela den kombination som man anger ska finnas till 2020 är det bara att följa förhandlingarna i den FN-arbetsgrupp som har jobbat med detta. Där finns ett stort antal förslag på bordet från olika länder, och där är Sverige med och försöker genom sitt vice ordförandeskap hitta bra beslutsunderlag. Det handlar om att komma fram till en gruppering av nya åtgärder som kan fungera utan att indirekt straffa utvecklingsländer som lite försiktigt kan börja få en utrikeshandel, som lite försiktigt kan börja få en finansiell sektor och som lite försiktigt börjar få ett utbyte med andra länder.

Jag tror personligen inte att det är där internationella avgifter ska sättas in, utan man måste vara noga med att det hela gynnar utvecklingsländernas arbete för att just utvecklas. Det finns en form som jag kan tänka mig, där man har kommit ganska långt i olika länder och där underlaget något så när börjar stabiliseras. Jens Holm försöker nu tvinga fram besked. Vi ska vara på det klara med att vi deltar i en förhandling där resultatet ska vara klart 2020 och där Sverige är med och driver på och är med och leder arbetet. Det gäller att få FN:s alla olika medlemsländer med sig, så det är ett oerhört komplicerat förhandlingsarbete.

Många gånger ser vi inom biståndssektorn att när man går in med biståndspengar kan man ibland dra med sig andra privata investeringar. Det kan gälla i alternativ energi, till exempel, det kan gälla i matproduktion eller det kan gälla i uppvärmnings- och kokmöjligheter för fattiga kvinnor. Det finns många olika sådana exempel där lönsamheten inte finns men där det kanske blir lönsamt. Då drar man in kapital och verksamhet i utvecklingsländerna genom att man lägger en startpeng eller någonting som gör att det efter ett par år finns en lönsamhet eller kanske bara en sådan sak som en trygghet och en garanti i investeringen.

Jag tror att detta arbetssätt kan vara bra också när det gäller klimat. När man håller på med dessa frågor handlar det inte hela tiden om att lämna pengar. Det behövs, det är bra och det är viktigt. Men det handlar också om kapacitetsuppbyggnad i dessa länder. Det handlar om att de ska kunna ta emot, använda och bygga plattformar för att själva sedan köra utvecklingsprojekt av olika slag. Därför tror jag att det i många fall är bra just med kombinerade projekt med låne- och garantiinstrument på de sätt som nu utvecklas. Det är många gånger länder som Sydafrika, till exempel, som driver utvecklingen av hur sådana här åtgärder ska se ut.

Efter att ha hållit på med biståndsfrågor ända sedan jag var 18 år – det börjar bli några år vid det här laget – tycker jag att fattigdomsbekämpningen och de mänskliga rättigheterna är oerhört viktiga. Det är kanske egentligen basen för vad vi gör på biståndssidan. Men det går inte att nå våra mål om fattigdomsbekämpning, om att minska spädbarnsdödlighet eller om att öka kvinnors rättigheter om vi inte samtidigt jobbar med miljöfrågorna på ett konstruktivt sätt. Detta hänger ihop väldigt mycket. Det kan handla om sådana saker som kvicksilver, klimat och rent vatten i sammanhanget.

*Svar på
interpellationer*

Därför tycker jag att de regler som OECD har när det gäller det som ligger över 0,7-procentsnivån och upp till enprocentsnivån ska kunna vara både biståndsvänliga – om jag använder det uttrycket – och klimatvänliga. Så måste det många gånger vara för att man ska kunna arbeta förebyggande och hjälpa människor att inte återigen hamna i katastrofala situationer vid torka eller översvämningar.

Anf. 83 JENS HOLM (V):

Herr talman! Då fick vi alltså besked om att det inte ska finnas några pengar utöver biståndsbudgeten till klimatbistånd, till fattiga länder och till de internationella klimatfonderna. Jag har sett centerpartister skriva debattartiklar och hört dem uttala sig i precis motsatt riktning. Men miljöminister Lena Ek har sagt att det får räcka som det är. Det tycker jag är synd.

Jag tycker också att det är synd att vi inte får tydligare besked från miljöministern när det gäller nya kreativa finansieringsmekanismer. Ni har suttit vid makten i sju år, Lena Ek. Nog borde du kunna säga någonting mer konkret än vad du har sagt hittills. Det är jättebra att Sverige sitter i förhandlingsgrupper på de internationella klimatmötena, men om man ska sitta på dessa möten borde man väl ha någonting med sig. Man borde kunna räcka upp handen och säga: Ja, vi inför en avgift på internationella valutatransaktioner. Ja, vi inför en avgift på att ta upp fossila energikällor. Vi lovar att vi öronmärker alla våra intäkter från handelssystemet med utsläppsrätter. Någonting konkret borde väl ändå den svenska regeringen ha att komma med.

Jag fick inte svar på den otroligt viktiga frågan om EU:s utsläppsmål. Det är jättebra att Sverige driver på för att EU ska skärpa sitt utsläppsmål så att utsläppen minskar med minst 30 procent till 2020. Men Lena Ek, är det villkorat så att ni kräver att andra länder måste ta det första steget? Eller är det ett ovillkorat bud från den svenska regeringen?

Jag tycker att vi har fått besked här om att det inte finns några nya additionella klimatmedel från den svenska regeringen. Det tycker jag är synd. Men i ljuset av att den borgerliga regeringen väljer att sänka skatterna för höginkomsttagare är det ganska logiskt. Då finns det inte så mycket pengar kvar åt dem som drabbas här och nu av våra utsläpp. Det behövs en ny klimatpolitik här i landet.

Anf. 84 Miljöminister LENA EK (C):

Herr talman! Tack för diskussionen runt ett viktigt område, Jens Holm! Men jag tycker inte om när du lägger ord i min mun med besked om det ena eller det andra. Jag har fört ett resonemang om hur biståndet ser ut, om OECD:s regler och om hur vi arbetar med de bruttolistor som ligger i den arbetsgrupp där Sverige har fått förtroende att vara med och leda arbetet.

Det är klart att man kommer dit med underlag, men i början på en sådan här förhandling, i ett sådant svårt läge som det är nu och när det fortfarande är flera år tills det ska vara klart och man ska ha alla med sig i ett FN-system, är det ytterligt ovist att binda upp sig vid olika saker. I dagens läge förhandlar vi bruttolistor. Vi försöker hitta underlag, vi försöker få fram de förslag som finns och vi försöker få så många som möj-

ligt med oss. Vi har fullständigt klart för oss vad det är som behöver komma fram och vilka löften som är givna till de fattiga länderna.

Det är så som förhandlingar i FN-systemet brukar gå till, i alla fall om man vill vara med och se till att de leder till resultat.

Centerpartiet har en annan åsikt och talar för additionella medel. Som minister står jag här och företräder regeringen. De här frågorna diskuteras framöver.

Jens Holm vet precis som jag hur en förhandling i en sådan här arbetsgrupp inom FN-systemet går till. Jag tycker att det är utifrån de förutsättningarna som vi ska diskutera i kammaren.

Överläggningen var härmed avslutad.

Ajournering

Kammaren beslutade kl. 15.22 på förslag av andre vice talmannen att ajournera förhandlingarna till kl. 15.27.

Återupptagna förhandlingar

Förhandlingarna återupptogs kl. 15.27.

16 § Svar på interpellationerna 2013/14:129 och 130 om civil flygplats vid Ärna

Anf. 85 Miljöminister LENA EK (C):

Herr talman! Ärade ledamöter! Ärade åhörare! Lena Sommestad har frågat mig varför det saknas en bedömning av miljöeffekterna av en flygplatslokalisering till Uppsala i regeringens beslut och på vilken grund regeringen har tillbakavisat mark- och miljödomstolen vid Nacka tingsrätts rekommendation att avstyrka kommersiell flygverksamhet. Hon har vidare frågat mig hur det faktum ska tolkas att Försvarsmakten undantas från kravet på att redovisa alternativ lokalisering av ny, kommersiell flygfart när detta krav ställs på andra aktörer. Slutligen har Lena Sommestad frågat mig om storleken på de ekonomiska samordningsvinsterna för Försvarsmakten av ett utökat kommersiellt flyg på Ärna.

Jacob Johnson har frågat mig vilka konkreta åtgärder jag avser att vidta för att regeringens beslut att tillåta civil flygtrafik vid Ärna inte ska bidra till ökad negativ påverkan på miljö och klimat.

Uppsala flygplats, Ärna, används för försvarets incidentberedskap, transportflyg och viss helikopterverksamhet. Flygplatsen ska dessutom kunna användas som tillfällig bas vid en beredskapshöjning. Flygplatsen utgör även en stödresurs till det civila samhället i form av möjlig landningsplats för ambulans- och polisflyg samt som bas för Akademiska sjukhusets intensivvårdshelikopter.

Prot. 2013/14:42
9 december

*Svar på
interpellationer*

I budgetpropositionen för 2014 föreslår regeringen att Försvarsmakten får i uppdrag att stödja polisen med helikoptrar för transporter av bland annat polisens nationella insatsstyrka. I den utredning som föregick förslaget lyfts Ärna fram som ett alternativ för tillfällig basering av helikopterstödet. Detta skulle kunna bli aktuellt vid insatser för att skydda kritisk infrastruktur som till exempel kärnkraftsanläggningen i Forsmark.

Ärna är i dag en av få rent militära flygplatser i Sverige. I syfte att kunna bedriva även kommersiell linjeflygverksamhet på flygplatsen ansökte Försvarsmakten om tillstånd enligt miljöbalken till befintlig verksamhet och tillkommande linjeflygverksamhet hos miljöprövningsdelegationen vid Länsstyrelsen i Uppsala län. Miljöprövningsdelegationen gav Försvarsmakten tillstånd enligt miljöbalken till sökt flygplatsverksamhet den 17 mars 2010. I beslutet anges 19 villkor för tillståndet. De berör bland annat buller, klimat och utsläpp till luft, utsläpp till yt- och grundvatten samt kontroll. Efter en provotid kommer ytterligare villkor att föreskrivas för in- och utflygningsvägar för det civila flyget, dagvattenutsläpp i Fyrisån, uppsamling av glykol samt för belägenheten och utformningen av stationsområdet för det civila linjeflyget. Under provotiden ska Försvarsmakten genomföra kompletterande utredningar. Möjlighet att fastställa ytterligare villkor om bland annat bulleråtgärdernas utformning och dimensionering, eventuella ytterligare åtgärder för hantering och omhändertagande av glykol och avseende spillvattennätet eller reningsanläggningarna har överlåtits åt tillsynsmyndigheten. Tillståndsbeslutet har överklagats till mark- och miljödomstolen som med eget yttrande överlämnat ärendet till regeringen för prövning, eftersom det rör Försvarsmakten och därmed är obligatoriskt.

Ärna är den enda rimliga lokaliseringen av den befintliga militära verksamheten utifrån de beslut som riksdag och regering har fattat. Genom att upplåta Ärna även för kommersiell linjeflygfart kan bansystemet och andra anläggningar på flygplatsen användas på ett för samhället sammantaget mer effektivt sätt. En samlokalisering av militär och civil flygverksamhet på Ärna kan ge stora samordningsvinster. Samutnyttjande av detta slag finns redan på Ronneby och Luleå Kallax, vilka båda är militära flygplatser upplåtna för civil flygtrafik. På motsvarande sätt är Visby en civil flygplats upplåten även för militär trafik.

Om en kommersiell linjeflygfart etableras på Ärna kan redan gjorda infrastrukturinvesteringar utnyttjas av både försvaret och en civil operatör. Det innebär också att staten kan dela kostnaderna med en privat aktör. Regeringen har haft att väga olika allmänna intressen mot varandra. De samordningsfördelar som Försvarsmakten anför har vägt mycket tungt. Vid en samlad bedömning har regeringen funnit att överklagandena bör avslås vilket innebär att miljöprövningsdelegationens tillstånd och villkor gäller. Det är nu upp till regionala och lokala aktörer att i samverkan med ansvariga myndigheter följa upp att verksamheten bedrivs på ett ur miljösynpunkt godtagbart sätt.

Jag är övertygad om att våra tillstånds- och tillsynsmyndigheter hanterar frågorna i enlighet med miljöbalkens krav och på ett sätt som tillgodoser alla berörda intressen. Jag finner därför i nuläget ingen anledning att vidta några ytterligare åtgärder.

Herr talman! Jag vill tacka miljöministern för svaret. Jag hade dock hoppats på lite större tydlighet och undrar fortfarande varför regeringen inte har motiverat sitt beslut ur miljösynpunkt. Precis som i regeringsbeslutet handlar det framför allt om Försvarsdepartementets perspektiv. Vad är skälen till att regeringen anser att kommersiellt flyg på Ärna kan tillåtas enligt miljöbalken, trots att miljödomstolen gör en helt annan bedömning?

Det som står på spel i ärendet är miljön och framtiden för Uppsala som är Sveriges fjärde största stad, en stad där kommunstyrelsen förgäves har vädjat till regeringen om att slippa en femdubbling av den kommersiella trafiken precis vid stadsgränsen.

I Uppsala har vi 20 minuters tågresor till Arlanda som är Sveriges största flygplats; vi behöver inte civilt linjeflyg närmare än så. Det viktiga för Uppsalaborna är att skydda livsmiljön från buller, föroreningar och klimateffekter. Riktigt viktigt är också att skydda dricksvattnet i Uppsalaåsen som är ett av Sveriges största grundvattenmagasin. Ärna ligger i skyddszonen för Uppsalaåsens vattentäkt, och bara det hade varit skäl nog att upphäva tillståndet för kommersiellt civilflyg på Ärna.

Helt nyligen upptäcktes nya giftiga ämnen i Uppsalas grundvatten. Med all sannolikhet kommer de, enligt Uppsala Vatten, just från Ärna. Marken vid Ärna har släppt igenom de giftiga ämnena som sedan har spridits vidare till grundvattentäkten. I det här läget är det närmast obegripligt att regeringen vill utöka en flygverksamhet som redan rymmer så stora risker.

Jag vill återknyta till ett par av de frågor jag ställde i min interpellation men inte fick riktigt tydliga svar på. Det gäller skälen till att regeringen helt avvisar de argument som miljödomstolen förde fram.

För det första: Miljödomstolen underkänner den miljökonsekvensbeskrivning som ligger till grund för ansökan. Hur kan regeringen då ge klartecken? Anser miljöministern, till skillnad från miljödomstolen, att miljökonsekvensbeskrivningen uppfyller de krav som ställs i miljöbalken?

För det andra: Ett av regeringens huvudargument är att Ärna är den enda rimliga lokaliseringen, men miljödomstolen har en helt annan uppfattning. Domstolen menar att det är fel att utgå från att Ärna är den enda möjliga lokaliseringen, och det är fel av flera skäl. Kommersiellt flyg är en helt ny verksamhet. Den är mer omfattande än tidigare verksamhet. Den har större miljöeffekter, och den har ett annat ändamål och annan finansiering. Eftersom verksamheten ska prövas som ny ska alternativa lokaliseringar utredas.

Samlokalisering kan vara ett argument för en viss plats, säger miljödomstolen. Men bara om platsen över huvud taget är lämplig, och det gäller inte Ärna. Lokaliseringsutredningen som har gjorts för Ärna uppfyller helt enkelt inte lagens krav.

Hur kan regeringen acceptera samlokalisering som huvudargument när miljödomstolen gör klart att argumentet inte håller?

Som Uppsalabo hade jag förväntat mig ett väl underbyggt och väl motiverat regeringsbeslut. Det har vi tyvärr inte fått. Jan Darpö, professor i miljö rätt i Uppsala, gör bedömningen att regeringsbeslutet är så bristfälligt att det troligen upphävs av Högsta förvaltningsdomstolen om det

överklagas, därför att det helt enkelt inte uppfyller den grundläggande motiveringsskyldigheten som finns i svenskt rättssystem. Det räcker inte att regeringen säger vad man har bestämt; man måste också, med hänvisning till miljöbalken, förklara varför.

Miljöministern, jag frågar än en gång: Hur motiverar regeringen sitt beslut att tillåta kommersiellt flyg i linjetrafik på Ärna ur miljösynpunkt?

Anf. 87 JACOB JOHNSON (V):

Herr talman! Tack för svaret, miljöministern!

Klimatfrågan är en av mänsklighetens kanske största utmaningar. Vi vet att utsläppen av fossil koldioxid måste fhasas ut inom en generation. Vi kan begränsa utsläppen genom lagstiftning och ekonomiska styrmedel. Principen att förorenaren ska betala bör gälla. Det kan man göra genom till exempel koldioxidbeskattning. Men flyget är orimligt nog befriat från beskattning av sitt flygbränsle på grund av en gammal internationell överenskommelse efter andra världskriget. Därför är det viktigt att ansökningar om nya flygplatser och utökad flygtrafik provas desto noggrannare.

Herr talman! Jag finner det därför anmärkningsvärt att regeringen med miljöminister Lena Ek i spetsen har godkänt civil kommersiell flygverksamhet vid Ärna militära övningsfält omedelbart norr om Uppsala tätort. Beslutet är anmärkningsvärt av flera skäl.

Till att börja med har mark- och miljödomstolen sagt nej då de anser att det finns risk för att civilflyg vid Ärna kan medföra påtaglig påverkan på miljön och orsaka omfattande störningar.

Beslutet är också mycket anmärkningsvärt eftersom majoriteten i Uppsala kommunstyrelse nyligen vände sig till regeringen för att få ett nej till den civila flygplatsen, bland annat därför att en sådan motverkar kommunens egna miljömål. Ett av de partierna var för övrigt Centerpartiet.

Beslutet är också särskilt anmärkningsvärt eftersom regeringen inte motiverar sitt beslut vad gäller effekterna på klimat och miljö. Det framgick också klart av ministerns svar i dag att huvudargumentet för regeringens godkännande är samordningsvinsterna och att redan gjorda infrastrukturinvesteringar utnyttjas.

Det kan därför finnas skäl att påminna om miljödomstolens yttrande i denna del: "Även om en samlokalisering med Försvarsmaktens verksamhet kan innebära samordningsvinster är detta inte ett skäl att ställa lägre krav på den kommersiella verksamheten än vad som skulle göras vid en miljöprövning av enbart sådan verksamhet. — — — Försvarsmaktens verksamhet finansieras med offentliga medel och bedrivs med utgångspunkt i försvarsmässiga överväganden. Av dessa skäl... måste militär och kommersiell verksamhet bedömas separat, och det som anförts om eventuella ekonomiska fördelar kan inte på ett avgörande sätt påverka prövningen", skriver miljödomstolen.

Man kan bara konstatera att regeringen går tvärse mot miljödomstolen i detta avseende. Som miljöministern själv säger i sitt svar: "De samordningsfördelar som Försvarsmakten anfört har vägt mycket tungt", det vill säga varit helt avgörande. Det är inte miljön utan dessa samordningsfördelar som avgjort.

Regeringen har i sitt beslut alltså inte prövat miljödomstolens uttalande att en civil flygplats vid Ärna får en betydande påverkan på miljön där. Det är mycket anmärkningsvärt. Men det ligger, tycker jag tyvärr, i linje med den debattartikel av miljöminister Lena Ek och försvarsminister Karin Enström som publicerades i Upsala Nya Tidning för någon tid sedan och där ordet ”miljö” endast fanns med som en del av miljöministerns titel.

Hur ser miljöministern på att försvarets samordningsfördelar av regeringen så tydligt överordnats kraven på en god lokal miljö, klimatomställningen och Uppsala kommunstyrelsens hemställan om att inte medge etablering av lågprisflyg vid Ärna?

Anf. 88 AGNETA GILLE (S):

Herr talman! Jag känner att jag som boende i Uppsala län vill kommentera detta lite grann och tala om reaktionerna på beslutet.

Vi som är engagerade i den här frågan har följt regeringens ärendeförteckning inför varje torsdag – den släpps onsdag kväll – för att se när regeringsbeslutet skulle fattas, eftersom vi inte fått några informationer innan. Vi kände att det var viktigt att få ta del av underlaget till regeringens beslut.

Vi var väldigt förvånade när vi morgonen den 14 november öppnade Upsala Nya Tidning och fick ta del av en debattartikel där det stod att regeringen hade tagit beslut om Ärna. Före regeringssammanträdet gick alltså de två ministrarna ut i en debattartikel med det beskedet. Det är en mycket märklig hantering, känns det som, allra helst för oss som följer frågan.

Jag har följt de kommentarer som kommit efter miljöministerns debattartikel. Det är få debattartiklar som har fått så många kommentarer, ska jag säga till ministerns ära. Ofta försvinner debattartiklar ut utan att man noterat dem, men den här artikeln har verkligen fått effekt. Det är väldigt många som har kommenterat den. Kommentarererna går ut på att miljöministern är utan miljö, att det är ett bedrövligt och omoraliskt beslut, att det är vansinne och så vidare.

Miljöministern har kanske missat att läsa de här kommentarerna. Jag tänkte därför vidarebefordra några frågor som ställts av Pontus Larsson.

Bästa miljöminister! Dessa argument håller inte. Miljödomstolen tillstyrkte befintlig militär och befintlig civil verksamhet i sitt yttrande. De ifrågasatte däremot tydligt att samlokalisering skulle vara ett argument för utökat civilt linjeflyg. De bekräftade att Försvarsmaktens miljökonsekvensberedning hade stora brister, lokaliseringsutredningen i synnerhet. Menar du verkligen att regeringens beslut nu är förenligt med miljöbalken och att miljödomstolen hade fel? Vilket underlag har då regeringen som inte miljödomstolen hade? Tack på förhand för ett tydligt svar!

Pontus Larsson har inte fått något svar i kommentarsfältet, så jag får vara hans röst här och nu. Jag återkommer i nästa inlägg med ytterligare en fråga.

Anf. 89 Miljöminister LENA EK (C):

Herr talman! I en regering behöver man väga in faktorer från olika delar av samhället. Reglerna om miljökontroll i och runt Ärna finns i det tillstånd som givits. I tillståndsbeslutet föreskrivs 19 villkor. Utöver det

första så kallade allmänna villkoret handlar fyra villkor om buller, fyra om klimat och utsläpp till luft, sju om utsläpp till yt- och grundvatten och tre om kontroll.

Jag förstår naturligtvis att det finns mycket diskussion och att människor är bekymrade, som vid all verksamhet som inbegriper industriell aktivitet eller försvarets aktiviteter. Det har jag full förståelse för. Därför är det också så att länsstyrelsen och dess miljöprövningsdelegation efter en provotid kommer att föreskriva ytterligare slutliga villkor som handlar om in- och utflygningsvägar för det eventuella civila linjeflyget. Det handlar om utsläpp via dagvatten till Fyrisån, som någon nämnde, och om uppsamling av glykol. Det handlar också om utformningen av stationsområdet för det eventuella civila linjeflyget och dess belägenhet.

Under provotiden ska Försvarsmakten dessutom genomföra kompletterande utredningar i dessa frågor. Miljöprövningsdelegationen har beslutat att fyra provisoriska föreskrifter ska gälla under provotiden. Här finns alltså miljövillkor, kontroll och provotid. Här finns också krav på Försvarsmakten.

Sedan har länsstyrelsen och miljöprövningsdelegationen överlåtit åt tillsynsmyndigheten att fastställa villkor för bland annat bulleråtgärdernas utformning och dimensionering, ytterligare eventuella åtgärder för hantering eller omhändertagande av glykol och ytterligare eventuella åtgärder avseende spillvattennät eller reningsanläggningar. Det finns alltså ett stort antal miljövillkor som ska vara uppfyllda av Försvarsmakten.

Beslut om hur man ska utveckla flygplatsen fattas sedan lokalt och regionalt. Det handlar väldigt mycket om hur man använder det kommunala planeringsmonopolet. Uppsala kommun har möjlighet att själv besluta på vilket sätt man ska styra den eventuella utbyggnaden av Ärna.

När regeringen fattar beslut tittar vi naturligtvis på de grundläggande 19 miljövillkoren, som jag har redogjort för, den kontroll som finns och det som ska göras utöver detta.

Försvarsmaktens argument väger alltid väldigt tungt i sådana här sammanhang. Är Försvarsmakten inblandad i ett tillståndsärende ska det med automatik hänvisas till regeringen för att man ska kunna göra en sammanvägning mellan olika former av riksintressen och andra intressen.

I budgetpropositionen föreslår regeringen att Försvarsmakten får i uppdrag att stödja polisen med helikopter för transporter av bland annat polisens nationella insatsstyrka. I den utredning som föregick regeringens förslag i budgetpropositionen lyftes Ärna fram som ett alternativ för tillfällig basering av helikopterstödet, vilket skulle kunna bli aktuellt vid insatser för att skydda kritisk infrastruktur, till exempel kärnkraftsanläggningen i Forsmark, någonting som jag tror är oerhört viktigt också för människor som bor i Uppsala och Uppsalaregionen.

Anf. 90 LENA SOMMESTAD (S):

Herr talman! Jag tackar miljöministern för svaret. Miljöministern talar nu om miljö, och det är väldigt bra, eftersom det inte har talats om miljö tidigare när regeringen berättat om varför man beslutat som man gjort med Ärna.

Det som miljöministern hänvisar till är länsstyrelsens villkor. Sedan länsstyrelsen fattade sitt beslut 2010 har dock miljödomstolen underkänt länsstyrelsens beslut; man vill att det ska upphävas. Det som vi har frågat

efter gång på gång är att regeringen ska förhålla sig till det som miljödomstolen har sagt. Det har regeringen inte gjort, och det gör inte Lena Ek i dag heller. Det tycker jag är ett stort bekymmer.

Det ska självklart göras avvägningar. Ett ärende av det här slaget ska precis som Lena Ek säger gå till regeringen eftersom det berör Försvarsmakten. Min bild är att Försvarsdepartementet tycks ha haft all makt över ärendet.

Även om det ska göras avvägningar mellan olika allmänna intressen, som miljöministern säger, är det i grunden ett ärende om tillåtlighet enligt miljöbalken. Det måste vara miljöbalkens bestämmelser som gäller. Regeringen måste förhålla sig till miljöbalkens bestämmelser när den fattar beslut.

Det finns skäl att i dag fråga vad som egentligen är förvarets intressen, varför de är så tunga och varför de ska väga så tungt. Samordningsfördelarna har vi hört talas om.

Jag frågade i min interpellation och jag frågar igen: Var finns de underlag som visar hur stora samordningsfördelarna är som man nu hänvisar till? Vi vet inte hur stora de är. Mark- och miljödomstolen påpekar att den uppgiften saknas.

Vi får nu höra att det är det absolut tyngsta argumentet att det finns samordningsfördelar som uppenbarligen väger tyngre än de oerhört tunga miljöintressen som Uppsalaborna hävdar och mark- och miljödomstolen har hävdad.

Min fråga till miljöministern är om miljöministern har tagit del av några beräkningar som visar hur stora samordningsfördelarna egentligen är på Ärna i form av kostnadsbesparing för försvaret och effektivitetsvinster i samhället.

Handlar det också om miljömässiga besparingar och resurshushållning? Vad handlar det egentligen om? Det vet vi inte. På vilket sätt skulle det kunna uppväga de väldigt stora miljörisker som Uppsalaborna nu utsätts för?

Jag skulle också gärna vilja veta hur regeringen har resonerat kring frågan vad som är ett försvarsintresse i att starta en kommersiell flygverksamhet i Uppsala.

Räcker det verkligen att försvaret kan spara pengar genom samarbete med en kommersiell privat aktör för att den verksamhet som den kommersiella aktören vill driva på Ärna ska anses vara ett försvarsintresse och dessutom ett allmänintresse av synnerlig vikt? Har regeringen diskuterat den frågan?

Det är unikt att Försvarsmakten företräder inte bara försvaret som allmänintresse i ärendet utan också ett enskilt bolags intresse, Uppsala Airport AB:s. Det har heller aldrig förekommit tidigare att försvaret samarbetar med en privat aktör som på det sättet får en gräddfil in i miljöprövningen.

Jag undrar om miljöministern tycker att det är rimligt att klassa den privata verksamhet som Uppsala Airport planerar som ett allmänintresse av synnerlig vikt. Min bedömning är att regeringen på det sättet kan öppna en farlig väg.

Det finns en stor respekt för att försvaret har en särskild tyngd, att försvaret också har en särskild tyngd när det gäller miljöprövningen och

Prot. 2013/14:42
9 december

*Svar på
interpellationer*

att man gör särskilda avvägningar när det gäller försvarets intressen. Men vad ska Uppsalaborna tro om detta?

Är en privat affärsverksamhet för Uppsala Airport viktigare än skyddet av kommunens grundvattentäkt? Vad ska vi tro i framtiden när vi talar om försvarsintressen? Är det allt som försvaret och dess privata partner sysslar med för att skära på försvarets kostnader?

Anf. 91 JACOB JOHNSON (V):

Herr talman! Miljöministern upprepar sitt icke-svar vad gäller mark- och miljödomstolens farhågor om effekterna på klimat och miljö av etablering av lågprisflyg vid Ärna. Hon fortsätter att inte svara på mark- och miljödomstolens argumentering mot denna etablering.

Det är för övrigt anmärkningsvärt att Lena Ek i sitt svar på vår interpellation inte ens redovisar mark- och miljödomstolens argument för att avstyrka etableringen. Det hade varit renhårigt att göra det.

Det känns ärligt talat som att dagens debatt mer förs med försvarsministern och kanske finansministern och inte med landets miljöminister.

Mark- och miljödomstolen avstyrker etableringen därför att den kan medföra påtaglig påverkan på miljön och orsaka omfattande störningar. Det handlar till exempel om hoten mot Uppsalas vattenförsörjning och bullerfrågan.

Ärna är beläget i direkt anslutning till Uppsalaåsen som fungerar som stadens grundvattentäkt och är ett av Sveriges största grundvattenmagasin. Ungefär 95 procent av Uppsalas vattenförsörjning kommer härifrån.

Flygplatsområdet täcks delvis av skyddande lerlager. Men det finns också högriskområden för infiltration. Detaljerade undersökningar av lerlagrens maktighet och förekomst av torrsprickor krävs men saknas i ansökan.

Det gäller i detta sammanhang att vara ytterst försiktig och noggrann och ha ett mycket långsiktigt perspektiv, ett flergenerationsperspektiv, så att inte Uppsalabornas dricksvattenförsörjning hotas. En värdering av vattentäktens värde 1997 slutade till exempel på mer än 1 miljard kronor.

För någon tid sedan kunde man i Uppsalas medier läsa att planeringschefen vid Uppsala Vatten gör bedömningen att en förekomst av det giftiga perfluorerade ämnet PFOS som upptäckts i Uppsalas grundvatten med största säkerhet har sitt ursprung i tidigare brandsläckningsövningar vid Ärna.

Det giftiga ämnet har alltså spridit sig från Ärna ned i Uppsalaåsens grundvatten. Vattenchefen uttryckte också sin förvåning över att regeringen inte tagit hänsyn till denna nya kunskap vid sitt beslut om godkännande av etablering av lågprisflyg vid Ärna.

Det andra stora miljöproblem som finns lokalt när det gäller kraftigt utökad flygverksamhet är bullret. Flygplatsen ligger mycket nära Uppsalas tätort och i synnerhet bostadsområdet Bärby hage.

Som mark- och miljödomstolen konstaterat kommer den nya kommersiella verksamheten att ha avsevärt större omfattning än dagens och medföra mer regelbundna, återkommande och ökade störningar på morgnar och kvällar. Sammantaget bedöms omfattningen femdubblas.

Vi vet från andra flygplatser att personer som utsätts för kraftigt buller på sikt löper risk att få för högt blodtryck. Barn som är särskilt sårbara kan påverkas så att deras inlärningsförmåga påverkas negativt.

Det är återigen mycket anmärkningsvärt att regeringen inte lyssnar på kommunstyrelsens vädjan om att stoppa denna etablering och går emot mark- och miljödomstolens yttrande och undviker att besvara domstolens argument.

Som framgår av ministrernas svar har regeringen inte, trots att den som överordnad Forsvarsdepartementet är ytterst ansvarig för ansökan, för avsikt att vidta åtgärder för att säkerställa den lokala miljön utan överlåter ansvaret på regionala och lokala aktörer.

Återigen är det helt tydligt att miljöintressena underordnas snäva ekonomiska försvarsintressen.

Anf. 92 AGNETA GILLE (S):

Herr talman! Jag fick inte alls något besked från miljöministern vad gäller ärendehantering.

För oss Uppsalabor och länsbor är det en jättestor fråga. Vi känner att regeringen nonchalerade frågan genom att inte ens ha den med på ärendeförteckningen utan gick ut i en debattartikel innan regeringen ens hade fattat beslut. Det känns väldigt tveksamt.

Jag ska säga till miljöministern att jag suttit i Luftfartsverkets styrelse under ett antal år och följt de små flygplatserna runt om i landet och vilka bekymmer det finns och vilka svårigheter det är. Med 19–20 minuter till Arlanda är Uppsala välförsett med att ha nära till flyget. Det finns även närhet till Västerås och Skavsta.

Ingen har ifrågasatt den nuvarande verksamheten vid Ärna med militärflyg och ambulansflyg, miljöministern. Det är viktigt att slå fast att vi inte på något sätt har ifrågasatt det.

Jag går tillbaka till den debatt som uppstod om debattartikeln och de kommentarer som gjordes. Centerpartiet i Uppsala har röstat för att vädja till regeringen att säga nej, och Centerpartiet i regeringen säger ja. Det gör att man ställer sig frågande.

Där skriver en del: Bye bye Centern! Hur var det med miljöfrågorna? I artikeln nämns inte ordet miljö annat än i miljöministrarnas underskrift.

Nej, det krävs en bättre behandling av den här frågan. Vi kräver fortfarande svar av miljöministern.

Anf. 93 Miljöminister LENA EK (C):

Herr talman! Allra först vill jag säga till Agneta Gille att den här frågan följer precis samma hanteringsordning som många andra frågor. Det är inga konstigheter i det.

Jag vill återigen säga att jag förstår människors oro när det gäller all sådan här verksamhet. Samtidigt är det viktigt att Ärna kan fungera, eftersom det handlar om försvarets incidentberedskap, transportflyg och helikopterverksamhet samt att flygplatsen ska kunna användas vid beredskapshöjning. Flygplatsen är en stödresurs till det civila samhället i form av möjlig landningsplats för ambulans- och polisflyg och bas för Akademiska sjukhusets intensivvårdshelikopter.

I det sammanhanget tycker jag också att det är viktigt att flygplatsen ska kunna användas vid insatser för att skydda kritisk infrastruktur vid transporter med polisens nationella insatsstyrka, till exempel till kärnkraftsanläggningen i Forsmark. Det är ett av de viktiga argument som har

förts fram av Försvarmakten och som jag upplever att många människor i regionen runt Forsmark har efterfrågat besked om.

Eftersom det handlar mycket om miljödiskussioner – jag förstår människors oro – vill jag bara tala om vad som gäller i fråga om buller och andra störningar för boende.

Tillståndet har villkor som innebär att buller och andra störningar inte får förekomma under vissa bestämda tider. Där finns också villkor om vilka bullerdämpande åtgärder som ska vidtas. Tillsynsmyndigheten har möjlighet att föreskriva villkor om bulleråtgärders utformning och dimensionering.

När regeringen inte föreskriver nya villkor innebär det att de 19 villkor som är förelagda är de som gäller. Det förutsätter jag att interpellanterna också är medvetna om, så att de inte sprider någon annan uppfattning.

När det gäller klimat och utsläpp i luft framgår det att tillståndet baseras på villkor som innebär att en handlingsplan för att minska utsläppen från de egna marktransporterna ska upprättas. Det ska vara startavgifter som gynnar flygplan som släpper ut mindre kväveoxider och kolväten, liknande de avgiftssystem som finns på civila flygplatser.

När det gäller utsläpp i vatten föreskrivs att Försvarmakten ska göra utredningar och undersöka vad som släpps ut i Fyrisån, och en bedömning ska göras av länsstyrelsen, som sedan ska föreskriva villkor så att det fungerar utan att människor ska behöva vara oroliga. Försvarmakten ska också utreda och ta fram förslag på hur uppsamling av avsningsmedel ska gå till. Länsstyrelsen har att föreskriva villkor om detta.

När det gäller miljöfarliga ämnen framgår det av tillståndet att det är förenat med villkor om hur kemiska produkter ska hanteras, oljefällor anläggas och möjligheter finnas att samla upp föroreningar i samband med olycka eller annan incident så att det inte blir utsläpp till vatten. Det föreskrivs också om skyldighet att undvika kemiska produkter som kan medföra risker för människors hälsa eller miljö om det går att substituera eller ersätta med bättre produkter.

Så kan man fortsätta att gå igenom de olika tillstånden.

Jag vill också påpeka att den allmänna generella regeln naturligtvis gäller, att den som förorsakar skada eller har orsakat en skada på miljön också är ansvarig för att skadan avhjälpas.

På det viset är sammantagen miljöhänsyn tillgodosedd i detta beslut, men sammanvägt mellan miljöhänsyn, de villkor som finns och det som föreskrivs Försvarmakten, som också ska gälla civilflyg, kommunens och regionens möjlighet att använda sina instrument i detta sammanhang och Försvarmaktens behov av att trygga verksamheten vid Ärna. Vi vet att det vid tidigare försvarsbeslut har varit diskussion om den frågan. Jag tycker att det är viktigt med den insatsberedskap som kommer att finnas där.

Anf. 94 LENA SOMMESTAD (S):

Herr talman! Tack, miljöministern!

Jag hör att vi inte får någonting annat än uppräknings av de villkor som länsstyrelsen har ställt för den här verksamheten. Det är självklart att det ska finnas miljövillkor. Problemet är att vi är otrygga med de här

villkoren och att vi är otrygga med hela verksamheten och de risker som den innebär.

Det är bra att man har en skyldighet att städa upp efter sig när man har förorsakat miljöproblem. Tyvärr är det så att när vi har giftiga ämnen i grundvattnet är det inte längre så lätt att städa upp, oavsett om vi vet vem som är ansvarig.

När det gäller Ärna känner alla vi som bor i Uppsala starkt för den verksamhet som finns där och har funnits där länge. Jag är själv till och med född under inflygningsområdet till Ärna, under de stridsflygplan som flög in där. Min familj flyttade en gång till staden just på grund av att försvaret låg där. Det har aldrig varit fråga om något annat än att det har varit en viktig verksamhet som vi alla stöttar.

Det vi nu talar om är ett beslut om att femdubbla verksamheten på Ärna.

Samlokalisering kan innebära olika saker. Vi har redan en samlokalisering på Ärna med till exempel helikopterflyget. Den samlokalisering det nu handlar om är att femdubbla verksamheten med kommersiellt flyg. Det är ett helt orimligt sätt att skära kostnader. Vi saknar fortfarande en redogörelse för att just detta alternativ skulle vara ett så bra sätt att samlokalisera verksamhet på Ärna – ett sätt som Uppsalaborna och Uppsala kommun inte vill ha.

Det här är ett olyckligt beslut på många sätt: olyckligt för Uppsala, olyckligt för förtroendet för svensk miljöpolitik och olyckligt för förtroendet för regeringen.

Det är inte så många miljöbeslut eller förvaltningsbeslut som går upp till regeringen nu för tiden, och därför är det oerhört viktigt att det finns ett förtroende. När regeringen fattar beslut ska det ske på samma sätt och med samma rättssäkerhet som i en domstol. Därför vill vi ha en motivering till att regeringen har fattat ett beslut som på detta sätt går emot miljödomstolen och har fattat det utan argument.

Anf. 95 JACOB JOHNSON (V):

Herr talman! Ministern säger att det är viktigt att Ärna som militärt övningsflygfält ska kunna fungera. Javisst, men det är försvarets eget ansvar. Det är inte ett godtagbart argument att ett lågprisflyg där skulle minska försvarets egna kostnader. Enligt min åsikt har regeringen just godkänt etablering av ett lågprisflyg vid Ärna för att minska försvarets kostnader och låtit detta bli överordnat miljöskäl och lokala demokratiskäl. Det är inte acceptabelt.

Regeringen tar inte hänsyn vare sig till miljödomstolens yttrande, med avstyrkan på grund av risker för påtaglig påverkan och omfattande störningar, eller till att kommunstyrelsens majoritet, inklusive Centerpartiet, motsätter sig etablering.

Försvarsmakten har inte heller, som miljödomstolen påpekat, kunnat visa att det inte finns andra, bättre platser för denna etablering, till exempel Västerås eller Skavsta. Uppsala har ju redan en flygplats på nära håll, nämligen Arlanda.

Uppsalaregionen har däremot väntat länge på en upprustning av järnvägen och ytterligare spår till Stockholm. Det är satsningar som minskar miljöbelastningen och är tidsmässigt fördelaktiga, för att fler tar tåg i stället för bil och tåg i stället för flyg. Det är sådana framtidsinriktade

Prot. 2013/14:42

9 december

Svar på

interpellationer

investeringar som Uppsala-regionen, miljön och klimatet behöver, inte lågprisflyg som ökar klimatutsläppen, riskerar Uppsalas vattenförsörjning och orsakar buller och andra miljöproblem.

Anf. 96 Miljöminister LENA EK (C):

Herr talman! Jag skulle vilja sluta med att säga att jag i allra högsta grad förstår människors oro när det gäller den här typen av verksamhet. Nu är det ju så att omfattningen, om det eventuellt skulle byggas ut civilt flyg på Ärna, inte blir större än när det var flygflottilj. Däremot är de kvarvarande verksamheterna på Ärna oerhört viktiga. Jag har nämnt dem och vill inte gärna upprepa dem, men det hänger ihop både med Akademiska sjukhuset och dess helikopterservice och med nationella insatsstyrkan.

Det är kanske inte så konstigt att försvaret för fram samordningsfördelarna, eftersom det är oerhört dyrt med nya sådana här anläggningar. Man kan samlokalisera, som till exempel på F 17 i Ronneby och F 21 i Luleå, där civil flygverksamhet bedrivs på flygplatsens ena sida medan den militära bedrivs på den andra sidan. Det visar sig att det är effektivt att samjobba när det gäller bansystem, flygledningstorn och inflygningshjälpmedel som används av båda parterna.

Om man är angelägen om verksamheten på Ärna ska man nog fundera lite över argumenten fram och tillbaka i det här sammanhanget.

Jag som miljöminister är naturligtvis oerhört angelägen om att de olika miljöskälen ska hanteras. Det ska vara viktigt att det följs upp, att den tillsyn som vi har i Sverige och som jag faktiskt tror att vi kan lita på följs och sköts.

De 19 villkor som finns för tillståndet – de handlar om buller, om klimat, om utsläpp i luft och i yt- och grundvatten och om kontroll – och de ytterligare krav som föreskrivs försvaret hanterar sammantaget de problem som den här verksamheten ger och eventuellt kommer att ge upphov till. De minskar påverkan för både människa och miljö.

Överläggningen var härmed avslutad.

17 § Bordläggning

Följande dokument anmälades och bordlades:

EU-dokument

17043/13 Initiativ från Belgien, Bulgarien, Tjeckien, Tyskland, Estland, Grekland, Spanien, Frankrike, Kroatien, Italien, Cypern, Lettland, Litauen, Luxemburg, Ungern, Malta, Nederländerna, Österrike, Polen, Portugal, Rumänien, Slovenien, Slovakien, Finland och Sverige till Europaparlamentets och rådets förordning om ändring av beslut 2005/681/RIF om inrättande av Europeiska polisakademin (Cepol)

Arbetsmarknadsutskottets betänkande

2013/14:AU1 Utgiftsområde 13 Integration och jämställdhet

Civilutskottets betänkande
2013/14:CU7 Gemensamt konsumentskydd i EU

Näringsutskottets betänkande
2013/14:NU8 Frihandelsavtal mellan EU och Republiken Korea (Syd-
korea)

18 § Anmälan om frågor för skriftliga svar

Följande frågor för skriftliga svar hade framställts:

den 9 december

2013/14:172 Utredningen av mordet på statsminister Olof Palme

av *Jan Lindholm* (MP)

till justitieminister Beatrice Ask (M)

2013/14:173 Förvaltningsplaner för sill

av *Lars Tysklind* (FP)

till landsbygdsminister Eskil Erlandsson (C)

Frågorna redovisas i bilaga som fogats till riksdagens snabbprotokoll
tisdagen den 17 december.

19 § Kammaren åtskildes kl. 16.11.

Förhandlingarna leddes
av andre vice talmannen från sammanträdet början till och med 10 §
anf. 41 (delvis),
av tredje vice talmannen därefter till och med 15 § anf. 78 (delvis) och
av andre vice talmannen därefter till sammanträdet slut.

Vid protokollet

HELEN TÖRNQVIST

/Eva-Lena Ekman

Innehållsförteckning

1 § Justering av protokoll	1
2 § Meddelande om skriftliga frågor och svar under juluppehållet.....	1
3 § Anmälan om fördröjda svar på interpellationer	1
4 § Ärenden för hänvisning till utskott	3
5 § Ärenden för förnyad bordläggning	3
6 § Svar på interpellation 2013/14:73 om ett förstärkt svenskt arbete med FN-resolution 1325	3
Anf. 1 Utrikesminister CARL BILDT (M)	3
Anf. 2 HANS LINDE (V)	4
Anf. 3 Utrikesminister CARL BILDT (M)	5
Anf. 4 HANS LINDE (V)	6
Anf. 5 KERSTIN LUNDGREN (C).....	8
Anf. 6 Utrikesminister CARL BILDT (M)	8
Anf. 7 HANS LINDE (V)	9
Anf. 8 KERSTIN LUNDGREN (C).....	10
Anf. 9 Utrikesminister CARL BILDT (M)	10
7 § Svar på interpellation 2013/14:151 om kärnvapen	11
Anf. 10 Utrikesminister CARL BILDT (M)	11
Anf. 11 OLLE THORELL (S)	12
Anf. 12 Utrikesminister CARL BILDT (M)	13
Anf. 13 OLLE THORELL (S)	14
Anf. 14 Utrikesminister CARL BILDT (M)	15
Anf. 15 OLLE THORELL (S)	16
Anf. 16 Utrikesminister CARL BILDT (M)	17
8 § Svar på interpellation 2013/14:158 om USA som rättsstat och frågan om "the Cuban Five"	17
Anf. 17 Utrikesminister CARL BILDT (M)	17
Anf. 18 TORBJÖRN BJÖRLUND (V).....	18
Anf. 19 Utrikesminister CARL BILDT (M)	19
Anf. 20 TORBJÖRN BJÖRLUND (V).....	19
Anf. 21 Utrikesminister CARL BILDT (M)	20
Anf. 22 TORBJÖRN BJÖRLUND (V).....	21
Anf. 23 Utrikesminister CARL BILDT (M)	21
9 § Svar på interpellation 2013/14:181 om kulturarvet Marinens Musikkår	22
Anf. 24 Försvarsminister KARIN ENSTRÖM (M)	22
Anf. 25 AGNETA GILLE (S).....	22
Anf. 26 KERSTIN HAGLÖ (S).....	23
Anf. 27 Försvarsminister KARIN ENSTRÖM (M)	23
Anf. 28 AGNETA GILLE (S).....	24
Anf. 29 KERSTIN HAGLÖ (S).....	25
Anf. 30 Försvarsminister KARIN ENSTRÖM (M)	25
Anf. 31 AGNETA GILLE (S).....	26
Anf. 32 Försvarsminister KARIN ENSTRÖM (M)	26

10 § Svar på interpellation 2013/14:187 om Försvarsmaktens

Prot. 2013/14:42

korvetter 27

9 december

Anf. 33 Försvarsminister KARIN ENSTRÖM (M) 27

Anf. 34 PETER JEPPSSON (S) 28

Anf. 35 SUZANNE SVENSSON (S) 29

Anf. 36 Försvarsminister KARIN ENSTRÖM (M) 30

Anf. 37 PETER JEPPSSON (S) 31

Anf. 38 SUZANNE SVENSSON (S) 32

Anf. 39 Försvarsminister KARIN ENSTRÖM (M) 32

Anf. 40 PETER JEPPSSON (S) 33

Anf. 41 Försvarsminister KARIN ENSTRÖM (M) 34

11 § Svar på interpellationerna 2013/14:122, 124, 126 och 127**om utveckling av fäbodbruk, om mosaikbetesmarkernas
framtid, om ett livskraftigt skärgårdsjordbruk och om****stöd till bevarandet av fjällkon 34**

Anf. 42 Landsbygdsminister ESKIL ERLANDSSON (C) 34

Anf. 43 MARIE NORDÉN (S) 35

Anf. 44 JAN-OLOF LARSSON (S) 36

Anf. 45 JOHAN LÖFSTRAND (S) 37

Anf. 46 Landsbygdsminister ESKIL ERLANDSSON (C) 38

Anf. 47 MARIE NORDÉN (S) 39

Anf. 48 JAN-OLOF LARSSON (S) 40

Anf. 49 JOHAN LÖFSTRAND (S) 41

Anf. 50 Landsbygdsminister ESKIL ERLANDSSON (C) 42

Anf. 51 MARIE NORDÉN (S) 43

Anf. 52 JAN-OLOF LARSSON (S) 44

Anf. 53 JOHAN LÖFSTRAND (S) 44

Anf. 54 Landsbygdsminister ESKIL ERLANDSSON (C) 45

12 § Svar på interpellation 2013/14:125 om Matlandet och**jobben 45**

Anf. 55 Landsbygdsminister ESKIL ERLANDSSON (C) 45

Anf. 56 JOHAN LÖFSTRAND (S) 46

Anf. 57 Landsbygdsminister ESKIL ERLANDSSON (C) 47

Anf. 58 JOHAN LÖFSTRAND (S) 48

Anf. 59 Landsbygdsminister ESKIL ERLANDSSON (C) 49

Anf. 60 JOHAN LÖFSTRAND (S) 49

Anf. 61 Landsbygdsminister ESKIL ERLANDSSON (C) 50

13 § Svar på interpellation 2013/14:182 om scenkonstens**internationalisering 50**

Anf. 62 Kultur- och idrottsminister LENA ADELSON

LILJEROTH (M) 50

Anf. 63 GUNILLA CARLSSON i Hisings Backa (S) 51

Anf. 64 Kultur- och idrottsminister LENA ADELSON

LILJEROTH (M) 52

Anf. 65 GUNILLA CARLSSON i Hisings Backa (S) 53

Anf. 66 Kultur- och idrottsminister LENA ADELSON

LILJEROTH (M) 54

Anf. 67 GUNILLA CARLSSON i Hisings Backa (S) 55

Anf. 68 Kultur- och idrottsminister LENA ADELSON	
LILJEROTH (M)	56
14 § Svar på interpellation 2013/14:79 om möjligheten att sälja utsläppsutrymme till andra EU-länder	57
Anf. 69 Miljöminister LENA EK (C)	57
Anf. 70 JOHAN LÖFSTRAND (S)	57
Anf. 71 JENS HOLM (V)	58
Anf. 72 Miljöminister LENA EK (C)	59
Anf. 73 JOHAN LÖFSTRAND (S)	59
Anf. 74 JENS HOLM (V)	60
Anf. 75 Miljöminister LENA EK (C)	60
Anf. 76 JOHAN LÖFSTRAND (S)	61
Anf. 77 Miljöminister LENA EK (C)	62
15 § Svar på interpellation 2013/14:85 om klimattoppmötet COP 19/CMP 9 i Warszawa	62
Anf. 78 Miljöminister LENA EK (C)	62
Anf. 79 JENS HOLM (V)	64
Anf. 80 Miljöminister LENA EK (C)	65
Anf. 81 JENS HOLM (V)	66
Anf. 82 Miljöminister LENA EK (C)	67
Anf. 83 JENS HOLM (V)	68
Anf. 84 Miljöminister LENA EK (C)	68
Ajournering	69
Återupptagna förhandlingar	69
16 § Svar på interpellationerna 2013/14:129 och 130 om civil flygplats vid Ärna	69
Anf. 85 Miljöminister LENA EK (C)	69
Anf. 86 LENA SOMMESTAD (S)	71
Anf. 87 JACOB JOHNSON (V)	72
Anf. 88 AGNETA GILLE (S)	73
Anf. 89 Miljöminister LENA EK (C)	73
Anf. 90 LENA SOMMESTAD (S)	74
Anf. 91 JACOB JOHNSON (V)	76
Anf. 92 AGNETA GILLE (S)	77
Anf. 93 Miljöminister LENA EK (C)	77
Anf. 94 LENA SOMMESTAD (S)	78
Anf. 95 JACOB JOHNSON (V)	79
Anf. 96 Miljöminister LENA EK (C)	80
17 § Bordläggning	80
18 § Anmälan om frågor för skriftliga svar	81
19 § Kammaren åtskildes kl. 16.11.	81

